

Mezőtúri Városi Intézmény - Csoda-vár Központi Óvoda

Pedagógiai Programja

2021.

„Gyermekekkel foglalkozni minden bizonnyal a leghálásabb munka, mi e földön osztályrésztül juthat.”

(Brunszi Teréz)

TARTALOMJEGYZÉK

Mezőtúri Városi Intézmény - Csoda-vár Központi Óvoda.....	1
AJÁNLÁS	5
1. AZ INTÉZMÉNY ALAPADATAI.....	7
2. MŰKÖDÉST MEGHATÁROZÓ TÖRVÉNYI ELŐÍRÁSOK.....	11
3. HELYZETKÉP	12
3.1. Társadalmi környezet	12
3.2. Természeti környezet	12
3.3. Az intézmény óvodáinak területi elhelyezkedése	13
3.4. Az intézmény óvodai feladatellátás helyének adatai, a csoportok száma, felvehető maximális gyermeklétszám	13
3.5. Személyi feltételek	14
3.6. Tárgyi feltételek	14
3.7. Intézményi szintű művészeti csoportok, programok.....	17
4. KÜLDETÉSNYILATKOZAT	18
5. MÉRFÖLDKÖVEK AZ INTÉZMÉNYÜNK ÉLETÉBEN.....	19
6. AZ INTÉZMÉNY ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI, FELADATAI.....	20
6.1. Nevelési alapelveink.....	20
6.2. Gyermekkép, óvodakép, pedagóguskép	22
6.3. A tagóvodák speciális alapelvei, egyéni arculat.....	24
7. A PROGRAM RENDSZERÁBRÁJA	27
8. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI.....	28
8.1. Az egészséges életmód alakítása.....	28
8.2. Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	33
8.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	38
9. ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI.....	41
9.1. A napirend	41
9.2. A hetirend	43
10. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	44
10.1. Az óvoda belső kapcsolatai	44
10.2. Az óvoda külső kapcsolatai.....	47
11. AZ ÓVODAI NEVELÉS TEVÉKENYSÉG FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....	54
11.1. Játék.....	54
11.2. Verselés, mesélés	61
11.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	65
11.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	69
11.5. Mozgás	72
11.6. Külső világ tevékeny megismerése	79
11.6.1. A természeti és társadalmi környezet, környezetvédelem	79
11.6.2. A Zöld Óvoda program	88
11.6.3. A természet mennyiségi és formai összefüggései	91
11.6.4. Néphagyomány ápolás, jeles napok, népszokások.....	93
11.7. Munkajellegű tevékenységek	96
11.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	99
11.8.1. Az óvodapedagógus korszerű módszerei a hatékony tanulás elősegítése érdekében	102
12. AZ INTÉZMÉNY SAJÁTOS FELADATAI	106
12.1. Gyermekvédelem	106

12.2.	A gyermekek esélyegyenlőségét, a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek	109
12.3.	Nemzetiségi nevelés.....	112
12.4.	Migráns gyermekek interkulturális nevelése.....	116
12.5.	Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése	117
12.5.1.	Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése.....	117
12.5.2.	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek fejlesztése	122
12.5.3.	Különlegesen tehetséges gyermekek nevelése	123
13.	A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK MÉRÉSE, ÉRTÉKELÉS	125
14.	ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....	127
14.1.	A nevelési program nyilvánossága.....	127
14.2.	A program hatálya, hatályba lépése	127
14.3.	A felülvizsgálat rendje	128
15.	MELLÉKLETEK.....	128
16.	FELHASZNÁLT IRODALOM	129
17.	LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	130

AJÁNLÁS

Tisztelettel nyújtom át Mezőtúr Városi Óvodák Pedagógiai Programját mindazoknak, akik érdeklődnek az iránt, hogy egy folyamatosan fejlődésben lévő gyermek, helyes irányba történő, okosan szerető alakítása, tapintatos formálgatása mely élethelyzetekben milyen felnőtt magatartást és gyermekhez való viszonyulást, reagálást igényel.

A 3-6 éves korban elmulasztott nevelési, fejlesztési lehetőségek sohasem pótolhatók, hiányos alapot hoznak létre, melyek a későbbiekben komoly nehézségeket okoznak a gyermekeknek. A gyermekre az otthonukban és az óvodában folyamatosan odafigyelő, együttműködő és jól kihasznált helyzetek viszont meghozzák az eredményt, amire minden gyermeknek szüksége van, hogy egyenletesen, megterhelés nélkül, érdeklődésére, tapasztalatszerzésre alapozva, sokoldalúan fejlődjön.

- Szeretve terelgessék Őt táguló világukban, a jó irányba, lásson és halljon helyes mintát, az Őt körülvevő felnőttektől.
- Kapjon minden kérdésére fejlődését elsegítő választ, sokat beszélgessenek és játsszanak Vele.
- Változó érdeklődése szerint meg, vagy kipróbálhasson mindent, amire ráirányul a figyelme.
- A felnőttek irányítsák rá a figyelmét, a gyermeket körülvevő csodálatos világ minden jelenségére, segítsék eligazodni benne.
- Kapjon ösztönzést és segítséget felmerülő problémái (lehetőleg önálló) megoldásában, amire már képes, azt játékosan gyakorolhassa, (tanulhassa), addig, annyiszor és úgy, ahogyan Ő szükségét érzi.
- Segítsünk Neki megtanulni „tanulni”, vagyis adjunk lehetőséget, engedjük, hogy önállóan, türelmesen próbálkozhasson, tévedhessen, előbb, vagy utóbb de maga jöjjön rá a megoldásokra, ezáltal átélhessen sok-sok sikerélményt, mely tovább lendíti Őt a fejlődésében, önbizalma, bátorsága... erősödésében.
- A gyermek növekedése folyamatában a felnőttek által rendszeresen figyelemmel kísért és segített változatos tapasztalási lehetőségek biztosítása, az önálló rádöbbenések, megtapasztalások folyamatosan előre viszik Őt sokoldalú (komplex) személyiségfejlődésében.
- Az óvodás korú gyermek változatos helyszíneken, változatos eszközökkel és változatos témákban történő elmélyült játéka közben is tanul. Ebben az életkorban a játék a „tanulás színtere”. Az Őt körülvevő felnőttekkel való együtt-játszással és a kortársakkal. A gyermek a sokféle „játék” alkalmával, önfeledten játszva, erőltetés nélkül, fokozatosan jut el arra a fejlettségi szintre, amikor már bárhol, bármilyen élethelyzetben megszerzett ismereteit, tudását egyedül, magabiztosan, helyesen, gátlások nélkül, bátran képes alkalmazni.

Köszönettel nyújtom át Mezőtúri Közös Önkormányzati Hivatalának a nevelési programot, akik lehetőségeik függvényében igyekeznek megteremteni számunkra a lehetőséget, hogy esztétikus és izléses óvodai környezetben fogadhassuk gyermekeinket,

valamint a korszerű óvodapedagógiai irányokat követő, szakmailag sokoldalúan felkészült óvodapedagógusokkal, igényes pedagógiai munkát végezhetünk.

Segítő szándékkal nyújtom át a **Szülők közösségének**, akik óvodánk teljes alkalmazotti közösségét megtisztelik azzal, hogy életük legföltettebb kincseinek fejlesztését, a gyermekeiket ránk bízzák.

Ez a nevelési program, tájékoztatást ad arról, hogy milyen személyi és tárgyi feltételrendszerben, milyen - gyermeknek való-, játékos módszerekkel, sok-sok szeretettel igyekszünk, életük új (lehet, hogy első) közösségében segíteni beilleszkedésüket és tapintatosan, de következetesen tovább segíteni alakuló személyiségük fejlődését.

A nevelési program áttanulmányozása segít megérteni, hogy az óvodáskorú gyermekek fejlődésének segítése folyamatában mikor, minek érkezett el már az ideje, hogyan kell akkor a gyermekek körül lévő családtagoknak és az óvodapedagógusoknak viszonyulni, a gyermeki megnyilvánulásokhoz, hogy a gyermeket ért hatásaink fejlődésüket segítsék.

Végül, ha a család és az óvoda tudatosan és folyamatosan munkálkodik együtt az óvodás évek alatt, azt követően, megterhelés nélkül, boldog óvodai élet közben válnak a gyermekek fokozatosan egyre érettebbé, majd alkalmassá az iskolai élet megkezdésére.

Feladatként nyújtom át az óvodapedagógusoknak és az óvodapedagógiai munkát közvetlenül segítő pedagógiai asszisztenseknek, dajkáknak, akiknek az óvodai feladatellátás közben kell sok, sok szeretettel, türelemmel és megértéssel megvalósítani Dr. Kozéki Béla gondolatát:

**„...én úgy szeretlek, amilyen vagy, és soha nem akartalak arra kényszeríteni, hogy erőszakot tégy saját természeteden.
De azt akarom, hogy értékes emberré válj, ebben működjünk együtt, közösen vállalva ennek nehézségeit is, örömét is.”**

1. AZ INTÉZMÉNY ALAPADATAI

Az intézmény alapító szervének neve és székhelye:

Mezőtúr Város Önkormányzata
5400. Mezőtúr, Kossuth tér 1.

Mesterszállás Község Önkormányzata
5452. Mesterszállás, Szabadság út 24.

Fenntartó szervének neve és székhelye:

Mezőtúr-Mesterszállás Óvodai Társulás
Székhelye: 5400. Kossuth tér 1.

Az intézmény neve:

Mezőtúri Városi Intézmény - Csoda-vár Központi Óvoda

Rövidített neve: Mezőtúri Városi Óvoda

Címe: 5400 Mezőtúr, Zrínyi út 1.

OM azonosítója: 201883

Az intézmény típusa: Óvoda

Intézményvezető: Patkós Éva

Tel.: 06-56/550-639; 06-56/350-496;

E-mail: titkarsag@turiovi.hu

Honlap: www.turiovi.hu

Gazdálkodási besorolása: önállóan működő költségvetési szerv

Az intézmény feladatellátási helyei:

Székhely: Mezőtúri Városi Intézmény - Csoda-vár Központi Óvoda
5400 Mezőtúr, Zrínyi út 1.

Tagintézmények:

1. számú tagintézménye:

Mezőtúri Városi Óvoda Harmatcsepp Tagintézménye

5400 Mezőtúr, Vásár út 37.

2. számú tagintézménye:

Mezőtúri Városi Óvoda Százsorszép Tagintézménye

5400 Mezőtúr, Rákóczi út 28.

3. számú tagintézménye:

Mezőtúri Városi Óvoda Mesekert Tagintézménye

5400 Mezőtúr, Kiss János út 64.

4. számú tagintézménye:

Mezőtúri Városi Óvoda Gyermek-kert Tagintézménye

5400 Mezőtúr, Földvári út 61.

5. számú tagintézménye:

Mezőtúri Városi Óvoda Bocsoda Tagintézménye

5452 Mesterszállás, Szabadság út 9.

Alapfeladata:

- óvodai nevelés,
- a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése,
- az Alapító okirat 7. pont (1) bekezdés szerinti, a többi gyermekkel együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek óvodai nevelése: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolatai problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciát mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek,
- kiemelt figyelmet igénylő gyermek az, aki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek,
- különleges bánásmódot igénylő gyermek, a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő, a kiemelten tehetséges gyermek.

Az intézmény a sajátos nevelési igény diagnózisán belül az alábbi kategóriák együttnevelésére és rehabilitációs/fejlesztő ellátására vállalkozik:

(1) A Pedagógiai Szakszolgálat szakértői véleménye alapján sajátos nevelési igényű gyermekek közül:

1. mozgásban elmaradott gyermekek konduktív pedagógiai ellátása (ép értelmű)
2. beszéd fogyatékos
3. a pszichés fejlődés zavarai:
  - figyelem és cselekvésszervezés zavara (aktivitás- és figyelemzavar, hiperkinetikus magatartászavarok)
  - tanulási zavar veszélyeztetettség
  - egyéb zavarok (pl: kevert specifikus fejlődési zavarok)
  - pervasív fejlődési zavarok (gyermekkori autizmus- ép értelmű)

(2) A Pedagógiai Szakszolgálat szakértői véleménye alapján beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, aki az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémái vannak, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

- Bejáró gyermekek ellátása. Nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, ellátása.

A Mezőtúri Városi Óvoda Bocsoda Tagintézménye (5452 Mesterszállás, Szabadság út 9.) vonatkozásában: Mezőtúr Város és Mesterszállás község között létrejött Társulási megállapodás alapján az óvodai nevelési feladatok intézmény fenntartó társulásban történő ellátása óvodai nevelés és iskolai előkészítő nevelés. Az óvodáskorú gyermekek intézményes nevelése és a gyermek napközbeni óvodai ellátása, beleértve a sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek integrált óvodai nevelését is.

Alaptevékenységen túli feladatellátás:

A Mezőtúri Városi Intézmény- **Csoda-vár** Központi Óvoda (5400. Mezőtúr Zrínyi M. út 1.sz) és a Mezőtúri Városi Óvoda **Gyermek-kert** Tagintézménye, (5400 Mezőtúr, Földvári út 61.) az alaptevékenységen túl **referencia intézményi** feladatokat látnak el.

Szakágazati besorolás

Szakágazat száma	Szakágazat megnevezése
851010	Iskolai előkészítő oktatás (óvodai nevelés kivételével)
851020	Óvodai nevelés
856000	Oktatást kiegészítő tevékenység
562900	Egyéb vendéglátás
680000	Ingatlan ügyek

Államháztartási szakfeladatok:

Szakfeladat száma	Szakfeladat megnevezése
85 851000	Óvodai nevelés intézményeinek, programjainak komplex támogatása
85 851011	Óvodai nevelés, ellátás
85 851012	Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, ellátása
85 851013	Nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, ellátása
56 562912	Óvodai intézményi étkeztetés
56 562917	Munkahelyi étkeztetés
68 680002	Nem lakóingatlan bérbeadása, üzemeltetése

Az intézmény egységes pedagógiai programja külön fejezetben tartalmazza az óvodai nevelési feladatokat és azok követelményrendszerét.

Vezetőjének kinevezési, megbízási, választási rendje:

Pályázat alapján, határozott időre szóló megbízási. Az intézményvezetőt legfeljebb 5 évre a képviselőtestület bízta meg nyilvános pályázati eljárás útján. A pályázati eljárással kapcsolatos feladatokat a jegyző látja el. Az intézményvezető felett az egyéb munkáltatói jogokat a polgármester gyakorolja. Az intézményvezető megbízásának rendjét a hatályos köznevelési jogszabályok határozzák meg.

A tagintézmény-vezetők megbízásának rendje:

A tagintézmény-vezetőket az intézményvezető pályázat alapján bízta meg. Az eljárás megegyezik a magasabb vezetői megbízási eljárási rendjével. A tagintézmény-vezetők felett a munkáltatói jogokat az intézményvezető látja el. Az intézményvezető az intézményegység vezetését átmenetileg, vagy tartósan is elláthat.

A foglalkoztatottakra vonatkozó foglalkoztatási viszonyok: a költségvetési szervben foglalkoztatottakra a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvényben foglalt foglalkoztatási jogviszony alkalmazandó.

Vagyon feletti rendelkezési jog:

Mezőtúr Város Önkormányzata vagyonáról és a gazdálkodás egyes szabályairól szóló rendelete, költségvetési rendelete, valamint más hatályos jogszabályi előírások határozzák meg.

Szervezeti és Működési Szabályzat:

Az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata rendelkezik a feladatokról, hatáskörökről, jogkörökről, a szervezeti felépítésről, a tevékenységi körökről és a működési rendről a vonatkozó jogszabályok előírásainak megfelelően.

Vállalkozási tevékenysége: nincs

Az intézmény költségvetése: Állami és fenntartó önkormányzat költségvetése szerint

Az intézmény költségvetése, pénzügyi, gazdasági feladatai:

Az intézmény pénzügyi, gazdasági feladatait a Mezőtúr Közös Önkormányzat Hivatala látja el.

Záradék:

Az alapító okiratot a Mezőtúr-Mesterszállás Óvodai Társulás Társulási Tanácsa a TUR/901-12/2020 számú határozatával hagyta jóvá.

2. MŰKÖDÉST MEGHATÁROZÓ TÖRVÉNYI ELŐÍRÁSOK

Az Alapprogramot módosító Kormányrendelet 363/2012. (XII.17.), a kihirdetést követően első alkalommal **az óvodáknak az e rendeletben foglaltaknak megfelelően felülvizsgált nevelési programjukat először 2013/2014. óvodai nevelési évben kell alkalmazniuk.**

A pedagógiai program törvényi háttere

- 363/2012.(XII.17.) Kormányrendelet az óvodai nevelés országos Alapprogramjának módosításáról
- A kormány 137/2018. (VII.25) Korm. rendelete
- 2011. évi CXCV. törvény A nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VII.31.) EMMI rendelet
- 1993. évi LXXIX törvény a közalkalmazottak jogállásáról (Kjt.)
- 2012. évi. I. törvény a Munka Törvénykönyve
- 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 32/2012.(X.8.) EMMI rendelet Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról
- 15/2013.(II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 2011. évi CLXXIX. törvény nemzetiségek jogairól
- 17/2013.(III.1.) EMMI rendelet nemzetiség óvodai nevelésének irányelve
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

Az óvodák működését meghatározó további dokumentumok

- Mezőtúr Város Intézkedési terve
- Mezőtúr Város Esélyegyenlőségi terve
- Mezőtúr Város Önkormányzata által fenntartott óvoda rendszer éves működéséhez előirányzott mindenkoros költségvetés

Az intézmény nevelési programjának alapját képező szakmai dokumentumok

1. Nagy Jenőné; „Óvodai Nevelés a Művészetek Eszközeivel” című programja
2. Kompetencia alapú óvodai programcsomag
3. Intézményi Esélyegyenlőségi terve
4. Mezőtúri Városi Óvoda Óvodai Integrációs Programja
5. Az intézmény Szervezeti Működési Szabályzata
6. Etikái kódex

3. HELYZETKÉP

Mezőtúr Jász-Nagykun-Szolnok Megye délkeleti részén fekvő, 637 éves városi múltú visszatekintő 17900 lakosú mezőváros. Vonzásköre számára kereskedelmi, egészségügyi, közlekedési, oktatási, kulturális szolgáltatásokat nyújt. Adottságai következtében kedvelik a természetjárók, halászok, vadászok. A városban és a környező településeken a gyermeklétszám évről évre fokozatosan csökken.

Mezőtúr Város Önkormányzata és Mesterszállás Község Önkormányzata a közös fenntartású óvodáiban az óvodás-korú gyermekek feladatellátását a Társulási Tanácsa az 5/2013. (X.14.) számú határozata alapján hagyta jóvá.

Mezőtúr és Mesterszállás óvodái egységes rendszerben, egy intézményként működnek **Mezőtúri Városi Intézmény - Csoda-vár Központi Óvoda** néven.

Önkormányzati fenntartású rendszerben Mezőtúr - Mesterszállás óvodai csoportjainak száma 19. Mezőtúron 5, Mesterszálláson 1 óvodában fogadjuk és várjuk óvodásainkat.

3.1. Társadalmi környezet

Óvodai nevelőmunkánk folyamatában a településeink adta közvetlen környezetből adódó lehetőségek maximális kihasználására törekszünk.

Mezőtúron és Mesterszálláson a családok szerkezete változó. A legtöbb gyermek ép családban él. A szülők iskolai végzettségére a változatosság jellemző. Vannak 8 általános, szakmunkás iskolai végzettséggel, vannak technikumot, középiskolát végzett, de vannak főiskolai és egyetemi végzettséggel rendelkező szülők is. A családokban élő gyermekek számára jellemző a többnyire 1-2, kevesebb a 3-gyermekes család, de nem ritka a sok gyermekes család sem.

3.2. Természeti környezet

Mezőtúr és Mesterszállás Jász-Nagykun-Szolnok megyében, az Alföld közepén, egymáshoz közel helyezkednek el. Mezőtúr jellegzetes mezőváros. Mesterszállás folyamatosan művelt földekkel és dús lombú erdősítésekkel körül vett, takaros kis falu.

Mindkét település adottságai, tele igazi értékekkel, bőségesen kínálják az óvodás gyermekek számára, minden évszakban a tapasztalatgyűjtés lehetőségeit. A természet szépségei, a növények és állatok világa csak felfedezésre vár. Míg a városban megfigyelhető és gyakorolható a lámpás közlekedés, addig a falu útjain még vígan kocog a ló és pattint ostorával a kocsis, akár a mesék világában. A város és falu környéki földekről, kertekből a piacra a legkülönbözőbb gyümölcsöket, zöldségeket hozzák az árusok. A falu csöndje, nyugalma, szépsége, ezernyi megfigyelési lehetősége, kihagyhatatlanul, mindennap a szabadba csábítja a kis felfedezőket. A parkok, a folyó- és tópart a városban, a faluhatár végeláthatatlan szabadsága minden nap nagy hancúrozásokra, önfeléd, vidám játékokra hívja az óvodás gyerekeket. A fás és bokros területek a kacagással fűszerezett bújócskázások mellett, számtalan fejlesztési lehetőség játékos helyszínül kínálkoznak. Mezőtúr és Mesterszállás a gazdag tapasztalatgyűjtő programok színhelye, csak ki kell használni. Az idősebb emberek még sok olyan érdekességet (munkálatot, meséket, dalokat, stb.) képesek megmutatni gyermekeinknek, amelyeket vétek lenne elmulasztanunk.

A különböző helyszíneken történő önfeléd bogarászások, féktelen nagy játékok, lopakodva történő felfedezések, az idős emberek tudományának ellesése, utánzása közben gyermekeinket szinte észrevétlenül tudjuk közelebb vinni saját környezetük rejtelmes világához. Játékos ismeret- és tapasztalatszerzésükön keresztül észrevétlenül nyílik lehetőség a lakóhelyükhöz fűződő pozitív érzelmi viszony elmélyítésére, a környezet megértésére,

megszerettetésére, szép, a környezetet megszerető, ismerő, majd környezetét védő szellemiségű emberi tulajdonságok kialakítására.

3.3. Az intézmény óvodáinak területi elhelyezkedése

Mezőtúron, különböző helyeken, egymástól többnyire más-más vonzáskörzetben kerültek kialakításra az óvodák. Megtalálhatók a város központjában, városszéli, kertvárosi, illetve lakótelepi környezetben is. Mindegyik óvodához szép játszóudvar tartozik.

A mesterszállási óvoda a falu központjában helyezkedik el, a tágas, jó beosztású épületbelsőhöz hatalmas elkerített és szépen gondozott füves játszó udvar tartozik. Az óvodák sajátos arculata egyben sajátos értékeiket is tükrözik.

Mezőtúron és **Mesterszálláson** minden 3-6 éves korú gyermek előtt nyitva állnak az óvodák kapui. A két település óvodái egyformán nagy szeretettel fogadja és várja az óvodás korú gyermekeket. 2010. 01. 01-től kezdődően, az új rendelet szerint, amennyiben férőhely van az óvodában, fizikálisan és lelkileg is érett, (nagyobb létszámú, idegen gyermekközösségben más hatásokat megterhelés és károsodás nélkül elviselni képes), szobatiszta 2 és ½ éves gyermeket is fogadnak óvodáink.

A pedagógiai munka során törekszünk a partneri igények, elvárások kielégítésére.

A program módosításakor kiemelten vettük figyelembe a körülöttünk változó világunkban megjelenő új igényeket, az óvodapedagógia gyakorlatának minden korábban már bevált értékeit, valamint a helyi sajátosságokat, melyek Mesterszállás és Mezőtúr települések sajátosságaiból erednek.

3.4. Az intézmény óvodai feladatellátás helyének adatai, a csoportok száma, felvehető maximális gyermeklétszám

Felvehető maximális gyermeklétszám: 545 fő

Feladatellátás hely neve	Feladatellátás hely címe	Feladatellátás hely telefonszáma	Feladatellátás hely E-mail cím	Csoportok száma	Maximális gyermeklétszám
Mezőtúri Városi Intézmény – Csoda-vár Központi Óvoda (székhely)	5400. Mezőtúr, Zrínyi út 1.	56/550-639 56/350-496	titkarsag@turiovi.hu ; csodavar@turiovi.hu	8 csoport	220 fő
Mezőtúri Városi Óvoda Harmatcsepp Tagintézménye	5400. Mezőtúr, Vásár út 37.	56/350-552	harmatcsepp@turiovi.hu	3 csoport	80 fő
Mezőtúri Városi Óvoda Százszorszép Tagintézménye	5400. Mezőtúr Rákóczi út 28.	56/550-711	szarszorszep@turiovi.hu	3 csoport	80 fő
Mezőtúri Városi Óvoda Mesekert Tagintézménye	5400. Mezőtúr Kiss János út 64.	56/350-230	mesekert@turiovi.hu	1 csoport	30 fő
Mezőtúri Városi Óvoda Gyermek-kert Tagintézménye	5400. Mezőtúr Földvári út 61.	56/350-103	gyermekkert@turiovi.hu	3 csoport	100 fő
Mezőtúri Városi Óvoda Bocsoda Tagintézménye	5452. Mesterszállás, Szabadság út 9.	56/200 027	bocsoda@turiovi.hu	1 csoport	25 fő

3.5. Személyi feltételek

A dolgozókat a törvényben előírtaknak megfelelő módon foglalkoztatjuk.

A tagóvodák egyéni arculatának kialakítása érdekében, érdeklődő, aktív nevelőközösség (óvodapedagógusok és pedagógiai asszisztensek) kialakítására törekszünk.

Az óvodák között az óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztensek és dajkák átjárhatóságát szükség esetén a feladatellátás zökkenőmentes ellátása érdekében belső szervezéssel oldjuk meg.

Az óvodapedagógus közvetlen segítői a dajkák, akik mindannyian rendelkeznek dajkai szakképesítéssel.

3 fő, udvaros – fűtő - karbantartó segíti az óvodák körüli feladatok ellátását

3.6. Tárgyi feltételek

Az óvodák összevonását követően kiemelt feladatnak tekintettük a tárgyi feltételek folyamatos fejlesztését.

A **20/2012. (VIII. 31.) EMMI** rendelet **2. sz. melléklete** által előírt eszköz és felszerelés normatíva tekintetében **a kötelezően előírt szükséges eszközök óvodáinkban rendelkezésre állnak.**

Az **óvodák belső tere** ízlésesen berendezett, szép, esztétikus környezet fogadja a gyermekeket. A hat tagintézmény közül négy óvodának a külső homlokzata felújításra szorul, melyet pályázati pénzből illetve lehetőségeinkhez mérten költségvetésből igyekszünk megoldani.

Óvodaépületeink telephelyenként és gyermekcsoportonként, az előírásban felsorolt alapvető feltételekkel rendelkeznek. Az óvodák helyiségei és az udvar a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályoknak megfelelnek, az udvari játékok EU-s felülvizsgálatát rendszeresen elvégeztetjük.

Minden mezőtúri óvoda rendelkezik tornaszobával illetve tornateremmel. Mesterszálláson egy külön helyiség – csoportszoba áll rendelkezésre a gyermekek mozgásigényének kielégítésére.

Óvodai épületeinkben a logopédiai szakfeladatok ellátásához, és a zavartalan fejlesztéshez szükséges speciális fejlesztő helyiségek biztosítottak, megfelelően felszereltek, melyek tehetséggondozó műhelyként is funkcionálnak.

A csoportokhoz tartozó mosdóhelyiségek a gyermeklétszámnak megfelelőek.

Az óvodában megbetegedett gyermekek számára elkülönítő helyiség, szükség szerinti felügyelet biztosított.

Az **óvodák parkosított játszóudvarai** tágas teret biztosítanak, a folyamatos fejlesztésnek köszönhetően bővült felszereltségük, változatos tevékenységi lehetőségeket biztosítanak a gyermekek szabad mozgásigényének kielégítésére. Megtalálhatók a rugós játékok, komplex mászóakák, hinták, csúszdák, kötélpályák, tér-hálós eszközök, falmászás lehetősége (Csoda-vár óvodában), focipálya (Mesekert, Gyermek-kert, Csoda-vár, Bocsoda óvodáiban), babaházak, homokozók csoportonként. Minden óvoda rendelkezik nagyobb füves térrel, de lehetőség van rossz idő esetén is a légfürdőzésre. A tagóvodáink játszóudvarának fejlesztéshez minden lehetőséget kihasználunk: pályázatok, adományok, természetbeni segítségek.

Infrastruktúra minden óvodában megfelelő, a folyamatos fejlesztése biztosított.

Minden óvoda rendelkezik számítógéppel, telefontal, az internet-hozzáférés, Wifi is biztosított.

Pályázatokban való részvételnek köszönhetően az informatikai, nevelési-oktatási eszközeink udvari mozgásfejlesztő játékaink bővültek, csoportszobák berendezései megújultak.

Intézményi szinten rendelkezünk videokamerával, több projektorokkal, kivetítő vászonnal, fénymásolókkal, nyomtatókkal, színes nyomtatóval, diavetítőkkal, csoportonként digitális fényképezőgéppel, CD lejátszóval.

Szakkönyvtárunk feltöltése folyamatosan történik a beszerzés érdekében kihasználunk minden lehetőséget, költségvetésen túl pályázati és más egyéb forrásokat. Könyvtárállományunk igen gazdag, melynek nagyobb része a Központi óvodában található, de a tagintézmények is rendelkeznek saját állománnyal, amely biztosítja az óvodapedagógusok szakmai önképzését. A könyveket könyvtári rendszerben lehet kölcsönözni, ezzel is értékeink megóvásáért törekszünk. **Könyvállományunk 3200 db.**

A **gyermek által használt tárgyi eszközök**, önálló elérhetőségét, hozzáférhetőségét és biztonságos elhelyezését biztosítjuk.

A **csoportszobák** berendezése, bútorzata - az óvónői ötletességnek, kreativitásnak köszönhetően - esztétikus, dekoratív, jól szolgálja a gyermeki tevékenységeket. A gyermekek részére kialakított helyiségek a törvény által előírtaknak megfelelő, lehetővé teszi a csoport valamennyi tagjának egyidejű befogadását és egészséges biztonságos körülmények közötti foglalkoztatását.

Tagintézmények feltételrendszere

Minden óvodában kialakított a fejlesztő- tehetséggondozó foglalkoztató. Az intézmény HACCP- szerinti élelmiszerkezeléssel, tárolással és takarítással működik.

<p>Csoda- vár Óvoda</p>	<p>8 csoportos kétszintes óvoda központi aulával, előkerttel, az előkertben tóval és nagy játszóudvarral rendelkezik, ahol több komplex mászóka, rugós játék, homokozó, babaház, kötélpiramis, kerékpárút, futókerékpárok, kishelikopter, „Így tedd rá”, „Sakk játszótér”, „Mozgáskotta” fejlesztő eszközei biztosítottak. A mozgásigény kielégítésére, képességfejlesztésre, tehetséggondozásra nagy tornaterem áll rendelkezésre. Minden csoporthoz tartozik saját öltöző, mosdó. A tagintézmény tálalókonyhájában a dajka néni készít elő az étkezéshez a központi főzőkonyháról átszállított ételeket.</p>
<p>Harmatcsepp Óvoda</p>	<p>3 csoportos óvoda esztétikus belsővel, családi légkörben várja a gyermekeket. Csoportszobákhoz tartozó tágas aulában, lehetőség nyílik az óvodai rendezvények színvonalas megtartására. A Központi konyháról előírásnak megfelelő módon autóval szállítják az ételeket, melyet a tálaló konyhában adagolnak. Az udvar árnyékos, képességfejlesztésre többfunkciójú mozgásfejlesztő játékok találhatóak.</p>
<p>Gyermek-kert Óvoda</p>	<p>Kétszintes épület a magasföldszintjén az óvoda 3 óvodai csoporttal lett kialakítva. A csoportokhoz tágas mosdó tartozik, mely biztosítja a tisztálkodási szokások elsajátítását. A mozgásigény kielégítésére, képességek fejlesztésére, a tehetséggondozásra tornaterem ad lehetőséget. A korszerű módszerek alkalmazásával (Pl: „mozgáskotta” komplex eszközrendszere) valósítjuk meg a változatos mozgástevékenységeket. A csoportszobák felújítottak,</p>

	berendezéseik szépek, esztétikusak. Az óvodához hatalmas udvar tartozik, ahol több komplex mászóka, babaház, focipálya, árnyékolt homokozó és fedett pavilon, biztosítják a további játéklehetőséget. A telepített fák, bokrok árnyékot adnak az udvaron játszó gyermekeknek.
Százsorszép Óvoda	A 3 csoportos óvoda, előkerttel és a játszóudvarra néző napfényes csoportszobákkal rendelkezik. A szép, esztétikus csoportszobákhoz két mosdó tartozik. A gyermekek öltözőszekrényei a széles folyosón találhatóak. Az óvoda tornaszobája, csoportbontásban teszi lehetővé a mozgásos tevékenységeket. Az óvoda épületéhez szép, árnyékos udvar tartozik, ahol több EU-s szabványnak megfelelő mászóka, hinta, homokozó, babaház és kreszpálya található.
Mesekert Óvoda	Az 1 csoportos óvoda, mind külső, mind belső környezetét tekintve szép esztétikus. A gyermekek számára megfelelő mosdó és az előtérben öltöző szekrény áll rendelkezésre. A tálaló konyhája biztosítja az étkezéshez szükséges feltételeket. Az óvoda tornaszobája, csoportbontásban teszi lehetővé a mozgásos tevékenységeket. A tágas udvaron komplex mászóka, babaház, homokozó, fedett és betonozott rész szolgálja a gyermekek mozgásigényének kielégítését, fejlesztését.
Bocsoda Óvoda	Az 1 csoportos óvoda Mesterszálláson található, a korszerűsítésnek, felújításnak köszönhetően, mind külső, mind belső megjelenésében szép esztétikus, korszerű, tágas terekkel, hatalmas udvarral rendelkezik. A csoporthoz igényesen kialakított mosdó, tálalókonyha tartozik. A község konyhájáról zárt rendszerű kézikocsiban szállítja át a dajka a gyermekek ételeit. Külön terem áll rendelkezésre a mozgásos tevékenységek, programok megvalósítására. Az udvaron focipálya, babaház és homokozó található, rengeteg mobil mozgásfejlesztő eszközzel.

Program megvalósításához szükséges eszközök

A Pedagógiai Program megvalósításához a fenntartó biztosítja a szükséges eszközöket.

Minden óvoda rendelkezik központi mozgásfejlesztő eszközökkel, Minimat készlettel, különböző fejlesztő játékokkal, bábkészlettel, változatos ritmushangszerekkel.

Az óvodák, csoportok eszközállománya

- esztétikus mesehallgatási kuckó megteremtése, puha párnák, szőnyegek biztosításával
- kincses-láda – közös gyűjtéssel
- különböző bábok, könyvek, CD
- hangszerek: óvodapedagógusi furulya, hegedű, elektronikus zongora, xilofon, hangvilla, hangsíp; gyermekdob, cintányér, triangulum, csörgő, kisebb-nagyobb csengő népi hangszerek, közösen barkácsolt ritmushangszerek,

- képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, festékek, üvegfestékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, textíliák, zsinegek, ragasztók stb...
- esztétikus eszköztároló lehetőségek
- gyermeki munkáknak kialakított polcok, táblák
- plasztikai munkákhoz: agyag, gyurma, termések, magvak, kavicsok, fadarabok, fonalak, újra hasznosítható anyagok,
- esztétikus élősarok a természet kincseinek gyűjteményével, növényekkel, termékekkel a gyermekek által készített évszak-albumokkal,
- akvárium vagy terrárium kialakítása (szülők segítségével)
- CD, videó felvételek lejátszási lehetőséggel: a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, a természet, az állatok életének megismeréséhez, az óvodai ünnepeinek, hangversenyeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez,
- természetjáráshoz, kiránduláshoz nagyító, mikroszkóp, bogármegfigyelő, távcső- a szülők segítségével- hátizsák, esőkabátok, kulacsok
- az udvar védettebb részen lévő „babaház” lehetőséget biztosít: dramatikus bábjátékhoz, szerep- és énekes játékokhoz,
- különböző kézi-szerek biztosítottak a mozgásos játékokhoz, pl.: labdák, kisebb-nagyobb karikák, babzsákok, rövidebb-hosszabb szalagok, kendők, zászlók, botok,

Speciális fejlesztés tárgyi feltételei

A különleges bánásmódot (BTMN, SNI, tehetséges) igénylő gyermekek esetében az eszközellátottság biztosított, az óvodai eszközök bármikor, bármely óvodában rendelkezésre állnak.

3.7. Intézményi szintű művészeti csoportok, programok

Fontosnak tartjuk, hogy intézményünk, illetve a más fenntartású városi intézmények óvodás és kisiskolás gyermekei színvonalas színházi élménnyel gazdagodjanak. Ennek érdekében az óvodák dolgozóiból alakult, **báb és színjátszó** csoportok alkalomszerű előadásaival színesítik a programokat. Az előadásokat minden évben térítésmentesen nézhetik meg, Mesterszállás és Mezőtúr város érdeklődői.

Óvodák programjai

A tagóvodák évek óta összehangolt éves programot készítenek, melyet közös vezetői megbeszélést követően, véglegesítenek (Eseménynaptár). Az Eseménynaptárban tervezik az adott program megnevezését, időpontját és a felelősöket, melyet minden évben az éves Munkatervben rögzítünk.

Az óvodák több alkalommal is szerveznek közös programokat, egymás óvodáinak meglátogatását. Az óvodák dolgozói így megismerhetik közelebről is egymást, a közös programok elősegítik az intézményi klíma pozitív hatását.

Szülőknek, felnőtteknek szervezett rendezvények

- „Csemete nevelde” neveléssel kapcsolatos előadások szülőknek, pedagógusoknak
- A gyermekek által készített alkotások kiállítása „Ovi Galéria”
- Kézműves családi programok.

„Ha a jövő évről akarsz gondoskodni, vess magot, ha egy évtizeddel számolsz, ültess fát, ha terved egy életre szól, embert nevelj”

(Kínai bölcs mondás)

4. KÜLDETÉSNYILATKOZAT

A mindennapi nevelőmunkánk során arra törekszünk, hogy nevelési gyakorlatuk tükrözze és partnereik számára közvetítse az óvoda helyi nevelési programjában megfogalmazott alapértékeket.

Munkánk során elköteleztünk vagyunk abban, hogy a gyermekek szeretetben, megértésben, érzelmi biztonságban és olyan óvodai légkörben nevelkedjenek, ahol jól érzik magukat, és lehetőségük nyílik a folyamatos fejlődésre, önmegvalósításra, képességeik kibontakoztatására, amelynek biztosításához fontosnak tartjuk:

- a gyermekek önmagukhoz igazodó sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítését, a **teljes gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítését**, az egyéni és életkori sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételét, mely minden dolgozó számára kiemelt feladat és elvárás;
- a gyermekek számára sokszínű és **szabad játék feltételeinek biztosítását**, ami átfogó módon fejleszti a gyermeki személyiséget, általa ismerkedik a világgal, szűkebb-tágabb környezetével, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapja. Tapasztalatokat szerez, bővül ismerete, formálódik magatartása, alakul a közösségi életben társaihoz való viszonya;
- a **tudatos beszédfejlesztést**, amivel igyekszünk elérni, hogy a beszédprodukción felüljön meg az életkori sajátosságoknak, a gyermek **egyéni képességeinek**;
- **változatos műveltségterületek közvetítését**, mindennapi verssel, mesével, beszélgetéssel, énekléssel, mondókázással, művészeti élmények nyújtásával;
- a magyar **néphagyományokhoz fűződő pozitív viszonyulás kialakítását**; elsődlegesnek tekintjük a helyi hagyományokra épülő, értékelismerő, értékmegőrző nevelést, a szűkebb természeti, társadalmi környezethez való pozitív viszony alakítását;
- a gyermekek mozgásigényének kielégítését, tudatos mozgásfejlesztést, edzést, kiemelt feladatként kezeljük, mellyel megalapozzuk az **egészséges életmódra való nevelést, az egészséges életvitel iránti igény kialakítását**;
- az életkori sajátosságokból fakadó érdeklődésre, kíváncsiságra alapozott természeti, emberi, tárgyi környezet megismerését, a valós, teljes létezésben (óvodán belüli és kívüli helyszíneken és szituációkban) a folyamatos megértés segítését, a **világhoz való pozitív érzelmi viszony kialakítását, a környezetvédő életforma megalapozását**.

Arra törekszünk, hogy a pedagógiai fejlesztést az óvodai élet minden tevékenységi területén, (gondozás, verselés, mesélés, ének, zene, énekes, játék, gyermektánc, rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, mozgás, külső világ tevékeny megismerése) a gyermek elsődleges tanulási színterén, a szabad játékon keresztül, tudatos tervezéssel és játékos „tanítási” módszerekkel valósítsuk meg.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek az iskolai élet megkezdésére rendelkezzenek megfelelő **kompetenciával – önismerettel, önértékelő képességgel, tudjanak önállóan gondolkodni, testi-lelki-szellemi fejlettségük** megfelelően az óvodáskor végére elérendő szintnek. **Renделkezzenek egészséges öntudattal, mely lehetőséget ad az önmegvalósítási törekvéseik kibontakoztatására.**

A családdal együtt olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik bizalommal és szeretettel fordulnak a felnőttekhez és társaikhoz, toleránsak egymással, elfogadják egymás különbözőségét.

Munkánk során arra törekszünk, hogy megfeleljünk a fenntartói és a szülői elvárásoknak, az új szakmai kihívásoknak. Ennek érdekében folyamatosan figyelemmel kísérjük az új pedagógiai eredményeket, ajánlásokat és a szakmai továbbképzés lehetőségeit.

5. MÉRFÖLDKÖVEK AZ INTÉZMÉNYÜNK ÉLETÉBEN

A város önkormányzati óvodáinak összevonására 2007-ben került sor, ekkor a három intézményből lett egy közös. Ezt követően 2009-ben további összevonásra került sor az általános, művészeti iskolákkal, pedagógiai szakszolgálattal és a könyvtárral.

A jelenlegi szervezeti felállás 2013. júliusi 1-től aktuális.

- **Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közoktatási Közalapítvány által nyújtott támogatások:**
  - 2004 évben: 1.305.000.- Ft
  - 2005. évben: 601.000.- Ft
  - 2006. évben: 439.000.- Ft
  - 2007. évben: 100.000.- Ft
  - 2008. évben: 392.000.- Ft

- **Teljesítmény motivációs pályázat:**
  - 2007. – 2008. – 2009. évben:” **kiválóan megfelelt**” minősítés

- **Szakmai és informatikai fejlesztési feladatok támogatása:**
  - 2008. – 2009. évben: 2 000 000.- Ft

- **2009. 06. - TÁMOP-3.1.4-08/2 „Kompetencia alapú oktatás bevezetése Mezőtúr Város Önkormányzatának oktatási-nevelési intézményeiben”**
  - Támogatás összege: 6.091.500.- Ft

- **2010. szeptember – Referencia intézménnyé válás előminősítése**

- **Integrációs Pedagógiai Rendszer (Oktatási Esélyegyenlőséget szolgáló támogatás)**
  - 2008/2009; 2009/2010; 2010/2011; 2011/2012; 2012/2013-as tanév

- **2011. szeptember – „Zöld Óvoda” cím elnyerése.**

- **2012.04.01. TÁMOP-3.1.7-11/2 „Referencia-intézmények országos hálózatának kialakítása és felkészítése” című pályázat**
  - Támogatás összege: 2 x 3 000 000.- Ft

- **2013. december – „Zöld Óvoda” cím elnyerése**
  - Gyermek-kert, Harmatcsepp Százszorszép, Mesekert Óvoda első alkalommal
  - Csoda-vár Óvoda második alkalommal

- **2013. december- TÁMOP-3.4.5-12-2012-0001 azonosítószámú „Tehetséghidak Program” című kiemelt projekt keretében a „Gazdagító programpárok II.” „A” (alap) és „B” (szülő – diák - pedagógus együttműködését is célzó, bővített) pályázat**
  - Támogatás összege: 500000Ft

- **2014. december – „Zöld Óvoda” cím elnyerése.** Bocsoda óvoda első alkalommal

- **2016. december – „Zöld Óvoda” cím elérése másod ízben a Gyermek-kert Óvoda, Százszorszép Óvoda és a Harmatcsepp Óvoda számára.**

- **2017. december– „Örökös Zöld Óvoda” cím elnyerése a Csoda-vár Óvoda számára.**

6. AZ INTÉZMÉNY ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI, FELADATAI

6.1. Nevelési alapelveink

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból indulunk ki, hogy a gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

- Az óvodai nevelésünket a gyermeki jogok és alapvető szabadságuk tiszteletben tartásával, az egyenlő hozzáférés biztosításával szervezzük és valósítjuk meg, melyben a gyermeki személyiséget, elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom illeti meg. „A gyermek mindenekfelett álló érdeke”.
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.
- Óvodai nevelésünk kulcsszereplője az óvodapedagógus, aki képviseli a szakmai értékeinket a mindennapok során, kellő felkészültséggel, tudatosan tervezi az óvodai élet mindennapjait, napi felkészülés jellemzi.
- Az intézmény valamennyi dolgozója elkötelezett az érzelmi biztonságot, szeretetet nyújtó légkör kialakításában.
- A különleges bánásmódot igénylő gyermek nevelése érdekében biztosítjuk a sajátos törődést, a fejlődésükhöz szükséges szakembereket.
- Az óvodai munka jellegű tevékenységek megszervezése során fontosnak tartjuk, hogy a gyermek önként, szívesen, örömmel tevékenykedjen.
- Óvodásaink nevelését mindenkor a gyermek életkori és egyéni sajátosságaihoz, fejlődési üteméhez alakítjuk.
- A játék a gyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze is egyben. A játék – szabad-képzettársításokat követő játékfolyamat – a gyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.
- Komplex módon törekszünk a gyermeki érdeklődés kielégítésére, az ismeretszerzés, a felfedezés és örömezzet átélésének biztosítására.
- Fontosnak tartjuk a tanulás folyamatában a „A jó óvoda játszva tanít” elvének érvényesítését, amely jelentős részben a gyermekek utánzásos, spontán tevékenységén alapuló, a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.
- A hatékony nevelőmunkánk alapja az óvodás gyermekeink alapos ismerete, képességeik, készségeik megfigyelése, diagnosztizálása, az erre épülő egyéni képességekhez igazodó egyéni fejlesztés.
- Pedagógiai munkánk során kiemelten figyelmet fordítunk a gyermekek ökológiai szemléletének alakítására, a természet és a környezetvédelem fontosságának megismertetésére.
- Óvodai életünk a kölcsönös bizalomra, tiszteletre, együttműködésre épül, mind a felnőttek, mind a gyermekek között.
- Valljuk, hogy „Minden gyermek tehetséges valamiben”.
- Intézményünk szemléletére jellemző az inkluzív befogadás, a másság elfogadása.

- Tiszteletben tartjuk és elfogadjuk a nemzetiséghez tartozó gyermekek különbözőségeit, az önazonosság megőrzését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre különös gondot fordítunk pedagógiai munkánk során, fokozottan figyelünk a hátrányok csökkentésére, az eltérő fejlődési ütemüknek megfelelően, a tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségterületek emberi értékek közvetítésére.

Nevelési célok

- Fejlődjön gyermekeink sokoldalú, harmonikus személyisége. Bontakozzon ki problémafelismerő, döntési képességük.
- Helyes szokások, viselkedési normák alapján, alakuljon ki az egészséges életvitel iránti igény.
- Formálódjon gyermekeink érzelmi élete. Alapozódjon meg gyermekeinkben az élő és élettelen természeti és társadalmi környezetükkel való pozitív érzelmi viszony, tudatosodjon bennük a környezetvédelem életfontosságú jelentősége.
- Fejlődjenek gyermekeink mindazon képességei, készségei, melyek a következő életszakasz zavartalan megkezdését lehetővé teszik.
- Értsék meg és fogadják el, az emberi különbözőségeket.
- Fedezzék fel a közvetlen környezetük szépségét, ápolják, hagyományinkat.

Nevelési feladatok

- A gyermekek számára az óvodai élet minden tevékenységében (séták és kirándulások alkalmával is) cselekvő, tevékeny tapasztalatszerzés, a tevékenységekben megvalósuló tanulás lehetőségének tervezése, biztosítása. Korszerű pedagógiai módszerek alkalmazása (Pl. projektmódszer, kooperatív tanulás).
- Szeretetteljes bánásmód, érzelmi biztonság, erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása.
- Következetes, a gyermek szükségleteit figyelembe vevő, rugalmas napirend kialakítása.
- Környezetünkben található tárgyi és természeti szépségek, értékek megláttatása, megóvása.
- Az egészséges és különleges bánásmódot igénylő gyermek egyéni fejlődési ütemének, képességeinek, problémáinak korai kiszűrése érdekében, egyénre szabott fejlesztési terv kidolgozása.
- A különleges gondozást igénylő gyermekek egyéni sajátosságainak megfelelő-integrált nevelése.
- Iskolai élet megkezdéséhez szükséges megfelelő értelmi, biológiai, szociális és pszichikus érettség megteremtése.
- Anyanyelvi nevelés, kommunikációs készség fejlesztése változatos helyzetek, tevékenységek megvalósításával.

6.2. Gyermekkép, óvodakép, pedagóguskép

Gyermekképünk

A gyermek mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi, és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, hogy magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmilyen előítélet kibontakozásának.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik:

- Saját egészségüket értéknek tekintik.
- Szeretik és igénylik a mindennapi, változatos mozgást, a rendszeres szabad levegőn való tartózkodást.
- Figyelmeseek, megértők és segítő szándékúak környezetükben.
- A jóra és szépre fogékonyak, érdeklődőek, nyitottak.
- Környezetükben bátran és jól tájékozódnak, önállóak, kreatívak, együttműködők.
- Megfelelő önismerettel, és önértékelő képességgel, egészséges öntudattal rendelkeznek.
- A különbözőségek elfogadása, tudomásul vétele számukra nem jelent problémát, együttérzőek, segítőkészek, önállóan képesek kitalálni és megadni a tényleges segítségadást.
- Jó kapcsolatteremtő és kommunikációs képességgel rendelkeznek, a felnőtteket, társaikat, környezetüket tisztelik és megbecsülik.
- Tudásukat képesek bármikor, bármilyen megváltozott körülmények között biztonsággal, bátran, gátlások nélkül alkalmazni.

Óvodaképünk

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Intézményünk a családi nevelés kiegészítője, a család véleményét figyelembe vevő, együtt nevelő közösség. A család és az óvodapedagógus kapcsolatára a nevelőtársi viszony a jellemző.

Az óvodáink pedagógiai tevékenységrendszerre és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit, a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Az óvodai nevelésünk célja, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni

sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását.

- Óvodáink légköre szeretetteljes, gondoskodó, érzelmi biztonságot nyújtó, óvó-védő, feltétel nélkül elfogadó, hagyományokat ápoló, állandó értékeket közvetítő és teremtő.
- Arra törekszünk, hogy az óvodáinkba járó gyermekek lakóhelyük minden jellegzetességét, szépségét, csodáját megismerjék, megszeressék. Változatos lehetőségeket kínáló vidéki környezetünkben minden, még fellelhető helyi értéket felfedezzenek, - tapasztalataik - és élményeik útján szerzett ismereteiket játékaikban megjelenítve őrizzék - s vigyék tovább helyi hagyományainkat.
- Számítlan és változatos tapasztalási és kipróbálási lehetőségen keresztül igyekszünk fejleszteni képességeiket, készségeiket, szokásrendszerüket.
- Szép emberi tulajdonságok, egymást tisztelő, megértő, segítő, helyes viselkedési normák alapjainak lerakására törekszünk.
- Az óvodák helyi sajátosságaiból adódó más és más lehetőségeket igyekszünk az óvodák közötti, tudatos kapcsolattartással, egymástól való tanulással gyermekeink hasznára fordítani. Mindezzel változatosabbá, tartalmasabbá és színesebbé kívánjuk tenni az óvodai életük mindennapjait.
- A migráns és a nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- Az intézményi Esélyegyenlőségi intézkedési tervben megfogalmazottak szerint az esélyegyenlőtlenségek csökkentésére, minden gyermekre kiterjedő (de különösen a HH-s, HHH-s és SNI-s gyermekekre) gyermekvédelemre.

A gyermeki személyiség pozitív irányba történő alakítását az óvoda valamennyi munkatársának, az óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens és dajka folyamatos és tudatos együttműködése és összehangolt munkája, modell értékű kommunikációja, bánásmódja és viselkedése biztosítja.

Pedagógusképünk

Pedagógusaink hivatásuknak tekintik munkájukat, nevelő munkájuk során gondoskodnak a gyermek személyiségének fejlődéséről, tehetségének kibontakoztatásáról, figyelembe veszik a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét.

- Személyiségében a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben a hitelesség, a tapintat, a tolerancia, a feltétel nélküli elfogadás és az empátia dominál, együttműködő és segítőkész.
- Beszéde jól artikulált, gazdag szókincsű, utánzásra érdemes mintát nyújt környezetének.
- Jellemző rá a humor, az öröm- és sikerorientált készség- és képességfejlesztés, értékközvetítés.
- Befogadó szellemiségű az inkluzív nevelés kialakítása érdekében.
- Innovatív személyiség, folyamatosan önképzést folytat, a korszerű pedagógiai módszereket tudatosan építi be és alkalmazza a mindennapi pedagógiai munkájában. (Projekt módszer, kooperatív tanulás, a kompetencia alapú óvodai program csomag ismerete, alkalmazása).
- Tiszteletben tartja a gyermek egyéni és életkori sajátosságait.
- Felismeri a gyermekekben a lehetőségeket, értékeket, tehetséget, s ezt erősíti.

- Egészséges, biztonságos, praktikus és mobilizálható óvodai környezetet teremt.
- Igényes megjelenésével példát mutat a gyermekeknek, a szülőknek, a kollégáknak.
- Tiszteli, megérti, elfogadja munkatársai, a szülők különbözőségét, a szülői szemléletváltást, attitűdöt, a lehetőségekhez mérten, a gyermek nevelése érdekében képes pozitív irányba befolyásolni.
- Barátságos személyiségével vonzóvá tudja tenni az óvodát, az óvodai életet.
- Munkája során az intézményi értékeket megbecsüli, ezt képes mások számára közvetíteni.

6.3. A tagóvodák speciális alapelvei, egyéni arculat

A tagóvodák nevelési gyakorlata a Pedagógiai Programban megfogalmazott értékek mentén valósul meg, valamennyi tagóvoda nevelési gyakorlatába beépül a kompetencia-alapú óvodai nevelés szellemisége.

Tagóvodáink nevelési gyakorlatai építenek a gyermekek azon alapvető tevékenységeire, amelyek az óvodás korosztály sajátosságai; a játék, mozgás, anyanyelvi nevelés hangsúlyozásával a külső világ tevékeny megismerése, a művészeti-, esztétikai-, erkölcsi értékek közvetítésére, az inkluzív pedagógia, a nemzetiségi kultúra ápolása, átadása.

A mezőtúri tagóvodák különbözősége elsősorban a tagóvodák szervezett programjaikban nyilvánulnak meg.

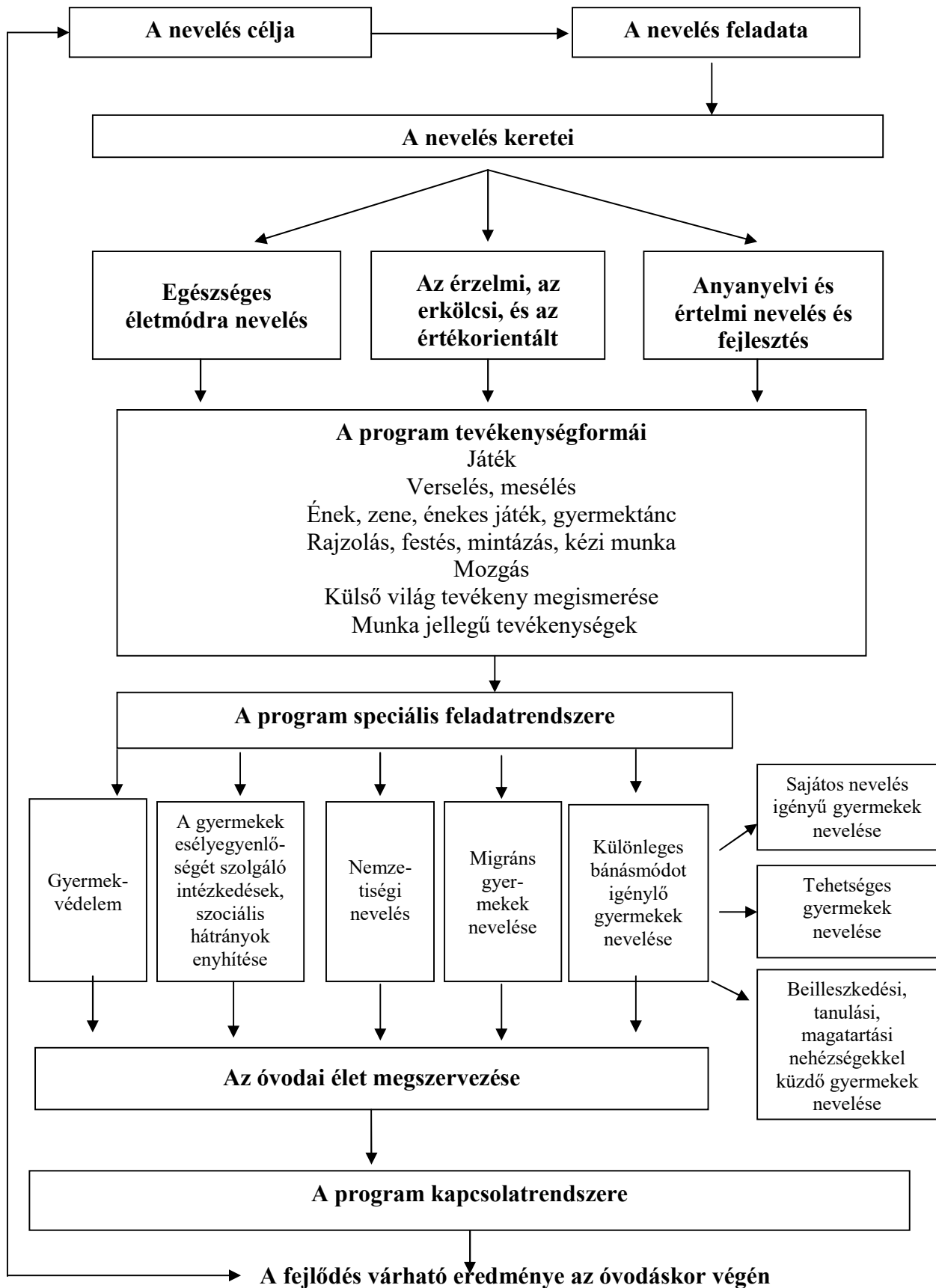
Tagóvoda	A tagóvoda egyéni arculata
<p>Csoda-vár Óvoda</p>	<p>Nyolc csoportos óvoda a város szívében, frekventált helyen, de még is zöld övezetben, nyugodt, biztonságos környezetben helyezkedik el. A csoportokat a nyitottság, az átjárhatóság, az együttműködés jellemzi. A gazdagon szervezett óvodai programok a gyermekek számára biztosítják a közösséghez tartozás élményét. 2017-ben elnyerték az „Örökös Zöld Óvoda” megtisztelő címet. Ennek megfelelően tudatosabban figyelnek a környezettudatos nevelésre, a természet szeretetére, megóvására. Ez a szemlélet visszatükröződik nevelési gyakorlatukban, a csoportszobákban és az óvoda, gyermek és természetbarát udvarán is, ahol tanösvényt kialakításra került sor 2018 őszén. Referencia intézményként modellértékű, magas szakmai színvonalat képviselnek. Referenciai területeik: tehetséggondozás, integrált nevelés, az óvodapedagógus és a munkáját segítő dajka összehangolt szakmai együttműködése. A tehetség- ígéretes gyermekek számára lehetőséget biztosítanak a tovább fejlődéshez a különféle tehetség műhelyekben: „Túriszemezgető” (kézműves); Dobbantóra (mozgás- mozgáskotta); „Zene-varázs” (zenei). „Mesekuckó” (nyelvi)” Így tedd rá” (mozgás- néptánc, „Sakkjátszótér”. A nagycsoportos gyermekek játékosan ismerkedhetnek az angol nyelvvel, nyelvvizsgázott óvodapedagógusok segítségével. Gyermekszerető felnőtt közösség és a rugalmasan szervezett óvodai élet megteremti minden gyermek számára, hogy nyugodtan, kiegyensúlyozottan, szeretetteljes környezetben éljék meg az óvodai élet mindennapjaikat.</p>
<p>Gyermek-kert Óvoda</p>	<p>Szép természeti környezetben, nyugodt, otthonos légkörben várják nap, mint nap gyermekeiket. Színes óvodai élettel, kísérletekkel, kirándulásokkal segítik a gyermekek képességének fejlődését.</p>

	<p>Nyitottak, ezért sok közös programot szerveznek a szülőknek, ahol gyermekeikkel együtt vehetnek részt az óvoda életében. Referencia intézményként működik, két jó gyakorlattal rendelkezik integráció és Kompetencia program alkalmazása területén. A HH és HHH gyermekek differenciált (felzárkóztató és tehetséggondozó) fejlesztése, az esélyegyenlőség biztosítása, a befogadó szemléletű, gyermekközpontú óvodai gyakorlat a mindennapok része.</p> <p>A mozgásfejlesztés általános feladatai az óvodában kiegészülnek a Mozgáskotta módszer rendszeres alkalmazásával, mint a komplex kisgyermekkorú mozgás- és személyiségfejlesztő eszközrendszer gyakorlati megvalósításával. A legnagyobb gyermekek számára heti rendszerességgel biztosítják az angol nyelvvél való játékos ismerkedést.</p> <p>2016-ban második alkalommal elnyerték a „Zöld Óvoda” megtisztelő címet.</p> <p>Céljuk a probléma megoldásra képes, kreatív, egymást segítő, empatikus, a gyermeket körülvevő természeti és társadalmi jelenségeket cselekedve felfedező, önállóan dönteni tudó gyermekek nevelése, a Kompetencia program eszközrendszerének felhasználásával.</p> <p>Az elegendő időt biztosító szabad játékban, a játékba integrált cselekvéses tanulás folyamatában, és a hozzájuk biztosított (a gyermek környezetében az életben előforduló levegő, tűz, víz, föld elemek közé csoportosuló) eszközrendszer segíti a befogadó pedagógia, az eredményes integrált nevelés megvalósítását.</p> <p>Együttműködnek, partnerkapcsolataikat erősítik, a gyermekek sokoldalú, komplex fejlesztése és szociális támogatása érdekében.</p> <p>Vallják, hogy a kisgyermek számára fejlesztő eljárásaként csak a jól felkészült, gyermekközpontú pedagógus által segített tevékenységek, és a meghitt szeretetteljes együttlét tudatos egésze lehet optimális.</p>
<p>Harmatcsepp Óvoda</p>	<p>Változatos tevékenységi formák biztosításával, tudatos környezetalakítással, a szabad mozgástevékenység, a természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítésére helyezik a hangsúlyt, érzelmi biztonságot nyújtó légkörben, az egyes gyermek képességeinek figyelembe vételével.</p> <p>A környező világra nyitott, természetszerető, természetvédő, környezettudatos gyermekek nevelésére, színes tevékenységek, élmények által a környezettel való együttélés szabályainak megalapozására, pozitív értékrend, attitűd kialakítására törekednek.</p> <p>2016-ban második alkalommal nyerték el a „Zöld Óvoda” megtisztelő címet. Ennek érdekében a gyermekek kíváncsiságára és fogékonyságára építenek, hogy a természet szeretete maradandó értéként beépüljön személyiségükbe. Mindez otthonos, családi, gyermekközpontú légkörben, esztétikus környezetben történik.</p> <p>Változatos tevékenységi formák biztosításával, játékos keretek között ismerkedhetnek az angol nyelvvél a nagycsoportos gyermekek.</p>

<p>Százsorszép Óvoda</p>	<p>Az óvoda, a város központjában, csendes, nyugodt, zöld övezeti környezetben található.</p> <p>Napfényes csoportszobái, a dús, fás-bokros játszóudvara barátságos, családi hangulatot tükröznek az itt nevelkedő gyermekek számára.</p> <p>Az óvoda, és a játszóudvar természeti adottságait a kisgyermek környezeti nevelésének szolgálatába állítják a madárbarát kert szemléletű természeti környezet kialakításával. 2016-ban második alkalommal elnyerték a „Zöld Óvoda” megtisztelő címet.</p> <p>Óvodai nevelésükben hangsúlyozzák a kiegyensúlyozott, derűs, a környezet szépségére-, értékeire figyelő, jól kommunikáló, kreatív gyermekek személyiségfejlesztését, ehhez élményekben gazdag, színes óvodai életet biztosítanak. Kiemelten fontosnak tartják az óvoda és a család kapcsolattartásának jó gyakorlatát, a szűkebb, helyi – és egyes népi hagyományaik ápolását, megőrzését, a közvetlen természeti környezetükben.</p> <p>A legidősebb gyermekek játékos formában ismerkedhetnek az angol nyelvvel és a mozgáskotta, mint komplex fejlesztő programmal.</p> <p>A nevelőtestületüket gyermekszerető, sokéves szakmai tapasztalattal rendelkező nevelők alkotják, akik nyitott, vidám, családi légkörű óvoda megvalósítására törekednek.</p>
<p>Mesekert Óvoda</p>	<p>Az óvodára a nyugodt, szeretetteljes, családi légkör jellemző. Esélyegyenlőséget biztosító, szociális hátrányokat enyhítő óvodai élettel biztosítják a gyermekek egyéni és életkori sajátosságainak megfelelő fejlesztést.</p> <p>Az óvoda a város szélén, a gát és a kertek között helyezkedik el, ami számtalan lehetőséget teremt arra, hogy megismertessék gyermekeikkel a változó természet szépségeit, pozitív élmények biztosításával megalapozzák a természet szerető és védő magatartást. 2016-ban második alkalommal nyerték el a „Zöld Óvoda” megtisztelő címet.</p> <p>Fontosnak tartják a néphagyományőrzést, amit beépítenek a nevelés folyamatába.</p> <p>A nagycsoportos korú gyermekek heti rendszerességgel ismerkedhetnek az angol nyelvvel játékos formában.</p>
<p>Bocsoda Óvoda</p>	<p>Az óvoda a 780 fő lakosú „zsáktelepülés, Mesterszállás egyetlen, egy vegyes csoporttal működő óvodája. Az óvoda jól felszerelt, tágas udvara biztosítja a gyermekek szabadban történő mozgását, az egészséges fejlődésükhöz adottak a lehetőségek. Az óvodapedagógusok célja, hogy gyermekeik jól érezzék magukat ebben a szép, esztétikus falusi környezetben, ahol biztosítva van számukra a nyugodt, családi légkör. Elsősorban a népi hagyományok ápolását tekintik kiemelt feladatuknak, a lakóhelyünk hagyományaiából merítve, de ezen felül számos népi játékot, népmesét, népdalt gyűjtenek. 2014-ben első alkalommal elnyerték a „Zöld Óvoda” megtisztelő címet.</p>

7. A PROGRAM RENDSZERÁBRÁJA

8. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

Az óvodás életkorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül:

1. Az egészséges életmód alakítása.
2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
3. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

8.1. Az egészséges életmód alakítása

Egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése.

Célok

- Alapozódjon meg az egészséges életvitel igénye.
- Alakuljon ki az egészséges táplálkozás és kulturált étkezési magatartás.
- Gyermkeink váljanak egészséges, edzett személyiséggé.

Feladatok

- A gyermek testi és lelki fejlődésének elősegítése, egészségének megóvása.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése a fejlődésükhöz egészséges környezet biztosítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Az egészséges életmód a testápolás, az étkezés, az öltözködés a pihenés, a betegség megelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermekek komfort érzetének kielégítése a családi szokásokat figyelembe véve.
- A gyermekek testi szükségleteinek, mozgásigény kielégítése szabad mozgással és szervezett testneveléssel.
- Szükség esetén, megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, az óvodapedagógusokkal együttműködve, speciális gondozó prevenciók és korrekciók testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Gondozás

A gondozás a gyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez.

E tevékenység a mindennapos nevelési gyakorlat szerves részét alkotja, melynek kapcsán elérhetjük a helyes egészségügyi szokások, magatartáselemek észrevétlen beépülését a személyiségbe

A fejlesztés tartalma

- a személyi higiénia nevelés,
- környezethigiénia nevelés,

- egészséges táplálkozás, kulturált étkezés szokásainak elsajátítására nevelés,
- edzés, kondicionálás, testnevelés.

A gyermekek egyéni életformájának, lehetőségeinek, családban elfoglalt helyének, a családból hozott szokásainak, igényeinek, megismerése céljából – az óvodába lépés megkezdése előtt, a szülőkkel előzetesen egyeztetett családlátogatást végzünk. A gyermekkel való személyes ismerkedés a gyermek otthonában, az óvodai élet megkezdésének (az óvodai befogadás), megkönnyítése céljából tesszük meg.

- Az óvodai felvétel után anamnézist készítünk a gyermekekről – ismerkedési folyamat elindítása, a testi szükségletek feltárása – jó közérzet biztosítása céljából.
- Folyamatosan követjük a növekedés, fejlődés ütemét: mérések – testsúly, testmagasság, egyéb.

A gondozás legfontosabb feltétele az óvodapedagógus – gyermek közötti meghitt, megértő viszony – természetes testközelség megléte.

A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk és tapintatot, elfogadást közvetítenek.

Ilyen feltételek mellett ismerhetők meg a gyermekek igényei családból hozott szokásai.

- A fokozatosság betartásával törekszünk arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégtérjék ki szükségletüket.
- Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítjuk.
- A befogadás ideje alatt minden gyermekkel, a dajkák bevonásával együtt végezzük a teendőket, hogy a gyerekek megtanulhassák a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét.
- A dajka nénikkel rendszeresen beszéljük meg a gyermeki szükségleteket kielégítő szokások pontos menetét, az azonos gyakoroltatás, azonos elvárás, az egyformán játékos tanítási módszerekkel történő, sokoldalú személyiségfejlesztés érdekében. Az óvodapedagógus feladata, a pedagógiai munkát közvetlen segítő dajka rendszeres és szakzerű bevonása az óvodai élet tevékenységeibe.

Testápolás

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását, egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, szolgálja.

A gyermekek testápolása közben olyan interakció teremtésére törekszünk, hogy a gyermek kívánsága, kérése alapján tudjunk segíteni.

Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit.

A bőrápoláshoz, a fogmosáshoz, a hajápoláshoz, az orr tisztántartásához, a WC használathoz teremtjük meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhesék ezeket a teendőket.

A személyi higiénés önkiszolgálásban maguk a gyermekek is aktívan részt vesznek, ezt minden felnőtt azonos módon következetesen gyakoroltatja.

A felnőtt jelenlétét biztosítjuk mindaddig, míg a szükséges szokások sorrendjében nem alakult ki.

Öltözködés

Az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, de egyúttal fejlesztheti a gyermek ízlését, önállóságát is.

Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermeket, ezért hassunk a szülőkre, hogy több rétegűen öltöztessék gyermekeiket.

Hangsúlyozzuk a megfelelő cipő használatát is, amelynél fő szempontunk, hogy kényelmes, jól szellőző, hajlékony talpú legyen.

Öltözködésnél fokozatosan alakítjuk ki azt az önállóságot, hogy a mindenkori hőmérsékletnek megfelelő ruházatot vegyenek fel.

Az óvodapedagógus, a dajka és a pedagógiai asszisztens példáját, megjelenését fontosnak tartjuk.

Táplálkozás

A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják, ezért az óvoda gondosan kísérje figyelemmel a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag-összetételű legyen. A gyermekek egészségének megőrzése érdekében csökkenteni kell a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztását. Tartson fenn őszinte, építő jellegű, kritikus kapcsolatot az óvoda a főzőkonyhával.

Az étkezési szokásokat jól szervezeten, a gyermek igényéhez igazodva, folyamatosság módszerével élve, úgy alakítsuk ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon.

A szülők segítségével igyekszünk megismerni a gyermekek táplálkozási szokásait és kellő toleranciával kezeljük az étvágytalanságot, a válogatást vagy egyéni érzékenységet. Ösztönözzük, de sohasem kényszerítjük a gyerekeket az ételek elfogyasztására

Biztosítjuk, hogy a gyermekek a nap bármely szakában ihassanak.

Mozgás

A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen eleme óvodai életünknek. A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a sokféle (meglévő) mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

- Kiemelt feladatunk a gyermekek mozgási igényének kielégítése, edzése, rendszeres mozgásra szoktatása, mert ez segíti személyiség-fejlődésüket, növeli szellemi és fizikai teljesítőképességüket.
- A különféle mozgásos tevékenységek által fejleszthetjük gyermekek ellenálló képességét, megvalósíthatjuk a testi képességeinek tervszerű fejlesztését, mozgásbeli jártasságok és készségek kialakítását.
- A szabad játékok, a testnevelési tevékenységek, az életkornak megfelelő légző- és keringési rendszer fejlődését segítő, levegővel, napfűdővel, vízzel történő edzés, az optimális testi fejlődés elengedhetetlen része.
- Alapvető feladatunk, hogy a gyermekek jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben mozogjanak, lehetőleg a szabadban.
- A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk és mintát adhatunk a szülőknél is. Ezért alkalmanként a szülőkkel együtt mozgásos programokat szervezünk.
- Napirendünkben nagy hangsúlyt fektetünk a szabadban való tartózkodásra.

Pihenés

A gyermeki igényeket figyelembe véve biztonságos, szeretetteljes légkört teremtünk az egyéni szükségleteknek megfelelő pihenéshez.

A pihenéshez tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtünk meg a feltételeket. A nyugodt pihenés feltétele a csend és a biztonságérzet. Az elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat.

- Ha lehet, minden alkalommal éljük át az altató hatására kialakult szendergés állapotát.
- A gyermekeknek különböző az alvásigénye. Egy órai nyugodt pihenés után tegyük lehetővé, hogy a nem alvó (5-6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak.
- Nyári hónapokban az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha külön igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolások napirendje-szerinti életre.

Az óvodapedagógus feladatai az egészséges életmódra nevelés folyamatában

- óvodába lépés előtt családlátogatás, a gyermekek megismerése, anamnézis felvétele,
- óvodába kerüléskor a gyermekek testi fejlettségének felmérése,
- ezekre az alapokra – a gyermekek egyéni sajátosságaira építve – olyan feltételek megteremtése, melyek a gyermekek testi-lelki szükségleteinek kielégítéséhez, fejlesztéséhez szükségesek,
- mozgásfejlesztő komplex programokkal, fejlettségüknek megfelelő, tudatos, tervszerű tevékenységekkel a mozgásigényük kielégítése, mozgáskoordinációjuk kialakítása,
- szükség szerint prevenció, illetve korrekciós tevékenységgel mozgásfejlesztés, egészségmegőrzés.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában napközben megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve ápoljuk, amíg szülei meg nem érkeznek, (pl. hasmenés, hányás, láz, kiütés, bőrpír, erős köhögés...). A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, megfelelő öltöztetéssel, edzésekkel, külön törülköző használatával igyekszünk gátolni. 3-4 éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód és a szülővel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

A 4-5 éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a naponkénti prevenció fejlesztő tornák, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc-deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermekek lábtartását javítjuk.

A gyermekek egészséges életmódját úgy biztosítjuk, hogy minden napos edzési lehetőségük van. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Ezért minden nap, (ha lehet kétszer is) a szabadban tartózkodjunk a gyerekekkel. Mozgásszükségletük kielégítése érdekében napi kocogó-futó lehetőségeket szervezünk. A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk döntsék el, mennyit futnak. A felnőttekkel végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet. A gyermekek a víz, edző hatását is

ismerjék meg az óvodában. Jó idő esetén, az óvoda udvarán pancsoljanak. Igyekszünk uszoda-látogatást szervezni, (ha van rá lehetőség), ahol a víz megszerettetését, a gyermekek vízhez-szoktatását próbáljuk megvalósítani a vízi-játékok megismertetésével. Edzési lehetőség az úszás, a kerékpározás, a rollerezés és a téli időszakban szánkózás, csúszkálás. A kondicionáló mozgások adjanak igazi felfrissülést, felüdülést a gyermekeknek.

A fejlesztés tartalma

- biztonságot nyújtó, egészséges környezet, derűs légkör biztosítása,
- életkorhoz igazodó, rugalmas napirend, egészséges életrend kialakítása,
- a gyermek fejlettségének megfelelő tevékenységek szervezése, egészséges életritmus kialakítása,
- felszabadult játékuhoz megfelelő játéklehetőségek biztosítása,
- a gyermekeket védő, óvó, okosan szerető óvodapedagógusok jelenléte.

A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészségügyi környezet biztosítása, a környezettudatos magatartás megalapozása

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag tárgyi környezet, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai nevelő-munkához. Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az óvoda udvar, amely akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kint tölthetik. Az óvoda udvarát úgy célszerű kialakítani, hogy minden csoportnak legyen egy állandó helye, ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják óvodapedagógusokat. Ugyanakkor legyen olyan udvar-rész, ahol a gyermekek kisebb-nagyobb társaikkal együtt játszhatnak (pl. foci-pálya, kresz-pálya stb.).

Az udvaron legyen árnyékos és napos játszó-rész, legyen füves, homokos, betonos rész is. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok szép virág, cserje, ízlésesen kialakított gyermek veteményes kert. A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget, az óvoda udvarán a biztonságtechnikai előírásoknak megfelelő telepített mozgásfejlesztő eszközök.

A több funkciót betöltő csoportszobát tegyék alkalmassá a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az ízlés közvetítés miatt, valamint a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos.

A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot hagyjuk szabadon, csak olyan függönyt használjunk, ami nem veszi el a fényt. A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzék a gyermekek. Fűtés idején a száraz levegő enyhítésére, párologtató szükséges. Erős napsütés ellen a csoportszobát világos függönnyel vagy redőnyök használatával védjük.

Az óvodapedagógus a többféle játéktevékenységekhez alakítson ki elkülönített csoportszoba részeket. Alakítson ki mesesarkot, ami a személyes perceknek, napi mesélésnek, drámajátékoknak a színtere. Legyen olyan sarok vagy csoportszoba rész, ahol a gyermekek összegyűjthetik a mikro csoportos séták alkalmával talált „kincseket”.

Az öltöző berendezése, világítása, fűtése, szellőztetése biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Minden gyermeknek legyen külön ruha-és cipőtartó szekrénye vagy polca.

Az öltözőben a szülők részére legyen egy esztétikus hirdetőtábla, ahol havi időszakokra lebontva tájékoztatást kapnak a csoport nevelési- fejlesztési elképzeléseiről, eredményeiről. A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. Minden gyermekeknek legyen elkülönített fogmosó felszerelése, törölközője, fésűje. A fürdőszobai tevékenységek szokásait rögzítsék képi formában a többcsatornás érzékelési lehetőség biztosítása miatt.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják, köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból.
- Készségszinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek, biztonságosan használják az evőeszközöket. Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Önállóan étkeznek, ügyelnek a környezetük rendjére.
- Ruháikat esztétikusan összehajtva helyére teszik, ruháikat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani, ügyelnek környezetük higiéniájára
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka mellett érhetik el csak a fentiekben leírt fejlettségi szintet.

8.2. Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Arra törekszünk, hogy az óvodába történő befogadás kezdetétől az óvodáskor végéig érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör vegye körül a gyermekeinket.

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül.

A gyermek érzelmi nevelése elsősorban a család feladata, amelyet az óvodai nevelés kiegészít. Az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságai közül, kiemelkedik a rendkívüli ragaszkodás a felnőttekhez, elsősorban az édesanyához. A kisgyermek az anyjára irányított érzelmeinek egy részét viszi át, az anyai módon viselkedő óvónőre. Ez a szeretet-kapcsolat az egyik leglényegesebb összetevője az óvodai életnek.

Célok

- Váljanak magabiztos, megfelelő én- képpel rendelkező, önuralomra képes személyiségekké.
- Alakuljanak ki a pozitív viselkedési normák, szokások és szabály rendszerek.
- Alapozódjanak meg az udvariassághoz tartozó szokások.
- Alakuljon ki az alkalmazkodó képesség az egymás közti bizalom.
- Alakuljon ki bennük a különbözőségek elfogadásának, tiszteletének képessége.
- Bontakozzanak ki a gyermekek egyéni tulajdonságai, képességei a közösségen belül.

- Alakuljon ki a gyermekekhez és felnőttekhez való érzelmi kötődés.
- Alapozódjon meg a gyermekek biztonságérzete.
- Alakuljon ki kötődés a szűkebb és tágabb természeti-, emberi-, tárgyi-, környezet iránt.

Feladatok

- Érzelmi biztonságot, állandó értékrendet nyújtó, szeretetteljes modellértékű attitűd, családi légkör megteremtése az óvodáskor kezdetétől, melyben a közös élmények, tevékenységek során a társas kapcsolatok úgy alakulnak, hogy a gyermekek elfogadják és tisztelik a különbözőségeket.
- Pozitív kapcsolatok az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermek, valamint az óvodai alkalmazottak között.
- A gyermek szociális érzékenységének fejlesztése, öntudatának alakítása, teret engedve önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek.
- A természeti- társadalmi környezet szépségeinek, esztétikájának, értékeinek felismertetésével a környező világgal való pozitív töltésű érzelmi viszony erősítése, önmagunk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- A szűkebb és tágabb környezet felfedeztetése, a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapjainak lerakása, a jó és a szép megbecsülése.
- A gyermekek nevelése annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különbözőek egymástól.
- Kapcsolattartás a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek megsegítése céljából.

A nevelés tartalma

Családias légkörben alakítjuk ki a gyermekekben az érzelmi kötődést társaikhoz és a felnőttekhez. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, játékra ösztönöz.

- A gyermekek élettere legyen barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvodapedagógus tervez meg, de adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is, érvényesüljenek.
- Mozoghassanak a gyermekek szabadon a csoportszobában, mosdóban, ha lehetőség van a folyosókon, ezzel is fokozva az otthonosság érzését.
- Legyen minden óvodai csoportnak hagyománya, jó szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma, ami sajátos, egyéni színezetű légkört biztosít és ez is mélyítheti a gyermekek összetartozását, együttérzését.
- Az otthonosság érzését segíti elő az is, ha az óvodapedagógus gyermeknek tároló helyet biztosít, ahová saját eszközeit, játékait, a mikro csoportos sétán gyűjtött „értékeit, kincseit” beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti.
- A gyermekek érkezésekor az óvoda öltözőiben, folyosóján halk zene segítheti a nyugalmat árasztó környezet megteremtését.

A **befogadás (beszoktatás)** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. Az óvodai élet megkezdésekor, az óvodai befogadás, igény szerint az édesanyával együtt, a fokozatosság, egyéni igények figyelembe vételével történik.

Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt teremtsen meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a közösségbe történő beilleszkedéshez.

Nagyfokú körültekintést, gyöngédséget, megértést, türelmet kíván meg a gyermekek befogatása, beszoktatása.

A befogadás feltételeinek megteremtése

- Az óvodapedagógus adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával.
- A gyermek igényeit figyelembe vevő, megfelelő időn keresztül, fokozatos időcsökkentéssel vegyenek részt a szülők ebben a folyamatban. Ez több szempontból nagyon hasznos, a gyermekeknek a szülői együttlét biztonságát ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, szokásait. A befogadás, beszoktatás során viselkedési rendet tanul meg a gyermek, ami segíti a társas beilleszkedését.
- A befogadás ideje alatt a gyermekek elhozhatják magukkal azokat a tárgyaikat, amelyekhez ragaszkodnak.
- A beszoktatásban lehetőleg mindkét óvodapedagógus vegyen részt, az óvodapedagógus a dajkával és a pedagógiai asszisztenssel együtt gondosan készítsék elő ezt az időszakot. A csoportban megvalósuló pedagógiai munka szakszerű irányításáért, vagy annak elmulasztásáért, nélkülözéséért az óvodapedagógus a felelős. Az óvodapedagógusok a szülőkkel együtt beszéljék meg a befogadás menetét.
- Az új belépő gyermekek jelét úgy válogassák az óvodapedagógusok, hogy azokhoz mondókát, verset, vagy gyermekdalt lehessen kapcsolni. Így még a kevésbé vonzó jel is kedvessé válik. Legyen ez, a gyermek óvodai első pozitív öröme, esztétikai élménye.
- A sok érdekes, szép játék mellett az óvodapedagógus személyes kapcsolattal, mesével, ölbéli énekes játékokkal kedveskedjen a gyermekeknek. Az idősebb óvodások is lepjék meg a kicsiket egy-egy szép verssel, mesével, énekes játékkal, saját készítésű ajándékokkal.
- A lefekvésnél az új gyermeket különös szeretettel vegye körül az óvodapedagógus. A nyugalmas légkör megteremtése érdekében üljön le közéjük, altatódalokat dúdolgasson és énekeljen nekik.
- Az óvodapedagógus különös türelemmel, tapintattal mutassa be a testápoláshoz, étkezéshez használatos tárgyakat. Mutassa meg azok használatát. Már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a tevékenységeket, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltasson az óvodapedagógus, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait.

Az óvodában lévő nagyobb gyermekek segítsenek a kiscsoportosok öltöztetésében, vegyék körül őket gyöngédséggel, szeretettel. A családi légkör megteremtése elősegíti a társas kapcsolatokat, közösségi szokások alakulását. A közös élmények az óvodáskor végéig biztosítják a gyermekek együttműködését, amiben formálódik egymáshoz való viszonyuk.

- Az óvodapedagógus a különféle cselekvésekben is biztosítsa a nyugalmat, az ingerek ne okozzanak a gyermekekben zaklatottságot.
- A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhesse a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így szokássá válik, hogy egy időben, egymástól függetlenül különböző motivált cselekvések alakulnak ki egyénileg és csoportosan is, ahol a gyermekek képesek alárendelni spontán aktivitásukat a közös tevékenységnek.
- Az érdektelen gyermekre szenteljen nagy figyelmet az óvodapedagógus, hogy mielőbb kiderítse érdektelenségük okát, mert befolyásolását csak így tudja elindítani.

- Az osztott csoportokkal működő óvodák minél több programot szervezzenek a kicsik és a nagy óvodások együttműködésére. A vegyes csoportokat működtető óvodák viszont segítsenek abban, hogy az azonos korú 5-6-7 éves gyermekek is folytathassanak külön tevékenységeket.

Az óvoda alkalmazottai és a gyermek pozitív érzelmi kapcsolatának kialakítása

A gyermek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt-, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki segítője, egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A korlátokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni.

- A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot a szülővel, nagyszülővel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez.
- Bizalmas kapcsolatban a gyermekek egyéni jellemzőit megismerheti az óvodapedagógus, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.
- Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaikat.

Az óvoda alkalmazottai és a gyermek kapcsolatában a fejlődést hatékonyan elősegítő optimális elvek jelenjenek meg

- A felnőtt próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg a gyermeket.
- Utasítás helyett igyekezzen kérdezni ami, elősegíti a megértést, az átértékelést. Így elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszaszorítva, hanem más irányba terelhetővé válik. A gyermekek mágikus képzelete sokat segíthet a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításában.
- Az óvodapedagógus magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A gyerekek tevékenységéhez az óvodapedagógus biztosítson nagy szabadságot, a pontos határok megjelölésével. Tehát a nagy szabadság, a világos határok azt jelentik, hogy az óvodapedagógus röviden, egyértelműen, fogalmazza meg azt, amit akar, vagy amit nem akar.
- Az óvodapedagógus a többszöri „határátlépéseknél” vezessen be, következményeket. Ugyanakkor adja meg a lehetőséget a javításhoz.
- Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- Az óvodapedagógus segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak. A gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végzendő feladatok iránt, érzelmileg éljék át a közös tevékenységből eredő célok teljesítését. Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódjanak be a közös együttlétekbe.
- Az óvodapedagógus nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktust feloldó beszélgetéseket kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg az óvodapedagógus, hogy véleményt tudjon mondani a történekről úgy, hogy a gyermekek saját felelőssége erősödjön.
- A bátorító nevelés elveit érvényesítve bátorítson, minden gyermeket a csoporton belül, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon.

- Agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- A felnőtt-gyermek társalgásában világos, egyértelmű, építő, előrevivő megfogalmazás jelenjen meg, a kívánság tárgyilagos megnevezésével, az ok kiemelésével. Biztosítson az óvodapedagógus minden gyermeknek személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítse. Ezekben, a beszélgetésekben a mások és a saját érzések elfogadása és megfogalmazása is kapjon hangot. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bírálgatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.
- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege, és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselnie.
- Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.
- Az óvodapedagógus örömét jelezze dicsérettel, és félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat, mely irányuljon mindig egyénre szabottan, konkrét tevékenység, tett megjelölésével.
- A humor jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, a szeretet egy bizonyos formája. A nehézségeket a humor feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.
- A bátortalan gyermekek nevelésekor az óvodapedagógus minél többször örüljön a kisebb előre lépéseknek, fejlődésnek is.
- Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzéseinek meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődhessen.
- Az óvodapedagógus hívja segítségül a nevelésben a célirányosságot. Elemezze, vizsgálja a gyermekek társas kapcsolatát, viselkedését.
- Használjon minél több játékos eszközt az egyéni jellemzők kimutatásához. (Pl. születésnap tábla, életkorokat mutató tábla, „Megérkeztem, itt vagyok!” – jelzőtábla stb.)
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás és normarendszerének megalapozása.
- A gyermekek nyitottságára építve, segítse ahhoz a gyermekeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, csoporttársaikhoz, kisebb társaikhoz, felnőttekhez, szívesen járnak óvodába ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Konfliktus helyzetben társaikkal közösen tudnak egyezkedve megoldást keresni, konfliktuskezelő képességeik megerősödik.

- Értékelik saját tetteiket, és az eléjük tárt magatartási példákat.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Igényükké vált a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben, megkezdett munkát igyekeznek befejezni.
- Érvényesítik kezdeményező-készségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- A közös tevékenységekben aktívan részt vesznek, elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat.
- A közösségi élet szabályait, normáit elfogadják és alkalmazzák.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat, szociálisan éretté válnak az iskolába való lépésre.
- Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka során saját képességeikhez mérten érik el, illetve közelítsék meg a fentiekben leírt fejlettségi szintet.

8.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés a kommunikációs képesség az óvodáskor fontos alapképessége. A beszéd a gyermek környezetével való érintkezés legfőbb eszköze. Az anyanyelvi nevelésünk átfogja az óvodai nevelőmunkánk minden területét, megjelenik valamennyi tevékenységi forma keretében, szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, nevelésünk egész folyamatának.

Célok

- Gyermkeink váljanak nyitott, magabiztos, jó kommunikációs képességgel rendelkező személyiséggé.
- Alakuljon ki a tiszta, érthető, kifejező beszéd, az aktív szókinccs.
- A gyermek beszéljenek az életkoruknak megfelelő tempóban. Valósuljon meg a beszédkedv fenntartása, a beszédkultúra kialakítása.
- Fejlődjenek az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) és a kreativitás.
- Érdeklődjenek a természeti-, emberi-, tárgyi környezet iránt.

Feladatok

- Derűs, nyugodt légkör biztosításával a gyermekek beszédkedvének fokozása a gyermekek nyelvi képességének fejlesztése.

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére törekvés.
- A helyes és szép beszéddel a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének segítése, előkészítése az irodalmi élmények befogadására.
- A beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése.
- Szókincs gyarapítása, nyelvi készség (társalgási, összefüggő beszéd) fejlesztése.
- Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.
- A nemzetiségi gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.
- Tanulási zavarokat okozó részképességek hiányosságainak megszüntetése.
- Játékos, mozgásos tevékenységeken keresztül sokszínű élmény, tapasztalatszerzés biztosítása.
- Minta- és példaértékű óvodapedagógusi megnyilatkozások.
- A gyermekek spontán és tervezetten, szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése különböző tevékenységekben.
- Változatos tevékenységek biztosításán keresztül további élmények, tapasztalatok biztosítása a környező természeti és társadalmi világról.

A nevelés tartalma

Tudásvágyukat ébren tartva, természetes kíváncsiságukra építve érzelmi indíttatású, játékos mozgásos tevékenységeken keresztül, sokszínű élménnyel, tapasztalatszerzéssel megismertetjük a gyermekeket az őt érdeklő jelenségekkel, összefüggésekkel. Több érzékszervre hatóan, többször ismételt magyarázattal, cselekvés közben fedeztetjük fel vele környezetét, fejlesztjük érzékelését, észlelését, emlékezetét, képzeletét, figyelmét, gondolkodását, kreativitását.

- Kiemelten fontosnak tartjuk nevelő munkánk során, hogy a nevelési feladatok minden mozzanatában közvetítő elemként jelen van a magyar nyelv fejlesztése, a szókincs gazdagítása. Olyan helyzeteket teremtünk, amelyben a gyermek beszédkedve fokozódik, bizalmasan „megnyílik”, örömmel közli érzelmeit, gondolatait, vágyait. Ilyen módon alakul ki a beszéd, a mozgás, a rajz és egyéb tevékenységek kapcsolata, az önkifejezés többoldalúsága. A különböző élethelyzetekben erősödik biztonságérzete, tájékozottsága.
- Valamennyi tevékenységi ágban komplex személyiségfejlesztéssel juttatjuk el a gyermekeket az iskolai élet megkezdésének szintjére. A beszéd-készség fejlesztése, a magyar nyelv értése és gyakorlása az egész nap folyamán játékosan történik. A gyermekek kommunikációs helyzetben gátlás nélkül, remek utánzási készséggel tanulja meg a viselkedéskultúrát és számos más mozzanatot az óvodapedagógustól, mint modelltől.
- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében valósuljon meg, beszélő környezettel, helyes minta- és szabálykövetítéssel, javítgatások elkerülésével.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére a gyermek meghallgatására, a kérdések támogatására és a válaszok igénylésére (nevelés) szükséges figyelmet fordítani.
- Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a

gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyen keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

A gyermekek tevékenységeikben szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak és általa fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti, az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik.

Ehhez társulnak olyan szervezett lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermekek kérdéseire, válaszára épülő ismeretszerzést is magában foglalja. Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedés tanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, később felerősödik a társak hatása is.

Óvodapedagógusi kompetenciák az anyanyelvi fejlesztés során

- Az alapszókincs, a nyelvtan, a stílusok, valamint a nyelvi funkciók biztos ismerete.
- A kommunikációban használt metakommunikációs eszközök ismerete, használata a beszédhang minőségével kapcsolatos jellemzők, arckifejezések, testtartás és gesztusok rendszere.
- Az irodalmi szövegfajták és a nem irodalmi szövegfajták fő jellemzőinek ismerete.
- Az anyanyelvhez való pozitív attitűd kialakítása.
- A nyilvánosság előtti magabiztos, szabatos megfogalmazás, megszólalás, választékos nyelvi stílus.
- Nyelvtanilag helyes írás, kiejtés, szövegalkotás.

A fejlődés várhatóeredménye óvodáskor végén

- A gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában mondja el.
- Életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal fejezi ki magát, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat.
- Képes a folyamatos beszédre.
- Szókincse életkorának megfelelő.
- Konfliktus megoldásra képes, társaival egyezkedik.
- Képes a szándékos felidézésre.
- Képes a figyelemmegosztásra, a szándékos figyelemre
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről
- Differenciált észlelése kifinomult.
- Érzékelése pontos.
- Felismeri és megfogalmazza az egyszerűbb ok-okozati összefüggéseket.
- Fogalmi gondolkodása kialakult.

9. ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

9.1. A napirend

A családi fészek és a bölcsőde után az óvoda jelenti a második otthonát a kisgyermek számára. Ezért elsőrendű fontosságú számunkra az óvodai mindennapok, az óvoda egész életének alapos átgondolása. Vidám hangulatban eltöltött, örömet, érzelmi biztonságot nyújtó, feszültségmentes, szeretetteljes együttlétek megvalósítására törekszünk.

A gyermekcsoportok napirendjének megtervezésekor elsősorban a gyermekek élettani szükségleteinek kielégítésére alapozva figyelünk a gondozásra fordítandó optimális időigény biztosítására. A gyermekek játékához szükséges feltételek megteremtése mellett kiemelt figyelmet fordítunk a játékhoz szükséges megfelelő hely és elegendő idő biztosítására.

Napirendünkben arra törekszünk, hogy:

- a folyamatosság terjedjen ki az egész napi nevelési folyamatra, a gyermek által végzett tevékenységekre, az étkezésre (tízórai-uzsonna), a pihenésre, játékba integrált tanulásra, a tapasztalatszerzés rugalmasságára, életszerű helyzetekre,
- a gyermekek napi rendszeres testedzése, a zenés-percek, mozgásos játékok, a különböző mozgásformák gyakorlási lehetőségeire napirendünkben nagy hangsúlyt fektetünk,
- a gyermekeink minél több időt töltsenek el naponta mozgással egybekötve a szabad levegőn,
- a gyermekek egymástól eltérő alvás vagy pihenésigénye életkoronként, de gyermekekenként is különböző, a jól átgondolt szervezéssel biztosítható, hogy a fáradt, vagy hosszabb pihenést igénylő gyermek tovább aludjon, míg társai a kialakított szabályok megtartása mellett már szabadon játszhatnak,
- a közösségért végzett, munkajellegű tevékenységek közül a naposi munka váljék örömtelivé, melyet szabad választás alapján végezhet,
- a napirend összeállításában az élettani szükségletek kielégítésén túl a gyermek alapvető tevékenységét helyezük előtérbe, a játékot és a mozgást, - mindezek összhangján keresztül valósuljon meg a tevékeny tapasztalatszerzés folyamata, segítse a kisgyermek egyenletes, sokoldalú fejlődését.

A részben folyamatos napirend megvalósításának feltételei:

A mélyreható gyermekismeret elengedhetetlen a gyermek fejlesztésének folyamatában. Az óvodapedagógus feladata, hogy a dajkát és a pedagógiai asszisztent megtanítsa a gyermekek differenciált segítésére. Az óvodapedagógus viselkedésével, problémamegoldásával, a segítségnyújtás módjának bemutatásával, legyen példa a dajka és a pedagógiai asszisztens előtt. Fontos, hogy megbeszélésük alkalmával egyeztessék, hogy az adott gyermektől mely tevékenységben várható el önállóság, kinek van szüksége tevékeny segítségre, kinek szóbeli utasításra, ki az, aki önállósága miatt csak felügyeletet igényel. Az egy-egy csoporthoz tartozó munkatársak szervezettségén túl elengedhetetlen az óvodai csoportok életének összehangolása és ennek megfelelően, minden munkatárs feladatainak összehangolt szervezése.

A csoportban dolgozó óvodapedagógusok, a dajka és a pedagógiai asszisztens összehangolt munkájára épül az a feladata, hogy a rugalmas, részben folyamatos napirendben, egy időben párhuzamosan különböző tevékenységek működjenek. Ennek érdekében elengedhetetlen követelmény, hogy az óvodapedagógusok a dajka és a pedagógiai asszisztens közötti pontos feladatmegosztással, mindenki részletekbe menően tudja, hogy mikor mi a feladata, meddig terjed a kompetenciája, mikor hol kell tartózkodnia. A személyi feltételek megléte, annak

hatékony működése érdekében az óvoda egészére vonatkozó egységes szabály-szokásrendszer kialakítása biztonságot jelent gyermeknek és a felnőttek egyaránt.

Az összehangolt munkaszervezés az óvoda minden csoportjában – óvodapedagógusok, dajkák és a pedagógiai asszisztens munkájára - egyaránt vonatkozik.

A gyermekek ajánlott napirendje az óvodában

- Óvodáink reggel 6⁰⁰ órától, 17⁰⁰ - illetve 17³⁰ óráig fogadják a gyerekeket, így óvodapedagógusok reggel 6⁰⁰ órától rugalmas munkakezdéssel dolgoznak. (Ettől csak a Mesterszállási óvoda tér el).
- 7⁰⁰ órától minden csoport a saját helyén fogadja a többi gyermeket.
- A gyermekek életkorának megfelelő optimális életritmus kialakítására törekszünk, így az óvodai napirendben vannak rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek, melyek segítik a gyermeket eligazodni az időben, szabályozzák tevékenységeit, ritmust adnak napjainak. Mindezek kihatnak életfolyamataira, érzelmi biztonságára is. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy figyelmen kívül hagyjuk a gyermekek igényeit, csupán felkínálunk tevékenységeihez egy olyan rugalmas időkeretet, amihez életkorának, fejlettségének, megfelelően fokozatosan megtanul, majd alkalmazkodni.
- Az évszakokhoz igazodva az óvodák sajátosságait figyelembe véve, a gyermekek fokozott mozgásigényét előtérbe helyezve tervezik meg az óvodapedagógusok csoportjuk napirendjét.
- Az óvodákban zajló folyamatos napirendnek a nyugalmat, kiegyensúlyozottságot és az optimális fejlődéshez szükséges feltételeket kell biztosítani, igazodva a gyermekek életkorához.
- A gyermekek az elkezdett tevékenységüket mindaddig folytathatják, amíg motiválja őket maga a tevékenység, amíg szívesen végzik azt. Ezáltal az adott tevékenység garantáltan fejlesztő hatású lesz a kisgyermek számára.
- A folyamatos tízórai is megköveteli az alapvető higiénés szabályokat, mely a szokás és szabályrendszerük egyik fontos momentuma.
- Kézmosás után a dajka, pedagógiai asszisztens leterítik az asztalt, és ezután ülnek le tízóraizni.
- Az ebéd elfogyasztása ugyanabban az időben, minden gyermek számára egyszerre történik.
- Az uzsonna szintén folyamatosan történik, illeszkedik a délutáni tevékenységek folyamatába.

Időtartam		Tevékenységek
kezdete	vége	
6 ⁰⁰	10 ³⁰	Játék a csoportszobában, egyéni és csoportos tevékenységek, részképességek fejlesztése, kötött és kötetlen tevékenységek szervezése, testápolás, tisztálkodási teendők elvégzése, tízórai.
10 ³⁰	12 ⁰⁰	Játék az udvaron, mozgásfejlesztés, mikro csoportos – élményszerző séta, munka a kertben, testápolás, tisztálkodási teendők elvégzése
12 ⁰⁰	15 ⁰⁰	Ebéd, pihenés, rugalmas ébredés, egyéni fejlesztés, egyéb speciális tevékenységek, tisztálkodási teendők elvégzése
15 ⁰⁰	17 ³⁰	Uzsonna, játék a csoportban, illetve a szabadban, egyéni fejlesztés, testápolás, tisztálkodási teendők elvégzése

9.2. A hetirend

A program ajánlott heti rendje

A hetirend a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban, és a szokásrendszer segítségével lehetőséget nyújt az óvodás gyermekek napi életének megszervezéséhez.

Összeállítása az adott csoportban dolgozó óvodapedagógusok feladata és kötelessége.

Kialakításánál figyelembe vesszük az adott csoport igényeit, képességeit, hagyományait illetve a többi csoport hetirendjét is.

A hetirend tervszerűséget hoz a csoport életébe, azonban a benne foglaltakat mindig rugalmasan értelmezzük, hiszen a gyermekek - érdeklődése, motivációja, egy projekt megvalósítása, a befogadás, beszoktatás ideje vagy a körülmények változása - esetén a rögzített, szervezett tevékenységek felcserélődhetnek. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás a gyermek életének észrevétlen szabályozójává válik ez által.

A hetirendben az **óvodapedagógus által kezdeményezett, szervezett formájú tevékenységek rendszerét** tervezzük. Ez azt jelenti, hogy az adott tevékenység szervezett, kezdeményezett formában ugyanazon a napon és napszakban fordul elő, de az ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozása komplex módon, naponta, más-más műveltségi terület hangsúlyozásával valósul meg. Egy projekt megvalósítása során a téma/cél határozza meg a műveltség területek heti rendjét.

A hetirendben kialakított tevékenység-szervezésünket a projekt szemlélet, a lineárisan bővülő, koncentrikusan mélyülő – megvalósítás jellemzi.

A hetirendben megjelenik:

- Heti egy vagy több alkalommal kötött formájú mozgás, mozgásos játék (egészségfejlesztés)
- Heti egy vagy több alkalommal rajzolás, festés, mintázás, kézimunka (heti téma nap)
- Heti két-három alkalommal zenés, mozgásos percek a napi mozgásos percek tartalmában
- Naponta, napszaki váltakozásban vers, mese, ének, zene, zenei képességfejlesztés, énekes játékok
- heti három- négy alkalom a külső világ tevékeny megismerése (heti témán belül az élmény- és tapasztalatszerzés formái – a sétákon, kirándulásokon, kísérleteken, megfigyeléseken, problémamegoldásokon, stb. keresztül)

10. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

10.1. Az óvoda belső kapcsolatai

Család és Óvoda

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ezért az óvodai nevelőmunkánk a családi nevelésre szorosan épülve, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését.

Pedagógiai Programunk a szülők intézményünk felé történő elvárásainak figyelembevételével készült. Nyitottak vagyunk a családok problémái iránt, lehetőségeinkhez mérten mindenben partnerként segítünk, a jó kapcsolat kialakításában kezdeményezők vagyunk, de mi is elvárjuk az őszinte, segítőkész együttműködést.

Változatos együttműködésre, eredményes partnerkapcsolatra, kölcsönös bizalom, alkalmazkodás és segítségnyújtás folyamatos megvalósítására törekszünk, hiszen a szülő tud legtöbbet gyermeke szükségleteiről, a pedagógus pedig szaktudása, tapasztalatai alapján tud hatékony támogatást adni a gyermek fejlődéséhez.

A kapcsolattartás formái:

- Családlátogatás, a gyermek közvetlen környezetének megismerése, a gyermekkel kapcsolatos szülői információk meghallgatása céljából. Év közben indokolt esetekben további családlátogatások, esetmegbeszélések megvalósítása a gyermekek körüli tapasztalatok függvényében.
- Az „anyás beszoktatás” a szülő-óvodapedagógus közös együttléte megkönnyíti a gyermek beilleszkedését új környezetébe, valamint a szülő megismeri az óvodai életet.
- Folyamatos és kölcsönös tájékoztatás, lényeges információk cseréje a szülők, óvodapedagógusok között.
- Tájékoztatás a gyermek egyéni fejlődéséről, esetmegbeszélések, ha szükséges szakember bevonásával.
- Az óvoda mindennapi életébe való betekintés nyílt napok, fogadóórák alkalmával, megbeszélések szükség szerint, szülői értekezletek.
- Rendezvények szervezése, kirándulás, színházlátogatás, ünnepek családi hangulatú közös megünneplése, ahol a szülők segítőtársak az előkészületekben, lebonyolításban, de együtt osztoznak gyermekeik örömeiben az óvoda dolgozóival.
- Anyák, Apák, nagyszülők ünneplése, közös programjai.
- Kézműves munkadélutánok közös szervezése.
- „Csemete-nevelde” gyermekneveléssel kapcsolatos fórum, előadás.
- Lehetőséget adunk elektronikus úton történő tájékozódásra is, az intézmény honlapján.

Az intézményvezető által tartott összevont, majd csoportonkénti **szülői értekezletek** megszervezése az év elején, az új kiscsoportokban még a gyermekek fogadása előtt megtörténik, illetve év közben annyi alkalommal, ahányszor a gyermekek közötti tapasztalatok, vagy az intézmény érdeke indokoltá teszi. Minden tervezett szülői értekezlet előtt, (a szülők felé történő meghirdetés előtt), az óvoda vezetőjével előzetesen kötelező egyeztetni, hogy a tervezett időpontban van-e lehetősége szabaddá tenni magát, illetve jelen akar-e lenni, valamilyen közérdekű téma, ok miatt az értekezleten.

A szülői értekezletekre az óvodapedagógusoknak minden alkalommal előzetesen, céltudatosan fel kell készülni, és a pedagógiai munkát közvetlenül segítő dajkának és a pedagógiai asszisztensnek jelen kell lennie.

Jegyzőkönyv, jelenléti ív vezetése kötelező, melyet a csoportnapló megfelelő táblázatába kell írni. Felelős a 2 csoportvezető óvodapedagógus.

A családdal történő együttműködést segítő szervezetek a Szülői Közösségek, amelyek tagóvodánként működnek, illetve képviselőjükből csoportonként egy-egy főt választva a városi szintű, SZK-ben is képviselik a szülők a gyermekek, és a tagóvodák érdekeit. Fontos szerepet tulajdonítunk a szülői munkaközösségnek, kezdeményező, szervező munkájukat köszönettel vesszük, véleménynyilvánításukra igényt tartunk. A városi SZK saját szabályzata alapján végzi munkáját.

Az intézmény, az óvodák menedzselése a szülő, gyermek felé, ezek formái

- szülők fogadása, az óvoda bemutatása, ismerkedő szülői értekezlet szervezése a családoknak,
- beóvodázási hét szervezése óvodánként, a beíratást megelőzően, különböző időpontokban,
- játszóház a leendő óvodás gyermekeknek,
- bölcsődések látogatása az óvodába,
- útmutatók, kiadványok, küldetésnyilatkozatok eljuttatása a leendő szülőknek, melyből megismerhetik a helyi nevelési programunk fő jellemzőit (helyi sajtó, TV, rádió stb. igénybe vételével).

Az együttműködés várható eredménye

- Közös együttműködési formák megteremtése, mellyel közösen segítik a szülők és az óvoda a gyermekek személyiségfejlesztését, képességeik kibontakoztatását.
- Azonos célokkal, követelményekkel biztosítja a gyermekek fejlődéséhez a legoptimálisabb környezetet.
- Megvalósul a szülők naprakész információhoz való jutása gyermekeik fejlettségéről, fejlesztés lehetőségeiről.

Nevelőtestület együttműködése

A tagóvodák közötti együttműködést segítik a közös rendezvényeink szervezésébe és közreműködésébe történő részvétel, a szakmai napok, nevelőtestületi értekezletek, előadások, bemutatók, a belső hospitálások, a vezetők és nevelőtestületi munkaközösségek rendszeres munkája.

Az intézményben folyó szakmai munka során a folyamatos fejlődésre törekszünk, ennek érdekében pedagógusaink rendszeres hospitálással, team-munkával, esetmegbeszélésekkel biztosítják a színvonalas nevelőmunka feltételeinek megteremtését.

Az évenként indított munkaközösségek, az év fő feladataihoz kapcsolódva szerveződnek, vagy folytatják tovább megkezdett tevékenységüket. Szakmai anyagok, ajánlások készítésével, mérésekkel, azok elemzésével, aktuális feladatok megoldásával aktív részesei az intézmény szakmai fejlesztésének. A továbbképzésen szerzett tudásukat belső képzésen (tudásátadáson) adják át munkatársaiknak.

A többletfeladatok elosztásánál az óvodapedagógusok érdeklődését, egyéni adottságait vesszük figyelembe. Ezáltal azt kívánjuk elérni, hogy egy bizonyos területen jártasak legyenek, minél nagyobb sikerélményhez jussanak, érezzék, hogy a közösség nélkülözhetetlen tagjai. Legyen jó a közérzetük, becsüljék, szeressék a helyet, ahová dolgozni járnak.

A csoportbeosztásnál elsősorban a gyermekcsoport érdekeit vesszük figyelembe, jól együttműködő, egymás munkáját jól kiegészítő óvónői párokat igyekszünk kialakítani.

Az intézménynél kezdő dolgozó munkáját mentor pedagógusok, dajkák is segítik. Gyakornoki szabályzatban rögzítettük ennek részletes leírását.

A dajkák szakmunkás végzettséggel rendelkeznek, ez a tudás megfelelő, jó alap ahhoz, hogy az óvodapedagógusok segítőtársai legyenek a gyermekek fejlesztésében.

Tiszta, esztétikus környezetet teremtő, szépítő munkájukkal pozitív mintát nyújtanak a gyermekek neveléséhez.

Pedagógiai programunk lebontásának dokumentumai

- Intézmény éves pedagógiai munkaterve
- Tagóvoda éves pedagógiai munkaterve
- Munkaközösségek, szakmai csoportok éves munkaterve
- Gyermekcsoport nevelési terve
- Gyermekcsoport tevékenységi terve
- Csoportélet tervezése, értékelése
- Értekezlet, nyílt nap, fogadó óra, házirend fali táblára való kifüggesztése
- Gyermekek egyéni fejlesztési terve
- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, mérések, értékelések rögzítése
- Felvételi és mulasztási napló előírtak szerinti vezetése

Az intézményvezető és a tagintézmények kapcsolattartásának formái

- vezetői megbeszélések
- intézményvezetői útmutatás, koordináció a tagintézmények vezetői között, eligazítás
- tervezett és azonnali konzultációk (személyesen, telefonon, faxon, vagy e-mailben)
- kibővített értekezletek, (tagintézmény-vezetői, munkaközösség vezetők, gyermekvédelmi felelősök szintjén)
- esetmegbeszélések,
- tájékoztatások, az óvodai szakmai és a változó személyi állapotokról
- vélemény és állásfoglalás-kérések az intézménnyel kapcsolatos fontos kérdéseiben
- intézményvezetői ellenőrzés, az óvodák vezetőjével együtt, az óvodák telephelyein
- munkaértekezletek, új feladatok terveinek közös előkészítése, tovább gondolás céljából
- személyes megbeszélések egy-egy téma kapcsán
- írásbeli beszámolók készítése
- gazdasági területen hosszabb és rövide távú igény-felmérések, fontossági sorrend megtervezése, az óvodai feladatellátáshoz kapcsolódó munkákban
- minden költségkihatással járó gond esetén azonnali jelzés a vezető felé (működésben zavart okozó vagy még megoldási sorrendbe helyezhetőség rendező elvei szerint)

A tagóvodák, a csoportok minden év végén elemzik és értékelik munkájukat, amelynek alapján nevelőtestületi állásfoglalás is készül. A következő év ellenőrző munkájának szempontjait ennek alapján határozzuk meg.

Az ellenőrzés során közös pedagógiai elveket, közös attitűdöt és követelményrendszert érvényesítünk intézményi szinten.

10.2. Az óvoda külső kapcsolatai

Bölcsőde - Óvoda

Meghatározó szerepe van az óvodának abban, hogy az átmenet a bölcsődéből az óvodába zökkenőmentes legyen. Ennek érdekében az együttműködés tartalmasabbá tételére törekszünk.

- Lehetőséget adunk arra, hogy a két szakember-csoport előzetesen egymással egyeztetve átlátogasson az intézményekbe, hogy megismerjük és megbeszéljük egymás nevelési gyakorlatát, nevelési módszereit, a felmerülő jellemző gondokat, sikereket, az átmenet megkönnyítése érdekében.
- Kiadványainkat programjainkról a bölcsődébe is eljuttatjuk, hogy megismertessük a leendő szülőkkel az óvodákban folyó munkát, ezáltal megkönnyítve számukra az óvodaválasztást.
- Lehetőséged biztosítunk arra, hogy a gondozónők is nyomon követhessék a gyermek óvodai életbe való beilleszkedését.

Általános iskolák – Óvoda kapcsolata

Szoros kapcsolatot alakítottunk ki az elmúlt évek során a város általános iskoláival. Lehetőséget teremtünk a tanítók számára, hogy közelebbről, a gyermek érzelmi biztonságot nyújtó környezetében az óvodában ismerkedjenek leendő tanítványaikkal.

Minden tagóvodánk a körzetében található iskolákkal tart szorosabb kapcsolatot, az átmenet megkönnyítésére. Közös cél az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.

A kapcsolattartás formái

- Kölcsönös hospitálások. (után követés)
- Esetmegbeszélések a pedagógus munkatársak között.
- Óvodai programokra való meghívás. (Beiratkozás után, nyílt nap a tanítók számára, évzáró)
- A partneri elvárások figyelembevételével történő szakmai munka.
- Mindkét szakterületet érintő előadásokon közös részvétel.
- Az iskolák rendezvényeiről tájékoztatjuk a leendő első osztályos, nagycsoportos gyermekek szüleit.
- Gyermekek iskolai előmenetelének folyamatos nyomon követésére.

A jó kapcsolat alapját egymás munkájának tisztelete és megbecsülése jelenti számunkra.

Óvodásaink beiskolázása egyéni fejlettségük, iskolai alkalmasságuk, készségük szerint történik, az egyéni sajátosságok figyelembevételével, élve a rugalmas iskolakezdés lehetőségével.

Bárdos Lajos Alapfokú Művészetoktatási Iskola

A Bárdos Lajos Alapfokú Művészeti Iskola minden évben lehetőséget biztosít óvodásaink számára, hogy az intézményükben használatos hangszerekkel ismerkedjenek. Rendszeres tájékoztatást és meghívást kapunk az intézményük által szervezett programokról, melyről

gyermekeink szüleit is folyamatosan tájékoztatjuk óvodánk hirdetőin. A lehetőségek függvényében igyekszünk a programokon részt venni.

Sok gyermek szívesen jár a közkedvelt gyermek-táncanfolyamokra, melyet minden évben a szülők és a helyi lakosság örömeire be is mutatnak. Az óvodás gyermekek táncstudása, mozgáskultúrája, ritmusérzéke látványosan fejlődik, nem ritka, hogy játékidőben maguk kezdeményeznek társaiknak bemutatót a tanultakból, ahová bevonják az érdeklődő csoporttársakat is.

A kapcsolattartás formái

- Helyszíni látogatás a zeneiskolában.
- Óvodai helyszíneken hangszeres tanulói és tanári bemutatók, hangszer kipróbálási lehetőségek. Élményszerzés és kedv-csinálás a zeneiskolai tanulmányok elkezdéséhez.
- Rendezvényeken való részvétel
- Tehetség ígéretes gyermekek gondozása

Fenntartó

Folyamatos kapcsolatot tartunk a fenntartóval, a Polgármesteri Hivatal dolgozóival, mely egymás kölcsönös segítségnyújtásán alapuló, együttműködő. Az intézményre vonatkozó törvényes működés elsődleges számunkra. A kapcsolattartás formája egyrészt hivatalos, másrészt tájékoztató jellegű. A fenntartót folyamatosan tájékoztatjuk az intézmény működésével, szakmai munkájával, programjaival kapcsolatban. Segítünk a városi szintű programok lebonyolításában.

A kapcsolattartás formái

- Vezetői megbeszélések
- Testületi ülések
- Tervezett és azonnali konzultációk (személyesen, telefonon, faxon, vagy e-mailben)
- Esetmegbeszélések egy-egy téma kapcsán

Írásos beszámolók

- A tanév beindításának tapasztalatai
- Éves munkaterv
- Költségvetés tervezése
- Félévi pénzügyi beszámoló
- Év végi beszámoló, értékelés
- Éves költségvetés felhasználásának értékelése, beszámoló

Az intézményünkben folyó munka a fenntartó központi intézményirányítás elvárásainak megfelel.

Igyekszünk a szakmai munkát úgy végezni, hogy az óvodák költségtakarékos működtetése mellett a gyermekek körüli feladatellátás, szakmai szempontból mindenkor igényes, eredményes és a szakmai fejlődéssel párhuzamosan, folyamatosan fejlődő, együtt-haladó legyen.

A fenntartóval az intézmény vezetője tartja a kapcsolatot.

Gál Ferenc Főiskola Pedagógiai Kar

Két tagintézményünk felsőoktatási előminősített referencia gyakorlóléyként fogadja a főiskolai hallgatókat. Mentor pedagógusaink segítik az óvodapedagógus jelöltek elméleti tudásának alkalmazását a gyakorlatban.

Szakmai munkánk eredményesebb végzése érdekében kapcsolatot tartunk, együttműködési megállapodást kötöttünk a szarvasi Gál Ferenc Főiskola Pedagógiai Karával. A főiskola gyakorlati vezetője és igazgatója évek óta ellenőrzik a hallgatók gyakorlati munkáját, intézményünkről elismeréssel nyilatkoznak.

Egyházak

Óvodáinkban több évtizede helye van a szülők vallási meggyőződése szerint igényelt játékos biblia ismereti foglalkozásoknak, melyhez a helyiséget és a szükséges feltételeket óvodáink biztosítják a délutáni időszakban.

JNSZM Pedagógiai Szakszolgálat

Rendszeres és eredményesen működő kapcsolatot tartunk fent a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhelyintézményével, és Mezőtúri Tagintézményével. Gyermekünk legkülönbözőbb problémáinak megoldásához, egészen fiatal korban is, folyamatosan igényeljük az intézet szakembereinek szakvéleményét, melyek segítségével célirányosabb a fejlesztésünk. A beiskolázások időszakát megelőzően szükség esetén élünk azzal a lehetőséggel, hogy akár a szülő kérésére, akár a pedagógus tapasztalatai alapján biztos állásfoglalást kérünk arról, hogy felelősséggel el lehet-e engedni a gyermeket az iskolába.

A kapcsolattartás formái

- Egymás személyes, levélben vagy telefonon történő megkeresése.
- Elektronikus levelezés.
- Előadások, rendezvények.
- Vizsgálatok
- Vezetői szintű kapcsolattartás.
- Szakemberek közvetlen konzultációi a szülőkkel és a gyermekkel foglalkozó pedagógussal.
- Szaktanácsadás a szülők felé a vizsgálatokat követően.

➤ **JNSZM Pedagógiai Oktatási Központ**

A központ segíti az intézmény és a pedagógusok munkáját, szakmai szolgáltatást nyújt:

- szaktanácsadás,
- szakmai tájékoztatás, konferenciák szervezése
- tanügy-igazgatási szolgáltatás,
- pedagógusok képzésének, továbbképzésének és önképzésének segítése, szervezése,
- minősítési, tanfelügyeleti eljárások támogatása

Kölcsönös együttműködésünk során folyamatosan részt veszünk egymás szervezett programjain („Megyei Pedagógiai Hetek” – en való részvétel bemutatók szervezése; továbbképzésekben való részvétel, helyszín biztosítása).

Kapcsolattartás formái:

- Egymás személyes, levélben vagy telefonon történő megkeresése.
- Elektronikus levelezés.
- Előadások, konferenciák, rendezvények.
- Vezetői szintű kapcsolattartás.
- Szaktanácsadás
- Minősítés lebonyolítása
- Tanfelügyelet lebonyolítása

➤ **Szociális Szolgáltató Központ, Család- és Gyermejjóléti Szolgálat**

- Óvodánk folyamatos és szoros kapcsolatot tart fenn a városunkban működő Berettyó-Körös Többcélú Társulás Szociális Szolgáltató Központ és a Család- és Gyermejjóléti Szolgálat munkatársaival. Minden nevelési év kezdetén az óvoda éves működési tervében éves gyermekvédelmi programot készítünk, melyben meghatározzuk feladatainkat, a tevékenységi formákat. A gyermekvédelmi felelős feladata, hogy összehangolja, szervezze, ellenőrizze a gyermekvédelmi tevékenységet az intézményben dolgozó óvodapedagógusok között, tagintézményenként egyéni felelősségi rend szerint. A feladatok maximális és pontos teljesítése érdekében rendszeresen előadásokon, tanfolyamokon, továbbképzéseken vesz részt. Intézményünk együttműködő tagja a városban működtetett jelzőrendszernek, a gondokkal küzdő gyermekek és családjaik megsegítése érdekében. A Berettyó-Körös Többcélú Társulás Szociális Szolgáltató Központtal kötött együttműködési megállapodás értelmében, 2018. november 1-től 1 fő szociális segítő alkalmazott kezdi meg a munkát az óvodákban. Célja, hogy segítse a gyermekeket, szüleiket, az óvodapedagógusokat, a gyermekvédelmi jellegű problémák megoldásában, közvetítő szerepet valósítson meg a két intézmény között, ezzel is hatékonyabbá tegye a közös munkát.

A kapcsolattartás formái

- Esetjelzések írásban, súlyosságtól függően telefonon.
- Esetmegbeszélések, szakmaközi megbeszélés.

- Előadások közös meghallgatása.
- Partneri elvárások változásainak figyelemmel kísérése, egymás felé.
- Féléves és éves beszámolók, éves szakmai tanácskozás,
- A változó eseményekhez igazodó hatékony jelzőrendszer működtetése.
- A szociális segítő munkatárs munkafeltételeinek biztosítása.

Egészségügyi szervek - gyermekorvos, védőnő, ÁNTSZ

Intézményünkben a védőnők, szűrővizsgálataikat megtervezett rendszerességgel végzik. Az intézmény pedagógusaival folyamatosan eredményes együttműködő kapcsolatot tartanak fenn. Az utóbbi években az egészségügyi szűrés a rendszeres fogászati szűréssel bővült, az általános orvosi vizsgálatokat a rendelőintézetben végzik, ahová a szülők viszi el gyermekeiket.

Intézményünk HACCP élelmiszerbiztonsági rendszert működtet, az élelmiszerek kezelése és a takarítási munkák vonatkozásában.

A kapcsolattartás formái

- Folyamatos, személyes találkozások az intézményben.
- Védőnői szűrések a csoportokban.
- Telefonon történő információ csere, időpont egyeztetés, szükség szerinti azonnali konzultáció.
- Dokumentációk megosztott felelősségű kezelése.
- Szakmai útmutatás, eligazítás az egészségügyi dolgozók részéről egy-egy eltérő táplálkozású gyermek veszélyeztetés nélküli közétkeztetésben való részvételének módja, vagy valamilyen betegséggel küzdő gyermek óvodai fokozott figyelemmel történő ellátása kapcsán (pl. cukorbetegség, tej-lisztérzékenység).

Móricz Zsigmond Városi Könyvtár

Évek óta jól együttműködő kapcsolat jellemzi az óvodák és az intézmény közötti kapcsolatot. Gyermekkönyvtárunkat, kiállításait folyamatosan látogatjuk gyermekeinkkel. Változatos gyermekprogramjaikba az év során rendszeresen bekapcsolódunk. Együttműködési megállapodást kötöttünk mind a két intézménnyel a közös érdekeket képviselő programok kidolgozásában, azok részvételében. A „Sokszínű könyvtár” lehetőséget nyújt a programjaink színvonalas szakmai megvalósítására. Folyamatosak a könyvkölcsönzések az óvodai csoportokban.

A kapcsolattartás formái

- Vezetői szintű és csoportvezető óvodapedagógus szintű munkakapcsolatok.
- Kölcsönös látogatások, változó helyszíneken történő programok.
- Hangerősítő és szakembersegítség, nagyobb lélegzetű óvodai programok alakalmaival.
- Újszerű kapcsolattartási formák bevezetése a gyermekkönyvtár részéről, a gyermekek, a szülők és az óvodapedagógusok bevonásával (mesés hétfők).

Badár Balázs Fazekas Múzeum

Mezőtúr fazekassága a múltból megöröklött hírnevét és a magyar kézművesség történetében elfoglalt jelentős helyét megőrizve ma is él, fejlődik. Az itt felhalmozódott tudás hordozói azok a műhelyek, kisebb vállalkozások, ahol a helyben tanult mesterek dolgoznak, illetve oktatnak.

A város lakosainak így a gyermekeinknek identitását nagyban meghatározza, hogy van egy híres szakma, melynek gazdag múltjára és létező jelenére mind elődeik, mind a mai emberek büszkék lehettek és lehetnek. Fontos feladatunknak tekintjük, hogy ezt a szellemi kulturális örökséget, értéket, a jövő nemzedéke megismerje, ápolja. Helyi fazekas mesterek segítségével, gyermekméretű korongozón ismerkedhetnek a gyakorlatban is az agyag tulajdonságáival a gyermekeink.

Kapcsolattartás formái

- Galéria, kiállítások megtekintése
- Előadásokon való részvétel
- Kézműves tehetséggondozó műhely foglalkozásainak támogatása

Közösségi Ház - Sportlétesítmények Igazgatósága

Szakmai konzultációk, előadások megszervezéséhez mindenkor készséggel kapunk nagyobb termet az intézménytől. A Közösségi Ház a Csoda-vár óvoda gyermekeknek, egy esetleges tűz keletkezésénél, mint fogadó intézmény is rendelkezésre áll.

Hosszú évek óta a fedett Városi Sportcsarnokban kap, bármely óvoda, helyet a nagy létszámú gyermekközösségeink, az óvodai alkalmazottak és a gyermekek családtagjai számára, színvonalas, jó hangulatú „Családi sportnap” és az óvodák közötti gyermek programok megrendezéséhez (saját kérésre és időpont-megjelölése szerint).

1994-óta a Csoda-vár óvoda minden tavasszal megrendezi a „Fincogó” sportnapját ahol több száz család részvételével jó hangulatú játékos mozgásos feladatokat oldanak meg a szülők gyermekeikkel közösen.

A kapcsolattartás formái

- Közös konzultációk
- Tervezgetések, egymás javaslatainak tovább gondolása
- Változatos programok megszervezése közösen
- Helyszín biztosítása

Városi Óvodai Főzőkonyha

Az óvodák gyermekélelmezését a Városi Óvodai Konyha látja el, mely a székhely intézmény egybeépített épületében található. A szoros együttműködésünknek köszönhetően a konyha vezetése olyan ételeket igyekszik összeállítani, készíteni, mely megfelel a gyermekek ízlésvilágának, életkori sajátosságainak, hozzájárul egészséges fejlődésükhöz. Az ételek változatosak, az összeállításuk során a törvényi előírásokat figyelembe veszik.

A normál és eltérő táplálkozási igényű gyermekek számára, az egészséges és egyenletes fejlődés biztosítása érdekében a korábbi évek gyakorlatához viszonyítva, sokkal szorosabb és céltudatosabb kapcsolattartásra törekszünk. Igényeljük egymás véleményét, meghallgatjuk egymás javaslatait, gondok és esetleges problémák során, együtt igyekszünk megtalálni a gyermekek számára a legjobb megoldást. A további, folyamatos minőségi javulás érdekében őszinte és egymás munkáját alaposabban megismerni akaró, segítő szándékú együttműködésre törekszünk.

A kapcsolattartás formái

- Személyes, telefonos kapcsolat a konyha vezetőjével
- Több hetes minőségi és gyermek vélemények rögzítése, a tapasztalatok összegzése, megbeszélése az érintettekkel
- Rendelés pontos, határidőre való leadása írásban, dokumentumok iktatása

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében óvodánk a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és –lehetőségei szerint– kapcsolatot tart fenn. Igyekszünk a jövőben, pályázati forrásból előteremteni a kapcsolattartás anyagi vonzatait.

11. AZ ÓVODAI NEVELÉS TEVÉKENYSÉG FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

11.1. Játék

Az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenységének a játékot tekintjük, amely végtelenül sokrétű és komplex, s ami átfogó módon gazdagítja, fejleszti a pszichikumot, a mozgást, az egész gyermeki személyiséget. A játék közben a gyermek derűs, felszabadult, a játék örömforrás számára, melyben élményei megjelennek, vágyai teljesülnek. Átala ismerkedik a világgal, szűkebb-tágabb környezetével, tapasztalatokat szerez, bővül ismerete, formálódik magatartása, alakul társaihoz fűződő viszonya.

A játék, a gyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a gyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A gyermek a külvilágból és saját belső világából tagolatlan benyomásait játékban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A nyári óvodai élet megszervezésének középpontjában a játék áll, minden óvodapedagógus kiemelt feladata, hogy biztosítsa annak lehetőségét, hogy az egymást követő nyári napok élményszerűek, változatosak legyenek. Erre szolgál az ötletbörze, melyet az óvodapedagógusok állítottak össze és a nyári tervben található.

Cél

- Az élmények, tapasztalatok többszöri átélésével formálódjon a gyermek egyéni vágyainak, veleszületett kíváncsiságának és ötleteinek kibontakozása.
- Komplex módon fejlődjön a gyermekek személyisége, a tájékozódó tevékenységgé váló játék, valamint a játékba integrált tanulás során.
- A gyermekek szabad képzettársítása fejlődjön a belülről indított és vezérelt játék-tevékenységben.

Feladatok

- Az óvodáskorú gyermek alapvető szükségletének, játékigényének kielégítése.
- Játék optimális feltételeinek biztosítása.
- Kapjon kiemelten hangsúlyos szerepet a szabad játék, a csoport napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységsszervezésben egyaránt.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióival érje el.
- Gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevételével az óvodában megjelenő játékfajták tartalmának, minőségének gazdagítása.
- A szabad és az általunk kezdeményezett játék ismeretbővítő, képességfejlesztő hatásainak kibontakoztatása.

- Az óvodai játék tevékenységben jelenjen meg a többféle ötletből kialakított tartalmas játék, ami fejleszti a gyermekek kommunikációs képességét, szabálytanulási készségét, társakhoz való viszonyát, az együttes cselekvő képességét.
- Az egyéni élményeken túl a közös élményekből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és a játékba integrált tanulás során.
- A gyermek beszédképességének fejlesztése, formálása.
- Az óvodapedagógus, a gyermeki játékba gyermek- szereplő-társként bekapcsolódó, játékos „tanítási módszereket alkalmazó”, minta és modell értékű, fejlődést elősegítő, játéksegítő módszereit alkalmazza.
- Készségfejlesztés, pedagógiai intézkedések, gyermeki személyiséghez igazítása, gyermeki szükségletek kielégítése.
- Multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integráció.
- Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása (kiegyensúlyozott légkör).
- Önkifejező, önértékesítő gyermeki törekvések segítése.
- Erkölcsi tulajdonságok fejlesztésén túl a szokás- és normarendszer megalapozása.
- Szülőföldhöz való kötődés alapjaként a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét.
- Az anyanyelvi, - értelmi nevelés és fejlesztés biztosítása (az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat). Beszélő környezet, szabálykövetítés, a javítgatások elkerülésének, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartásának, ösztönzésének és a gyermeki kérdések támogatásának kiemelése.
- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építés. (A spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása.)
- Az óvodapedagógus kulcsszereplő, elfogadó segítő, támogató attitűdje modell értékű.
- A gyermekek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezése.
- Kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.
- Szimbolikus, szerepjátékhoz megfelelő feltételek biztosítása.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét.
- Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban, és a környezet alakításában.
- A szülők figyelmének felhívása a játék fontosságára.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés-élmények)

- Alkotó kedvű légkört biztosítása, melyben a gyermek szabadon dönthet abban, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközzel jeleníti meg azt, milyen helyet választ és mennyi ideig tart játéka. Az óvodapedagógus teremtsen meg mindezekhez a feltételeket.
- A játékos légkört segíti a sok új ötlet is, a kellő időben adott megerősítés, a csoportban kialakított olyan szabályok, ami segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, a szabad játékot, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.
- A kreatív légkör segíti a gyerekek ötleteinek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását.

- A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.
- Az óvodapedagógus kezdeményezésére a gyermekek szívesen vesznek részt az énekes és mozgásos játékokban.
- A képességfejlesztő játékoknál a gyermekek válasszanak a felkínált szerepek, játékhelyzetek, társak között.
- Az óvodapedagógus az együtt játszás során teremtse meg a kezdeményezett játékhoz szükséges témát, eszközöket, szabályokat és a helyet.
- Az óvodapedagógus ösztönözze a játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket.
- Az óvodapedagógus az oldott légkör érdekében bátran használjon humoros kifejezéseket és tréfás szavakat.

A különböző típusú játékokhoz szükséges hely biztosítása

A játékunk tere a csoportszoba és az udvar, ahol elegendő hely biztosításával a gyermekek szabad mozgását, a játékok térben kibontakoztatását segítjük. Az óvodapedagógus a gyermekek fejlettségét figyelembe véve, adjon lehetőséget az óvoda egyéb helyiségeinek rendszeres és változatos kihasználására, a gyermeki mozgás és játék-tevékenységek biztosítására. A sokszínű programokból, lehetőségekből, a gyermek önmaga döntheti el, hogy milyen választható tevékenységbe kapcsolódik be pl. az öltözőkben, folyosókon, és az óvoda egyéb helyiségeiben.

- A gyermekek a csoportszobában szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus segítségével alakítsák ki játékok számára a megfelelő helyet.
- A csoportszobákban legyen helye a többféle állandó és variálható vagy új elkülönített kuckóknak.
- A programban jelentős szerepe miatt kiemelkedik, a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatizálás, bábozás helye, ahol helyet kaphatnak az átváltozáshoz szükséges kellékek is.
- Az intellektuális érzelmeket kiváltó séták során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekekkel alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján az óvodapedagógusok.
- A rajzoláshoz, festéshez, tárgykészítő játékokhoz legyen meg az állandó helye. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök játékidőben álljanak a gyerekek rendelkezésére.
- A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak.
- Az időjárás függvényében az óvodapedagógus segítse az udvari szerepjáték kibontakozását (pl. a népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, színpadi játékok, ügyességi és sport-játékok feltételeinek megteremtésével stb.)

A játékokhoz szükséges idő biztosítása

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játék folyamatosságát **a folyamatos napirend** jól biztosítja, így a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül játszhatnak több órán keresztül. A napi életszervezésben az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a gyermekek minél több időt kapjanak az udvari játéktevékenységhez.

A **3-4 éves** gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, étkezés, alvás idejét.

Az **4-5 éves** gyermekek már összeszokott csoportokban játszanak. A csoportok kialakulásához, szerepek elosztásához több időre van szüksége, mint a kisebbeknek. Ezért az óvodapedagógus kísérje figyelemmel a játékot, és törekedjen arra, hogy csak akkor ajánljon más játékot, ha már a gyermekek játéka felbomlóban van, s azt a körülmények miatt szükségesnek látja.

Az **5-6-7 éves** gyermekeknek az óvodapedagógus biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan tulajdonságuk, mint az állhatatosság, kialakulhasson. A reggeli órák, a tízórai utáni idő, a legnagyobbak korábbi ébresztése igazodjon a gyermekek egyéni igényeihez ezzel is növelve a játékra fordítható időt, kiemelten a szabadban eltöltött időt.

A kreativitást segítő játékeszközök

A játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek kibontakoztatják és gazdagítják gyermekek elképzeléseit. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközt biztosítson, mely izléses, praktikus, egyszerű, félkész játék, sokféle ötletre, játékfajtára ihlet.

A **3-4 éves** korosztálynak sok eszközre van szüksége, elsősorban gyakorló játékhoz, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papás-mamás, orvosos, fodrászos, főzőcskézés), harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek, csengő-bongó hangszerek.

Az óvodapedagógus a **4-5-6-7 éves** korosztálynak bővítsa az eszközválasztékát elsősorban szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem és képességfejlesztő játékokkal, amit a gyermekek egyénileg vagy mikro-csoportban óvodapedagógussal vagy egyedül játszanak.

Az udvari játékok zömmel a gyerekek nagymozgását elégítik ki, de ha az időjárás megengedi, legyen mód kirakni csoportszobai játékeszközöket, s ott is megteremteni a nyugodt, kreatív játékot (barkácsolást, rajzolást, festést, konstruálást, szerepjátékot).

A gyermekek tapasztalatainak gazdagítása, élmények szerepe

A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal gazdagítják a játék tartalmát. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a családban, óvodában, tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékidőben is átélhessék. A programban kiemelt szerepet kapnak a mikro csoportos séták, városi, óvodai programok. Ezek fejlesztő hatása meg kell, hogy mutakozzon a gyermekek tapasztalatgazdagságában.

Óvodáinkban a játék fő színtere a csoportszoba és az udvar. Az óvodapedagógus feladata hogy a városunk adta lehetőségeket ismerve, tervszerűen biztosítsa sokszínű élő és élettelen környezeti megfigyelésre lehetőséget. Heti rendszerességgel tegye lehetővé, hogy az óvoda kapuin kívül sokszínű élménnyel gazdagodjanak, s az óvodába visszatérve legyen mit visszaadni, lejátszani a sokféle megfigyeltek alapján, a játéktevékenységekben megvalósuló tanulás során.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása – egyéni sajátosságaihoz alkalmazkodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző **játékfajták**. A legkisebbek legkedveltebb tevékenysége a manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatása, vagyis a **gyakorló játék**. Legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait,

így a véletlen cselekvéshez örömmérs társul. Ez az örömmérs ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Az óvodapedagógus biztosítsa a gyakorló játékhoz szükséges eszközöket, s játékaival adjon mintát a játékok helyes használatához, a játékok elrakásához. Ez a tevékenység jól fejleszti a szem-kéz koordinációt, kezesség-szemesség kialakulását és hat a laterális dominancia kialakulására. Az óvodapedagógus kísérje figyelemmel a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmekeket kelt. Az udvaron is biztosítsa az óvodapedagógus a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy melyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat. Az óvodapedagógus segítse a gyermek játékát tovább fejlődni.

A gyermek **konstrukciós** játékára legyen jellemző a formagazdagság. Később legyenek képesek arra, hogy bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hozzanak létre saját elképzelés és minta alapján egyaránt. A konstrukciós játékhoz kapcsolva jelenjen meg a **barkácsolás**, kisebbeknél az óvodapedagógus által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvodapedagógus a gyermek aktív bevonásával hoz létre, nagyobbaknál az önálló kreatív alkotás. Használjanak különböző anyagokat, eszközöket. A gyermek élje át az „én készítettem” alkotás örömet.

Már a legkisebeknél is megjelenik a **szerepjáték**. A növekvő gyermekekre gondosan és érzékenyen odafigyelő családi környezetből érkező gyermekek között, az otthonról hozott hatások alapján, nem ritka, hogy már egy-egy 3 éves korú gyermeknél is megfigyelhető az egyértelmű rövidebb, hosszabb ideig tartó szerepjáték, de leginkább a 4-5-6-7 éves korú gyermekek legjellemzőbb játékának tekintjük. Felülmúlhatatlan jelentősége van a személyiség fejlődésében, hiszen tökéletesen azonosulnak az általuk választott szereppel, amelynek alapjai a felnőttek életében látottak. Az óvodapedagógus a gyermek szerepjátékában tudja nyomon követni a gyermek tanulási képességeinek fejlődését, pl. érdeklődési körét, családi életének miliójét, annak a gyermekekre való hatását. Rendkívül fontos figyelni az óvodapedagógusnak mit, milyen részletességgel figyelt meg a gyermek, hogyan emlékszik vissza rá, hogyan képes kifejezni játékában, vagyis (gátlásokkal telítve), vagy bátran mesélve környezetében, stb. Az óvodapedagógus feladata, hogy a gyermek megnyilvánulásaiban megfigyeltek alapján a jót megerősítse és segítse annak további fejlődését, vagy a tanulási képességek fejlődésében segítséget igénylő gyermekeknek differenciáltan ott és úgy, ahogyan kell, segítsen. Ehhez az óvodapedagógusnak tudatosan olyan változatos tapasztalatszerzési és megfigyelési, kipróbálási lehetőségeket kell rendszeresen óvodán belül, de nagyon sokszor az óvodán kívüli változatos életben is biztosítani, amelyek érdemben segítik a játékos tevékenységekben való tanulását, fejlődését.

Az óvodapedagógus szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a különböző kapcsolatok kialakítása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában kapjon teret a papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, kalauzos játék, melyek egyszerű mozzanatokat jelenítenek meg együttlét, együtt mozgás formájában. A gyermekek vállaljanak el szerepeket, használjanak szimbólumokat a „mintha” helyzetek megteremtéséhez. Dominánsan jelentkezik az érzelemmel telített szerepjáték, amelyhez különösen erős képzelőerő társul. Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket abban, hogy a beleélés kifejtett formája kialakulhasson, minél többféle szerepet megformálhasson, és a szerepegyeztetésben sikeresek legyenek. A szerepjátékot egészítse ki az építő, konstrukciós, barkácsoló játék.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatizálásnak, bábozásnak**. Az egyszerű mesék, megjelenítésében legyen résztvevő az óvodapedagógus,

adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeletbeli képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében. A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenjen meg az óvodában. Legyen a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is helyezzék a többi közé, hogy a gyermekek tapogathassák, megszeretgethessék. Az óvodapedagógus a bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges kellékeket a gyermekekkel közösen készítse el. A jó példa nyomán a gyermekben fokozódik a mesedramatizálás igénye. A gyermekek bábozzák, dramatizálják a meséket, hogy a meseélmény többoldalú örömszerzés legyen számukra. Az óvodapedagógus, a szülők, gyermekek, bevonásával barkácsoljon különböző típusú bábokat, hogy együttes cselekvő megjelenítésre ösztönözze őket.

A gyermekek játsszanak olyan egyszerű szabályokhoz kötött ügyességi, mozgásos, értelmi képességeket fejlesztő **szabályjátékokat**, amelyek könnyen betarthatók. Az óvodapedagógus tervezzen olyan szabályjátékokat, amelyek a gyermekek mozgásigényét is kielégíti. Az óvodapedagógus szerettesse meg a szabályjátékokat. A gyermekeknek adja meg azt a lehetőséget, hogy ők is hozzanak létre szabályokat. Legyenek a játék vezetői maguk a gyermekek is.

A gyermekek beszédképességének fejlesztése játék közben

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Az óvodapedagógus szerepvállalásai modellértékűek: a szókapcsolatok, nonverbális jelzések (mimika, gesztus), hanglejtés, hangsúly, hangerő, hangszín tekintetében. A hangszínnel, hangerővel bánni tudást a dramatikus játékok segítik elő. Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak teret az artikuláció, szókincs, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó, fonémahallás fejlesztő, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok, stb.)

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítsa az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását.
- Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai legyenek szituációtól függőek, igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióival.
- A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni. Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.
- A kiscsoportosok esetében (ha szükség van rá) az óvodapedagógus legyen játékkezdeményező, legyen képes „gyermekké válva, gyermektársként” modellnyújtó játszótárs.
- Az óvodapedagógus avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát.
- A játékelrakást, rendrakást rugalmasan kezeljük. A játékot annyira rakatjuk el, hogy a következő tevékenységet ne zavarja.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Képesek olyan játéksituációkat létrehozni, amelyben élményeiket, tapasztalataikat megjelenítik.
- Önállóan választják játékukhoz az eszközt, helyet, elosztják a szerepeket.
- A játékszabályokat elfogadják, betartják.
- Alkalmazkodnak társaikhoz, képesek a közös játékra.
- Szívesen bábozzák, dramatizálják kedvelt meséiket és egyéni élményeiket.
- A különféle játéktevékenységeikhez szükség esetén eszközt készítenek.
- Önállóan és minta után egyaránt képesek bonyolultabb alkotásokat létrehozni.
- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni. Élvezik a szabályjátékokat és képesek a normák betartására.
- A nagyobbak játékában dominánsan jelentkeznek a szerepjáték.
- Bonyolult építményeket képesek alkotni.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka mellett érhetik el csak a fentiekben leírt fejlettségi szintet.

- „1. Sohase büntesd a gyermeket haragodban!
2. Soha se végy el a gyermektől semmit úgy, hogy azt nem adod vissza!
3. Sohase szegd meg ígéretedet!
4. Soha se nézz el semmilyen hibát!
5. Mindenben nyújts utánzásra méltó példát a gyermekeknek!”**
(Wilderspin 1792-1866)

11.2. Verselés, mesélés

A magyar gyermekköltészet a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese és a vers a felnőttek szívből jövő ajándéka, amely egyértelműen örömforrás. A mese - képi és konkrét formában - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat. A mesék optimista életfilozófiája, és a mesei varázslat olyan belső hitet, önbizalmat alapoz meg, amely segít abban, hogy a látszólag leküzdhetetlen akadállyal is szembeszálljunk, amely a mindennapi élet nehézségeire is megoldást jelenthet. A mese és a vers a gyermek anyanyelvi nevelésének és – az óvodai nevelésben hangsúlyozottan előtérbe helyezett – érzelmi biztonságának segítő eszköze. A jó mese olyan kapcsolatokat, helyzeteket mutat be a gyermek számára, amelyek megértésére más eszközökkel ebben az életkorban nincs mód. A mese oldja a szorongást, amelyet nagyrészt a még ismeretlen világ vált ki a gyermekből. Meséink indulatok feldolgozására, belső kép teremtésére tanítanak.

A mese fejleszti a képzeletet és fantáziát. Miközben a gyerek mesét hallgat, belső képeket alkot, és ezeket saját tempójában vetíti. A belső képalkotás képessége az egyik legnagyobb erőforrás.

Cél

- Váljon a gyermek érdeklődővé az irodalmi értékek iránt.
- Alapozza meg a gyermekek pozitív személyiségjegyeit, biztosítsa az érzelmi, - értelmi és erkölcsi fejlődésüket.
- Fejlődjön a gyermekek, beszédkézsége, nyelvi kifejezőkészsége.
- Alapozza meg az olvasóvá nevelést, a mese-vers megszerettetésével.

Feladatok

- Az életkornak megfelelő irodalmi anyag igényes összeállítása, tudatos időrendi ütemezés. A gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi-, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek felhasználása.
- A nyelvi kultúra alapjainak lerakása: az érthető, kifejező beszédkézség kialakítása, a biztonságos önkifejezés megalapozása.
- A 3-6-7- éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás)
- A versekkel, mesékkal a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése.
- A gyermekek által használt eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezése.
- Önkifejező, önérvényesítő gyermeki törekvések segítése.

A fejlesztés tartalma

Az óvodában az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, mesék és versek.

A mesének, versnek egész nap helye van életünkben, amikor a gyermekeknek igényük és kedvük van hozzá, hiszen hozzájárulnak a gyermekek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezért csoportszobáinkban hangulatos mesesarkot igyekszünk kialakítani.

Érzelmi ráhangolással állandó, meghitt hely segítségével, állandó eszközökkel, gyertyagyújtás, mesepárna, meseszőnyeg, zenével, tudatos meseválasztással fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket a figyelmes, csendes, közös mesehallgatásra. Verset, mondókat bármilyen tevékenység közben mondogathatunk. A gyermekeknek biztosítsunk lehetőséget saját vers és mesealkotásra, igény szerint önálló mese, versmondásra.

Az óvodába kerülő **3-4 éves** gyermekek verse elsősorban a mondóka, amelyben fontos szerepet kap a mozgás, a játék. Mondani és csinálni kell, csak úgy érdekes. A szöveg, a dallam, a mozgás együttesével kelt a gyermekben esztétikai élményeket. Az ölbeli játékoknak vigasztaló, mulattató játékokként az óvodában fontos szerepük van, mert az ismerkedés, összebarátkozás, az egyéni bánásmód kiváló játéka, pótolhatatlan szövegei. Velük kezdődik a sor, ami később kiegészül egyéb mondókákkal, versekkel. Ilyenkor még a versélmény gyökere a mozgás, amely csak később alakul át ritmusélménnyé. Kicsiknek az egyszerű mondókamesék, a láncmesék, az állatmesék változatos, gazdag világa, kiegészítve a klasszikusok és a mai magyar írók történeteivel, alkalmasak arra, hogy a gyermekek önmagukról és környezetükről szerzett ismeretei gyarapodjanak. Lényeges az ismétlődések szerepe, hogy cselekményük egyszerű és érthető legyen.

Dramatizáló játékok egy-egy szerep kiválasztásával indul, az ehhez szükséges kellékek felvétele, egy-egy jellemző mozzanat egyéni eljátszása, monológ formájában, vagy a közönség felé intézett kérdések formájában.

Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával megismertetjük a bábokat. A bábok számát fokozatosan növeljük.

A gyermekek az év során megismerkednek 8-10 új mondókával, verssel és 10-12 új mesével. Tartalmát tekintve válogathatunk pl. évszak hangulatát kifejező, ünnepek köszöntését szolgáló, állatokról szóló, tréfás és humoros hangulatú, a mai életet ábrázoló meséket, drámajátékokat.

4-5 éves korban kialakul a mesei tudat, a gyermek el tudja különíteni a valóságot a mesei elemektől, képes beleélni magát azonosulni a szerepekkel. Játékokban egyre gyakrabban megjelenik az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához. Ebben a korban már segítségünkkel megjelenítik az ismert meséket, átélt élményeiket, rögtönöznek bábjátékokat. Megismernek az év folyamán 8-10 új mondókat, verset és 10-14 új mesét. A Népmesekincsből ebben a korszakban már nemcsak formula és állatmeséket, hanem tréfás és legendameséket, valamint egyszerűbb tündérmeséket és falucsúfolókat is mesélhetünk.

Az **5-6-7 évesek** esetében a versek témaköre kiszélesedik, de a gyermekkor élményvilágára épül. A mondókat gazdagítjuk a közös játékhoz szükséges kiszámolókkal, párválasztókkal, felelgetőkkel. Találós kérdésekkel, rímjátékokkal játszunk. Mély hatást gyakorolnak rájuk a lírai gyermekversek, már nem csak a játékosság, zeneiség, hanem a költői képek ereje, hangulata is élményt nyújt.

Az 5-6-7 évesek már megjegyeznek 10-12 gyermekmondókat, 6-8 verset, 15-20 mesét. Mesetárukba beépítjük az állatmeséktől kezdve a cselekményre épülő népmeséken át a klasszikus tündérmeséket, a tréfás és műmeséket, a meseregényeket. Mind a 9 népmesetípust lehet, kell, érdemes mesélni!

A műmesék közül a nyelvileg igényes, mondanivalójában a gyerekek életkorának és érdeklődésének megfelelő alkotásokat válasszunk. A kortárs magyar, a magyarság történetét feldolgozó mondavilág meséiből és a külföldi gyermekirodalmi alkotásokból is merítsünk.

A gyermekeknek egyre erősebb a realitás iránti érzékük, ezért fogadják figyelemmel és élvezettel az egyszerű ismeretterjesztő elbeszéléseket, fényképekkel ábrázolt könyveket. Az illusztrált könyvek esetében törekszünk az igényes, képzeletet is megmozgató művek bemutatására. A gyermekkönyvtár megismerése, a rendszeres kölcsönzés, kapcsolattartás lehetőségeinek maximális kihasználása minden óvodapedagógus feladata.

A heti mese a hét folyamán egy történet feldolgozását jelenti különböző formában. E folyamatban a gyermekek fokozatosan önállósulnak és eljutnak a dramatizálás, bábozás szintjére. Ezek folyamatosan jelen vannak mindennapi óvodai életünkben. Bármikor legyen alkalma és lehetősége a gyermekeknek ezeket a tevékenységeket gyakorolni.

A szükséges eszközöket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék öröme az önálló alkotás élményével fokozva. Színes, változatos és sokrétű tevékenységre kínálunk alkalmat és lehetőséget, hogy a gyermekek eljátszhassák élményeiket, érzéseiket és ez által képességeik minél jobban és sokoldalúbban fejlődjenek. A népmeséket csak akkor játsszuk el, bábozzuk és dramatizáljuk, ha az a gyerekek kezdeményezéséből fakad. A népmesék mesei világába, népi mondókák, népi játékokon, és dalokon, táncon, mozgásokon, képzelet és fantázia segítségével, valamint érzékszervi tapasztalásokon keresztül vezetjük a gyerekeket.

Az óvodapedagógusok a gyermekek fejlettségéhez igazodva bábozzanak, dramatizálnak csoporton belül, ill. az óvoda közösségben egy-egy óvodai ünnep, program részeként. Nagyobb gyermekeknek biztosítsunk lehetőséget városi, ill. egyéb színházi előadások megtekintésére.

A gyermekek anyanyelvi fejlesztése a versekkel, mesékkel, bábozással, dramatikus játékokkal

Az anyanyelvi-kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, közvetítő elemként jelen van a tevékenységi területek legapróbb mozzanataiban. A gyermekek között egyre növekszik a beszédhibákkal küzdők aránya, ezért kiemelt feladatként kezeljük az anyanyelvi nevelést az intézményünk valamennyi csoportjában. Fő feladatunknak tekintjük a gyermekek nyelvi elmaradásában a felzárkóztatást, egyéni fejlesztéssel.

Az óvodás gyermek egyik jellemzője a nagy nyelvi befogadási készség, amely érzelmi telítettséggel párosulva, alapja a nyelv megismerésének, aktív, kreatív alkalmazásának.

Cél

- Alakuljon ki gyermekeink beszéd-készsége, szóbeli kifejező-készsége, élményeik, érzelmeik, ismereteik közlése során.
- Rendelkezzenek olyan kommunikációs kultúrával, amely alkalmassá teszi őket a normák szerinti társas kapcsolatok kialakítására, a szokás- és szabályrendszerek helyes alkalmazására.

Feladatok

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, a beszédre motiváló légkör megteremtése.
- A gyermek aktív és passzív szókészletének gyarapítása.
- A beszédszervek rugalmasságának, mozgékonyságának fejlesztése.

- Helyes mondatalkotás, az összefüggő közlésre alkalmas folyamatos beszéd kialakítása.
- Ahol szükséges, a logopédusokkal együttműködve a beszédhibák közös javítása.
- Sikerélménnyel, dicsérettel a beszédkedv, beszéd bátorság fokozása.
- A természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése.
- A gondolkodás és a beszéd együttes fejlesztése.

A továbbfejlesztés érdekében az óvodába kerülő gyermekek körében elsődleges feladatunk tájékozódni a beszédállapotokról, beszédhibáikról, kifejezésbeli nehézségeikről. Meg kell állapítanunk a gyermek hangzoejtési képességét az egyes hangzókra külön-külön. Végezzünk szókincsvizsgálatot. Csak a csoport és egyének neveltségi szintjét feltáró vizsgálatok eredményeinek birtokában kerülhet sor a fokozatosság és a differenciálás elvét követő tervezésre, fejlesztésre. A csoportokban játékos formában kezdeményezhetünk fonémahallást fejlesztő játékot, szavakban hangzó differenciálást, robotnyelv játékot, diszlexia prevenciósi játékokat.

A gyermek képessége nagymértékben függ a családi szocializációtól. A legerősebb szocializációs modell a szülő, amely meghatározza a gyermek későbbi beszédét. Az anyanyelvi nevelést sem lehet elképzelni a család-óvoda kapcsolata nélkül. Építenünk kell az otthonról hozott beszédállapotra, szókincsre (ez fordítva is igaz). A követelményeket a családi környezet figyelembevételével kell terveznünk. Igyekszünk a szülőknek segítséget nyújtani, hogy még hatékonyabban együttműködve a gyermek anyanyelvi fejlettségének optimális szintjére jusson.

Az óvodapedagógus modell, teljes személyiségével hat a gyermekekre, ezért arra törekszünk, hogy a mondanivalóinkat világosan, érthetően, nyelvtani rendszerünk szabályai szerint fogalmazzuk meg.

A cselekvés, a gondolkodás és a beszéd elválaszthatatlan egymástól, ezért a kisgyermek beszédfejlődése során fontos, hogy a cselekvéshez kapcsolódjon. A nyelvi képességek fejlesztésének hatékony eszköze a mondóka vers, mese, bábozás és dramatizálás. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet.

A népi mondókák, irodalmi alkotások ismételtetése jó alkalom a nyelv gyakorlására, a magán- és mássalhangzók helyes ejtésére, helyes artikuláció gyakorlására, a szavak szép, pontos kiejtésére.

A gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg a versekből, mesékből, mondókákból. A népi hagyományaink a gyerekeket mondókákkal vezették be az őket körül ölelő világba. Mindenre van mondóka: természeti környezet, barátság, madarak, állatok, tevékenységek, emberi kapcsolatok, érzelmek.

A bábjáték, - főként a mágikus bábjáték- segíti a beszédgátlás feloldását, ugyanezt a szerepet tölti be a mimes játék, a dramatikus játékban pedig kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket.

A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra, és a nonverbális kommunikáció fejlesztésére. A metakommunikáció elmélyíti, kiegészíti, színesebbé teszi, a verbális közlést. Sok esetben nem tudatosan kíséri a beszélő érzelmeit, segíti a nyelvi kommunikáció megértését, de el is fedheti azt. Az óvodapedagógus verbális és metakommunikációs közlésnek összhangban kell lennie ahhoz, hogy a gyermek számára

hiteles legyen a mondanivalója. (A gyermek metakommunikációja segíti a körülötte levőket, amikor még nem tudja kifejezni önmagát.)

Mindezen tevékenységeken túl, speciális nyelvi játékokkal, differenciáltan, tudatosan foglalkozunk a gyermekekkel, mindenkor az egyén életkori fejlettségének megfelelő szinten, sajátosságaikhoz igazodva.

A fejlődés eredménye óvodáskor végén

- Az irodalmi nevelés akkor éri el fejlesztő hatását, ha a gyermek a különféle művek befogadjává, óvodáskor végére, „előadójává” válik.
- Várják, igénylik a mesemondást, maguk is segítenek a mesehallgatás feltételeinek megteremtésében.
- Szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat, mondókákat.
- Tisztán, érthetően, az életkor megkívánta fejlettségi szinten beszélnek.
- Életkoruknak megfelelő beszédfigyelemmel rendelkeznek.
- Kedvelt szórakozásaik közé tartozik az ismert mesei motívumok és szereplők rajzolása.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt esetleg mozgással megjeleníteni, kifejezni.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak, az ehhez szükséges eszközöket önállóan használják.
- Kialakul igényük a könyv tisztelete iránt, a napi élet részeként használják, forgatják azokat.

11.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Cél

- Alakuljon ki a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága.
- Alapozódjon meg zenei anyanyelvük.
- Fejlődjenek a gyermekek zenei képességei (ritmus-és hallásfejlesztés)
- A népi hagyományok, gyermektáncok megismerésével, ápolásával alakuljon ki a nemzeti identitástudatuk.

Feladat

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességeinek megfelelő válogatása.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- Változatos zenei élményhez juttatással a gyermekek esztétikai fogékonyságának, ízlésének kialakítása, fejlesztése.
- Az önkifejező, önértékesítő gyermeki törekvések segítése.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal, és a zenei képességfejlesztő játékokkal.
- A dalos játékok megszerettetése, a közös éneklés, tánc örömeinek felfedeztetése.
- A népdalok, népi énekes játékok és mondókák, a néptánc elemeinek megismertetésével hagyományápolás.

- A zenehallgatási anyag választásánál a nemzetiséghez tartozó gyermekek hovatarozásának figyelembe vétele.

A fejlesztés tartalma

Az ének zenei feladatok megvalósításánál kulcs szerepe van az óvodapedagógus példájának, mely utánzásra érdemes mintát nyújt a gyermekcsoport számára.

Teszi ezt például jól artikulált énekével, énekes szituációk megteremtésével a nap folyamán többször kihasználva a játékos lehetőségeket.(mesekönyv képeit nézegetve, újjábokat alkalmazva). Jó lehetőségek ezek a zenei anyanyelv kibontakoztatására, hisz a motívumnyi zenei mondatok – melyek a jól ismert gyermekdalok dallamfordulataiból építkeznek – ritmikai és dallami, intonációs jellegzetességeiket tekintve követik az anyanyelv jellemző sajátosságait. Így fejlődhet párhuzamosan az anyanyelv, és a zenei anyanyelv elsajátítása, színesítése a különböző alkotóelemek gyarapításával. Mondókák, énekes játékok eljátszása során is mintát kap a gyermek a felnőttől: koordinált mozgás, szerepvállalás, tolerancia terén. Mintakövetés útján a gyermek érzelmi intelligenciájának alakítására is mód nyílik. Az óvónői minta példaként szolgálhat mások érzelmeinek felismerésére, a kapcsolatkezelés művészetének megalapozására.

A zenei nevelésünk négy elemből áll: ráhangolódás, mikro csoportos képességfejlesztés, énekes játék, zenehallgatás.

A **ráhangolódás** célja a zenei légkör, a nyugalom megteremtése, a befogadáshoz szükséges légkör előkészítése. A ráhangolódás nyugodt légkörét akkor tudjuk előteremteni, ha:

- minél többet játszunk a gyermekekkel ölbéli játékokat
- minél többször dúdolgatunk nekik játék közben
- minél gyakrabban fellelhető a gyermekek szabad játékában az énekes, zenés lehetőség
- minél gyakrabban mondókázgatunk kisebb csoportokban és külön is a gyermekekkel.

A **mikro-csoportos képességfejlesztés** célja a gyermekek egyéni zenei képességeinek fejlesztése, így az éneklési készség fejlesztése, ritmusfejlesztés, hallásfejlesztés, az új körjátékhoz kapcsolódó dal, ünnepi ének megismertetése.

A zenei képességfejlesztést menete

Az óvónő előkészíti a fejlesztéshez szükséges helyet, eszközöket, melyek csalogatóan hatnak a gyermekekre.

Állandóan használt szignált, vagy más, tetszőleges, aktuális, dalt énekel addig az óvodapedagógus, míg a kívánt számú gyermek meg nem érkezik (ajánlott 6 gyermekkel szervezni).

A gyermekek kényelmesen zárt kör alakban helyezkednek el, tehát többen nem tudnak egyszerre részt venni. Aki érdeklődik, természetesen mögöttük nézheti, hallgathatja, mi történik a fejlesztésen.

Az óvodapedagógus játékos, érdekes formában megfogalmazza a játék célját úgy, hogy minden gyermek tudja előre a történéseket.

A rövid fejlesztéshez 3-4 játékot tervezünk. Minden játék után megbeszéljük, hogy kinek, hogy sikerült a játékot játszani egyénileg, vagy közösen. Az utolsó játék előtt megmondjuk a gyerekeknek, hogy a játék után befejeződik a közös éneklés, és visszatérhetnek a szabad játékhoz.

Amikor az óvodapedagógus megköszöni a gyerekeknek a közös játékot, a következő érdeklődő gyermekcsoporttal folytatódhat a fejlesztő játék.

Az **énekes játékok** célja: a közösségépítés, önfelelt beleélő képesség kialakítása, valamint az igazi játék, a katarzisz élmény elérése érdekében. Az énekes játékokat ajánlott minél többször az udvaron kezdeményezni. Rossz idő esetén, mielőtt az udvarra megyünk, a csoportszobában nagy teret biztosítva szervezzük azt meg. Az énekes játékot addig játsszuk, míg minden gyermek szerephez jut és kijátssza magát. A közös játék örömeinek, katarziszának megérezésére törekedünk, hogy a gyermekek később minél többször egyedül is elkezdjék a játékot.

A **zenehallgatás** célja, hogy a zene a gyermekeknek örömet okozzon, ismerkedjenek és hallgassanak klasszikus zenét, népi zene iránt befogadóvá váljanak, ezért folyamatosan lehetőséget biztosítunk, a többszöri élmény átélésére.

- Művészeti tevékenységek elindításakor, lezárásakor, valamint mozgás, mozgásos játék, környezet megszerettetéséhez is javasolt zenei elemek kapcsolása
- Nap folyamán, ha arra alkalom nyílik óvónő éneke, hangszeres játéka
- Altató dalok éneklésével
- Zenés mozgásos percek beiktatásával, hogy a zenére esztétikus mozgás kialakuljon
- Zenés programok, hangversenyek szervezésével, a hangszeres zene, a hangszerekkel való ismerkedés céljából

A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

A **3-4 éves** gyermekek tanuljanak meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot.

A rövid mondókák dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok legyenek. Ekkor legjellegzetesebb játék az ölbeli játék. A gyermekek a jóízű játékok közben közvetve szerzik meg a zenei készségeket és ismerik meg az alapfogalmakat.

Tudjanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Érzékeljék különböző mozdulatokkal az egyenletes lüktetést. Az óvodapedagógus énekelgesse a gyermekek nevét, jelét - csalogassa őket a közös játékba, tevékenységbe. Az óvodapedagógus keltse fel a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, hogy képesek legyenek az áhítatos zenehallgatásra. Minél több zenei élmény közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenehallgatási élményt. Az óvodapedagógus a zene iránt érdeklődő szülőket vonja be a közös éneklésbe. A gyermekeknek legyen lehetősége 2-5 percig tartó hangszeres zenét, meghallgatni.

A **4-5 éves** gyermekek énekelgessenek 4-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat.

A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megtanulása mellett ismételtessenek 3-4-5 éves korban tanult dalokat is. Az európai és így a magyar gyermekdalok hangterjedelme is dúr hexachord maradjon. A körjátékok közül az óvodapedagógus már nehezebbet is válogathat, pl. szerepcserés, párválasztó, sorgyarapító játékok stb.

A tiszta éneklés érdekében a gyermekek minél gyakrabban énekeljenek önállóan. Énekeljenek egyénileg, kisebb csoportban halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. Mutassák meg lelassított éneklés közben az énekek dallamvonalát. A gyermekek játsszanak kérdés-felelet játékot, változatos szövegekkel és ritmusmotívumokkal. Érezzék az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, – dalok ritmusát.

Használjanak többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztése érdekében. Ezeket a „ritmus-hangszereket” készítsék el közösen az óvodapedagógusokkal, a szülőkkel, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni a kis „ritmus-zenekar” kíséretével.

A zenei élmény legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

Az **5-6-7 éves** gyermekek tanuljanak meg 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak találjanak ki szimbólumot, amit a zenepolcon helyezzenek el. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra, és lehetőséget adnak az ismétlésre, az élmények felelevenítésére. Az óvodapedagógus válogasson olyan dalokból, amelyben már szinkópa is előfordul.

Az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgás-anyagát, olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak. Az óvodapedagógus a gyermekek tiszta éneklését, a minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést, kapcsolják össze a tempóváltoztatással, vagy dallambújtatással.

A ritmus-fejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. A gyermekek játsszanak minél gyakrabban zenei formai-érzék fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezzék a motívumok hosszát. Az óvodapedagógus fejlessze a gyermekek alkotókészségét, teremtsen arra lehetőséget, hogy 1-1 zenei feladatot többféleképpen lehessen megoldani. Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek adjon az óvodapedagógus lehetőséget, hogy metallofonon is játszhasanak.

A gyermekek anyanyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek.

- A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segítse a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését.
- A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása éreztesse a nyelv kifejező erejét, szépségét.
- Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segítse a magán- és mássalhangzók pontos kiejtését, kiejtését.
- A sokféle énekes játékok adjanak alkalmat a szókincs bővítésre.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek élvezettel játsszanak énekes játékokat, kialakul a belső motiváció az éneklésre, zenélésre.
- A gyermekek gátlások nélkül, egyedül is tudnak énekelni.
- Tudnak érdeklődő élvezettel figyelni a zenehallgatásra, hosszabb énekelt, hangszeren előadott dalokra, zeneművekre.
- Megkülönböztetik a zenei fogalom-párokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést, és a dalok ritmusát.
- A gyermekek felismerik és megkülönböztetik a környezetükben található hangokat.
- Önállóan és örömmel kezdeményeznek énekes játékokat.
- Képesek esztétikus, egyenletes mozgásra, változatos térforma kialakítására, játékos táncmozdulatokra.
- Zenére történő mozgásuk összerendezett, esztétikus.

11.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka önkéntes, öncélú, örömet adó tevékenység, a gyermeki önkifejezés egyik formája. A gyermekmunka elsősorban a gyermek érdeklődéséről, megfigyelőképességéről, érzelmvilágáról, emlékezetéről, vizuális kifejezőképességének fejlettségéről tanúskodik. Az alkotás öröme fejleszti a gyermeki személyiség értelmi képességeit.

Cél

- Bontakozzon ki a gyermek alkotóképessége, esztétikai érzéke, fantáziája az életkori sajátosságainak megfelelően.
- Alakuljon ki a szép iránti igény, az esztétikai érzékenység, gazdagodjon a tér-forma-szín képzetük.
- Váljon pontosabbá a vizuális észlelés, emlékezet, képzelet, gondolkodás.

Feladatok

- Az alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése, a szabad önkifejezés lehetőségének biztosítása.
- Alkotóképesség, kreativitás, manuális készségek kibontakozásának elősegítése.
- A tevékenység épüljön az önkéntes gyermeki kezdeményezésre, változatos anyaghasználatra, sokféle technika, munkafogás elsajátítására.
- A gyermekek tanuljanak meg látni és gondolataikat látható módon kifejezni.
- A téma jelentse a motivációt, ehhez rendeljük a technikát és az eszközöket.
- Az alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.
- A vizuális tevékenységek alkalmazásával képi-, plasztikai-, térbeli tájékozódó képességük alakítása, a kreatív magatartás kibontakoztatása.
- Pozitív érzelmi viszony kialakítása a tevékenységhez.

A fejlesztés tartalma

Minden óvodába kerülő gyermek számára lehetővé tesszük, hogy a szabad játékon keresztül, játék közben ismerkedjen meg különböző anyagokkal, eszközökkel és különböző technikai lehetőségekkel, egyéni érdeklődésétől függően. Mindezek érdekében folyamatosan törekszünk megfelelő helyet, teret, elegendő időt és az alkotó tevékenységhez olyan légkört biztosítani, amelyben szívesen, önként kapcsolódnak be a gyermekek a munkába.

Sokféle technika megismertetésével valósítjuk meg, hogy óvodásaink igen változatos, eredeti gyermekmunkákat készítsenek. Szokások, szabályok, ügyes és célravezető munkafogások megtanítása során, párhuzamosan vetetjük észre gyermekeinkkel, hogy egy téma többféle technikával és különböző módon megvalósítható. A tevékenységek alkalmait megfelelő érdeklődés-felkeltéssel tesszük játékká, egyéni felfedezésekké. Az alkotó munkában tevékenykedő gyermekeket problémahelyzet elé állítva fejlesztjük. Fokozottan figyelünk arra, hogy gyermekeink között érvényesüljön a differenciálás, valamint biztosítva legyen számukra az esélyegyenlőség. Az alkotó munka során az elrontott, sikertelen lépéseket a gyermekek ne

visszahúzó erőként, kudarcként éljék meg. Törekszünk arra, hogy eljuttassuk gyermekeinket ahhoz az érzéshez, ahol rádöbbennek arra, hogy a hibák többnyire kijavíthatók. Az óvodás hétköznapiakat sikerélmények sorozatával, örömmel éljék át.

Az óvodapedagógus az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel, eleinte segítséggel, majd egyre önállóbban. Kezdődjön el az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítása, észre vetetve, együttesen gyönyörködve a saját alkotásokban, a mű- és népművészeti szépségekben. A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré rendelhetők. Ezek ne különüljenek el élesen egymástól. Az óvodapedagógus tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a téma. A gyermekeknek legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. A képalakítás jelenjen meg festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba-homokba karcollással, különböző nyomattal. Az óvodapedagógus segítse a gyermekek képalakító készségének megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendelésével. A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban. Ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcollva, stb. A 3-4 évesek ismerkedjenek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Tudjanak beszélni az alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak.

Az óvodapedagógus a **4-5 éves** gyermekek alkotó-alakító tevékenységét bővítsse. A gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s az azokhoz megfelelően illeszkedő technikával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rost írókat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. Alkalmazzanak különböző papír megmunkálási technikákat pl. gyűrés, tépés, vágás, hajtogatás, szalvétatechnika alapjai, formalyukasztó használata, egyszerű bábok létrehozása. A gyermekek alakítsanak képeket spárgából, fonalakból, textilből, termésekből. A plasztikai munkák során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékokhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához. Az építés során variálják a teret, az építés lehetőségeinek részletezését. Használjanak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, berendezési tárgyakat. A gyermekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában

Az **5-6-7 éves** gyermekek alkotó-együtműködési készségét figyelembe véve az óvodapedagógus segítse a képi, plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A képalakítás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót, legyenek képesek összedolgozásra egy közös cél érdekében. Az óvodapedagógus gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket pl. batikok, kollázsok plakettek, domborművek, viaszkarok, lenyomatok, makettek, márványozás alkalmazásával, zsenilia drótból figurák, dekorgumi lapból mobilok, varrás, fonás, csomózás, szövés körmöcskén és kereten, üvegfestés, színkeverés, festéses technikák változatos használata. A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a versek – mesék - énekes játékok - ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek használjanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon. A gyermekek plasztikai munkájában is jelenjen meg közös térbeli többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék, stb. Egyénileg dolgozzanak gyermekeknek méretezett szövőkereteken.

Az óvoda „legidősebbeinek” legyen igénye az ajándékkészítés- elsősorban ünnepekhez kötöttek- szüleik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbeire és felnőtteire is. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömet. Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó- alakító munkához szükséges anyagokat. Legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl. búvóhelyeket, mobil színpadot stb. A térbeli tapasztalat segítse az eredeti megoldások kivitelezését is. A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Az óvodapedagógus több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Az óvodapedagógus egy héten egyszer tudatosan irányított mikro-csoportos, kötetlen formájú tevékenységeket szervezzen. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. Az óvodapedagógus teremtse meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia és élményviláguk mutatkozik meg.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek elsajátítják a helyes eszközfogást, megismerik azok rendeltetészerű használatát.
- Szívesen részt vesznek az alkotó-alakító tevékenység sokféle munkájában.
- Képesé válnak az esztétikum befogadására.
- Megjelenik a szándékos képalakítás.
- Ismerik az alap- és kevert színeket, megkülönböztetik a sötét és világos színárnyalatokat.
- A már megismert technikai eljárásokat kreatívan alkalmazzák.
- Munkájukat a változatos színhasználat, mozgásábrázolás, formák kiemelése jellemzi.
- Tudnak azonos témát egy időben változatos technikai megoldásokkal kivitelezni.
- Alkotásaikból kitűnik egyéniségük, megjelenítik érzelmeiket, élményeiket, elképzeléseiket.
- Közös munkákban szívesen részt vesznek, örülnek a közösen elkészített alkotásnak.
- Próbálják megfogalmazni saját és egymás munkájának értékelését.
- Az alkotómunkát tudatosan felhasználják ajándékozás céljára, egymás megörvendeztetésére.
- Plasztikai munkákban tudnak formákat, alakokat mintázni, megnevezik a főbb formai jellemzőket, megjelenik az aprólékos, mintában rajzoló díszítőmunka.
- Téralakításban, építésben ötletesek, bátrak, kreatívak.
- Megfigyelhető a térbeli- és síkbeli tájékozódás kialakulása, ismerik azok szóbeli kifejezéseit.
- Részt vesznek az alkotómunkához szükséges termékek, természetes anyagok gyűjtésében, használják azokat díszítéshez, kiegészítéshez, kompozíciók létrehozásához.
- Megjelenik az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség a természet szépségeiről, a művészeti és népművészeti alkotásokról.

11.5. Mozgás

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyet sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítva a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatását.

Cél

- A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás során fejlődjen a gyermek egyéni fejlettségi szintje, pszicho motoros készsége és képességei.
- Fejlődjen a gyermekek természetes, harmonikus mozgása, testi képességei a játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeken keresztül, melyeket kiegészít az óvodai élet egyéb tevékenységeibe komplexen beépített testmozgások, irányított mozgástevékenységek az óvodai nevelés mindennapjaiban.
- Fejlődjen a gyermek személyisége (pl. pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás).
- A mozgás és az értelmi fejlődés, tanulási képességek kedvező egymásra hatása alakuljon ki és erősödjön meg.
- A gyermek számára a rendszeres testmozgás váljék önkifejezési és örömszerzési lehetőséggé.

Feladatok

- A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok összeállítása.
- Az óvodai mozgás, játékos mozgások keretei között olyan tervszerű és rendszeres ráhatás mely, a testgyakorlatok tudatos alkalmazásával, a személyiség sokoldalú képzésével, a motoros képességek és mozgáskészségek kibontakozását, a mozgásműveltség fejlesztését szolgálja.
- A pszicho motoros készségek és képességek kialakítása, formálása és fejlesztése.
- A természetes hely-, helyzetváltató-, és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének elősegítése, sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal.
- A tanulási képességek, kompetenciák kialakítása, fejlesztése.
- A gyermek természetes örömteli mozgásigényének kielégítése.
- A kondicionális képességek fejlesztése (különösen az erő és az állóképesség), amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését.
- A helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakítása, mely felerősíti, kiegészíti a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.
- A játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységek, az egészségfejlesztő testmozgások lehetőségének biztosítása az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve.
- Biztosítani szükséges a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazását, a szabad levegő kihasználásával.
- A mindennapos testnevelés tervezése, zenés mozgásos percek megszervezése, biztosítása.

- A játékos mozgások lehetőségének megteremtése teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában.
- Alapvető mozgásformák készségszintű elsajátíttatása, ezeken keresztül az alkotó, öntevékeny, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Mozgáskészségek játékos fejlesztése, illetve azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazása.
- Differenciált tevékenységszervezés és értékelési eljárások biztosítása, amelyek minden gyermek számára biztosítják a sikeres mozgástanulást, gyakorlást és képességfejlődés lehetőségét.
- Udvari mozgásaktivitást növelő változatos környezet biztosítása, szabadtéri óvodai környezet kihasználása a szabad játékon keresztüli mozgással.
- Olyan pozitív mozgáskörnyezet megteremtése, amelyben az önbizalmuk, a bátorságuk, az önértékelésük az adottságaiktól, a képesség- és készségszintjüktől függetlenül pozitív irányba fejlődik, vagyis a kompetenciaérzetük kedvező irányban változik.
- Napi rendszerességgel lehetőséget kell biztosítani a pozitív mozgástapasztalatok megszerzésére a tornaszobában, a csoportszobában, folyosón vagy a szabad levegőn, amit mindenkor kiegészít a főként az udvaron történő szabad játék, illetve a csoportszobába bevitt mozgásfejlesztő eszközökön való kötetlen zavartalan gyakorlás.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

- Játékidőben történő mozgásfejlesztés a szabad játék során **kötetlen formában** szervezzük.
- Az óvodapedagógusaink a játékos mozgásokat a teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül az óvodai nevelés mindennapjaiban valósítják meg játékos formában, biztosítva a pozitív mozgástapasztalatok megszerzését a gyermek számára.
- A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőségét biztosítjuk a gyermekek számára.

Programunkban – az optimális tárgyi és személyi feltételeinkre alapozva és eddigi mozgásfejlesztő tevékenységeinkre építve – kiemelt területnek tekintjük a gyermekek minden napos játékos mozgásfejlesztését. Mindezt a szabad játékban, az óvodai élet egyéb tevékenységeibe komplexen beépítve, az óvoda minden helyiségét használva valósítjuk meg.

A mindennapos mozgásos percek

A **zenés-mozgásos percek** alatt a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak. Az utánzásra alapuló mozgás anyagát az óvodapedagógus gimnasztikai elemekből építi fel (pl. kartartások, testhelyzetek, kar-, törzs-, térd- és lábmozgások, valamint különböző járásgyakorlatok)

A **kocogás, futás** minden óvodás korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozzák meg.

Egy-egy **mozgásos játék** alkalmazása szintén hatékonyan szolgálja az átmozgatást, stb.

A séták, kirándulások, a szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek napi mozgásszükségleteinek kielégítését.

A fejlesztés feltételének biztosítása

- Mozgásra inspiráló környezet kialakítása

- A gyermekek életkorához, fejlettségéhez igazodó sportszerek, eszközök és tevékenységek biztosítása.
- Oldott felnőtt-gyermek kapcsolat kiépítése.
- Megfelelő motivációval a gyermekek természetes mozgáskedvének fenntartása.
- Rugalmas napirenddel a szabad játék lehetőségének maximális kihasználása, örömforrást jelentő mozgásélmény biztosítása a mindennapok folyamán.

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

- Tervezésünk során figyelünk arra, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek megfelelő mozgásos feladatot, amelyek biztosítják a sikeres mozgástanulást, gyakorlást és képességfejlődés lehetőségét a mozdulatok változatos körülmények között történő végrehajtása során
- Biztosítjuk az életkorhoz, az általános fejlettséghez igazodó mozgásteret és a mozgásra ösztönző eszközöket. Csoportszobáinkban és a folyosón változatos mozgásos teret alakítunk ki. Az udvaron is változatos mozgás lehetőségeket biztosítunk a gyermekeknek, amelyben az önbizalmuk, a bátorságuk, az önértékelésük az adottságaiktól, a képesség- és készségszintjüktől függetlenül pozitív irányba fejlődik, vagyis a kompetenciaérzetük kedvező irányban változik.
- A mozgásos tevékenységeket és azok eszközeit az óvodapedagógus mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez igazodóan és a csoportok összetételének figyelembevételével tervezi.
- Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a mozgás a gyermek számára örömszerzési lehetőség legyen.
- A mozgástanulás szempontjából az óvodáskor a legfontosabb időszak, mivel ez a korosztály a legfogékonyabb a pszicho motoros tanulásra, melynek hatására a gyermek egész személyisége és koordinációs képessége, az idegrendszer alkalmazkodóképessége egyaránt fejlődik.

A 3-4 éves gyermekek irányított mozgásos tevékenysége során a nagymozgások fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt.

- Nagy hangsúlyt fektetünk a biztos járás tökéletesítésére.
- Megismerkednek a futásgyakorlatokkal (pl. futás különböző irányba, futás feladattal, különböző futásformák gyakorlása).
- Játsszanak ugrásgyakorlatokat (pl. szökdelések, sorozatugrások)
- Megismerkednek a dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal (pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, stb.)
- Gyakran használjuk a különböző kézi szereket fejlesztő hatásuk miatt és ebben az életkorban figyelemfelkeltő jellegük miatt is pozitív motiváló erejük mozgásra serkenti a gyermekeket. pl. maroklabda babzsák, szalag, labda, kendő, tornabot stb.
- A helyes testtartást segítjük elő a csúszások, mászások, kúszások járás, támaszgyakorlatok és futásgyakorlatok alkalmazásával.
- A megismert mozgásformákat többször ismétljük változatos formában.
- A talajtorna eleme is megjelenik a játékokban (pl. gurulás a test hossz tengelye körül).
- Kiemelten kezeljük az egyensúlyérzék fejlesztését. A gyermekekkel minél több egyensúlyozó játékot játszunk játékos eszközök alkalmazásával.
- Az óvodapedagógus többféle kézi-szert alkalmaz a különböző típusú mozgásos játékokhoz, amellyel az ujjak és a kéz mozgékonyágát is fejlesztjük.
- A mozgásfejlesztő játékok a gyermekeket elvárható erőfeszítésre készítetik.
- Az óvodapedagógus bemutatja a helyes mozgásmintát.

- Játékos, utánzó gyakorlatok, sokoldalú eszközök kipróbálása is ösztönzi a gyermekeket, mely biztosítja számukra a pozitív élményt.
- A testrészek megismertetésével (mozgatás, érintés, megnevezés) elősegítjük az „én kép” kialakulását, a téri irányok megismerését.
- A mozgásos játékoknál változatos eszközöket biztosít az óvodapedagógus, hogy minél élményszerűbb legyen a gyermek számára a mozgások gyakorlása pl.: különböző kézi szerek, bordásfal, egyensúlyozáshoz szükséges tornaszerek, ejtőernyő, alagút, Greifswalde szekrény, különböző méretű karikák, szőnyeg, WESCO eszközök stb.
- Biztosítottak mozgásra készítendő eszközök (pl. bordásfal, labda, karika, szivacs-szőnyeg, stb.), melyet az óvodapedagógus cserélgeti a gyermek érdeklődésének megfelelően.

A **4-5 éves gyermekek** természetes mozgásában továbbra is a nagymozgások fejlesztését folytatjuk

- Finomítjuk a nagymozgásokat.
- Az irányított mozgásos játékokban megjelennek a futásgyakorlatok (pl. közepes iramú, belegyorsuló, tempó-és irányváltoztatással, futás három-négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással).
- Kipróbálják az ugrásgyakorlatokat (pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, fel- és lelépések, helyből távolugrás, helyből magasugrás).
- Nagy hangsúlyt fektetünk a dobásgyakorlatokra, melynek során próbálgatják a célba-dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával, haránt- terpeszállásból.
- Gyakran teremtünk lehetőséget a labdagyakorlatokhoz, labdagurítás különböző testhelyzetekből, labdavezetés két kézzel, feldobás, elkapás, kétkezes alsó és felsődobás léglabdával vízszintes és függőlegesen célba.
- Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a támaszgyakorlatokat (pl. csúszás, kúszás, mászás talajon és szereken).
- A talajtorna elemeként megjelenik a gurulóátfordulás előre, „nyuszi” ugrás és a kézen-állás előgyakorlata a „csikórugdálózás”. Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása. A gyermekeknek gyakran teremtünk lehetőséget, hogy játsszanak egyensúlyozó játékokat pl.: 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken, - egyensúlyozó járás padon, felfelé fordított padon, vonalak között, vonalon stb., eszközhasználat nélkül pl. labda, babzsák stb.
- Természetes támaszgyakorlatok: - kúszások: padon, rézsútos padon, - mászások: hátrafelé, oldalirányban, padon, rézsútos padon lefelé és felfelé, pókjárás, rákjárás, - csúszások: ülésben, padon, rézsútos padon, eszközhordással.
- Hossztengely körüli gurulás - eszközzel kézben, boka között.
- Az óvodapedagógus gyakran tervez lábboltozatot erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat.
- Tornajellegű gyakorlatok - Zsugorkanyarulati átugrás előkészítése.
- Gimnasztikai gyakorlatok során alkalmazzuk: - kargyakorlatok: ülésben, állásban, térdelésben, mellső középtartás, karlendítések, karfordítások - törzsgyakorlatok: törzsdöntés előre, oldalra - lábgyakorlatok: lábemelések, láblendítések, szökdelés, törökülés, sarokülés, térdelések.
- Testnevelési játékok: futó, fogó, utánzó, versenyjátékok.
- A mozgásos játékoknál változatos eszközöket biztosít az óvodapedagógus
- A csoportban lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekeknek szabadidőben is ismétélgetheti a szervezett foglalkozásokon megismert mozgáselemeket.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása már összerendezettebb, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit játékos formában szívesen ismételnek.

- Hangsúlyt kap ennél a korcsoportnál az észlelés, az alakítás, formaállandóság mozgás közbeni fejlesztése, a finommotorika alakítása és a szabályjátékok gyakorlati alkalmazása.
- Az óvodapedagógus minél gyakrabban tervez kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Kiemelten fejlesztjük a finommotorikát. A kézi szerekkel a kéz izmainak differenciált mozgását gyakoroltatjuk.
- Használjanak különböző kézi-szereket, pl. szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb - nagyobb labdákat és kendőket stb.
- A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek.
- Megismerik a futás magas térd-és sarokemeléssel, a fokozódó futást, a gyors futást, futás irányváltoztatással és a lassú futást.
- Ugrásgyakorlatokat végeznek. Páros lábon szökdelnek és egy lábon haladással. sorozatugrásokat végeznek különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépéses nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.
- Célba dobnak egykezes, kétkezes, alsó- és felsődobással vízszintes, függőleges célba, távolba, helyből, nekifutásból stb.
- Bővítjük a játékos labda - és dobásgyakorlatok nehézségi fokát: vezessék a labdát járás, futás közben, a gyermekek tudjanak párokban labdázni, labda feldobás - elkapás járás, lassú futás közben stb.
- Lehetőséget teremtünk a támaszgyakorlatok végzéséhez (pl. pók-, rákjáras, talicskázás stb.).
- Többször végeztetünk páros gyakorlatokat, pl. talicskázás, hossz tengely körüli gurulás társsal stb.
- Biztosítjuk a számukra, hogy ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket: gurulóátfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást.
- Gimnasztikai gyakorlatok:
  - kargyakorlatok: rézsútos magas-mélytartás, karkörzések, karhúzások, malomkörzések
  - törzsgyakorlatok: törzsdöntés oldalt, oldalfekvés, fekvőtámaszok
  - lábgyakorlatok. lábterpesztések, lábkeresztezés, galoppszökdelés, indiánszökdelés
- Egyensúlyoznak padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve, megemelt padon, fordított padon, eszközzel a kézben stb.
- Mozgás tevékenységeink során alkalmat adunk a gyerekeknek, hogy az ő kívánságaik is teljesüljenek.
- Testnevelési játékok - futó, fogó, versenyjátékok stb.
- Lehetőséget adunk, hogy kitalálhassanak játékokat, gyakorlatokat, szereken mozdulatokat.
- Megköveteljük a játékszabályok betartását.
- Gyakoroljuk a gurulóátfordulást előre és hátra.
- Nyuszi ugrás padon - nyuszi ugrás padon leterpesztéssel.
- Zsugorkanyarulati átugrás padon - átugrás a pad egyik, majd másik oldalára.
- A mozgásos játékoknál változatos eszközöket biztosít az óvodapedagógus.

- Az óvodapedagógus sportprogramokat szervez óvodában a szülőkkel együtt (pl. ovi-foci, sorverseny stb.).
- A szabad mozgás során ugrókötelezni, ugróiskolázni, rollerezni tanítjuk a gyermekeket

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermek test- és térérzékelése fejlett, korának egyéni képességeinek megfelelő.
- A gyermekek igénylik és szeretik a mozgást, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Mozgásuk összerendezett, harmonikus.
- Testük arányosan fejletté, teherbíróvá válik, edzettek.
- Szeretnek egyéni, csoportos, sor- és váltóversenyeket játszani.
- Alkalmassak a szabályok betartására.
- Megerősödik önfegyelmük, figyelmük.
- Kialakul a gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése, összerendezett mozgása.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző verseny- és ügyességi játékok stb. alkalmával.
- Tudnak ütemtartással járni, a gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- Tudják helyben a folyamatos labdaleütést.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka mellett érhetik el a fentiekben leírt fejlettségi szintet.

Funkcionális, természetes mozgáskészségek (Csányi Tamás Phd. ELTE nyomán)

Lokomotoros (helyváltoztató) mozgáskészségek	Stabilitási (helyzetváltoztató) mozgáskészségek	Manipulatív (finommotoros) mozgáskészségek
<ul style="list-style-type: none"> • járások • futások • oldalazások • irányváltoztatások, megállások • menekülés és üldözés • szökdelések • ugrások és érkezések • kúszások, csúszások 	<ul style="list-style-type: none"> • lendítések, körzések • hajlítások és nyújtások • fordítások, fordulatok • tolások és húzások • emelések • testsúlymozgatások és támaszok • gurulások és átfordulások • dőlések és esések • egyensúlyozások • függések és lengések 	<ul style="list-style-type: none"> • gurítások • dobások • elkapások, rúgások, labdaátvételek lábbal • ütések • ütések eszközzel • labdavezetések kézzel, lábbal • eszközök megállítása, átvétele • egyéb eszköz

(Az egyes mozgáskészségek csoportosítása csak elvi, és nem teljes körű.)

Örömteli légkör kialakítása, pozitív, érzelmileg biztonságos tanulási környezetet segítő módszerek, tartalmak

- Kényelmes óvodai ruházat, a foglalkozás (játék) végén a nedves póló cseréje szárazra.
- Ülés szétszórta, közel a pedagógushoz; ülés, állás félkörben.
- A tornaszobába lépés pillanatától mozgás (pl.: a terem előtt mindenki kap egy labdát, és 2 perc szabad labdázással kezdődik a foglalkozás).
- Ütemezés nélküli vagy zenei ritmusra végzett test-és térérzékelő gyakorlatok; lassan végrehajtott nyújtások; játékos koordinációs és erősítő gyakorlatok, ügyességfejlesztés sokféle eszközzel.

- Csapatalakító játékok, a pedagógus által alakított csapatok, csoportok; vegyes csoportok.
- Kiesés helyett más játékeladattal kiszabadítás (pl.: átbújás terpeszfogó...).
- Tárgyat (pl.: bóját, labdát.) kidobó játékok, célba dobó játékok; páros kooperatív egyensúlyozó játékok (pl.: vakvezetés, vonatozás).
- Az udvar kihasználása, nagyobb térben csoportos vagy páros játékok és feladatok. Körjátékok 2, 3 kör alkotásával (8-10 fős körök).
- Kooperatív játékok, fantáziajátékok, a játék örömeért végzett mozgásos feladatok és játékok, a gyermek önmagával szembeni versenyzése (ki tud többet, mint előbb); ezekben a játékokban minden gyermek sikeres lehet, minden gyermek egyenlő esélyekkel vesz részt.
- Pozitív fegyelmezési rendszerek, proaktív és reaktív fegyelmezési eljárások, rövid idejű mozgásmegvonás (kiültetés, eszköz elvesztés), figyelemfelhívó tapsritmusok.
- A káros gyakorlatok elhagyása és alternatív gyakorlatokkal történő kiváltása.

Kooperatív játékok jellemzői

- mindenki játszhat bennük, senki sem esik ki végleg, nincs kirekesztés,
- nincs győztes vagy vesztes, nincs agresszió a játékban,
- a játéktevékenység és a mozgásöröm áll a fókuszban, nem a teljesítmény vagy az eredmény,
- mindenki boldog lehet a játék közben és végén,
- nem valaki ellen, hanem valakivel játszik a gyermek.

A kooperatív játékok hangsúlyozása azért is indokolt, mert a versenyhelyzetben (ebben a korban) elromlik a mozgásvégrehajtás, ami gátolja az adott feladatban való fejlődést. A gyengébb, nem annyira ügyes gyermekeket folyamatosan csak a kudarcélmény terheli, ami nagyon káros a későbbi személyiségfejlődésére, rombolja az énképet, önértékelést, a motivációt, a sportolási hajlandóságot, a gyermek önmagában vetett hitét. Ezért nagyon fontos, hogy óvodapedagógusaink **különös figyelmet fordítsanak a gyermek egészségfejlesztésére.**

Speciális mozgásfejlesztő területek

Láb- és tartásjavító torna

Játékos lábtornával a gyermekek lábizomzatának erősítését, a lúdtalp kialakulásának megelőzését, illetve meg lévő lábstatikai hibák korrekcióját végezzük, állóképességük fejlesztését biztosítjuk. Az alkalmazott mozgásanyaggal – talpgyakorlatokkal, a láb fogó funkciójának gyakoroltatásával – az életkornak megfelelő teljesítőképességű lábizomzat fejlődését segítjük elő.

Tartásjavító gyakorlatokkal a hanyag tartás kialakulásának megakadályozását, illetve meglétekor annak korrekcióját végezzük, ügyelve a sokoldalú megmozgatásra, s a fokozatosságra.

Vízhez szoktatás, úszásoktatás

A vízhez szoktatás során megismerik a víz tulajdonságait, meg tanulnak alkalmazkodni az új közeghez és fokozatosan eljutnak a vízben való otthonos, célszerű mozgásig. A sok szabad és önfeledt játék és pancsolás mellett egészségesebbekké, edzettebbekké, összerendezettebb mozgásúvá válnak.

Óvodáinkban a személyi feltételek tükrében valósítjuk meg a vízhez szoktatást, úszásoktatást.

11.6. Külső világ tevékeny megismerése

11.6.1. A természeti és társadalmi környezet, környezetvédelem

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét. A környezetvédő, természetszerető ember személyiségének kialakítását már egészen kicsi gyermekkorban, a családi háznál el kell kezdeni. Az otthonról hozott helyes szokások, ismeretek továbbfejlesztése, bővítése az óvodai nevelés feladata. A helytelen gyermeki megnyilvánulások jó útra terelése, valamint a hiányos és az adott életkorú gyermektől elvárható ismeretek pótlása, a helyes környezeti kultúra kialakítása a családi nevelés és az óvodai nevelés során valósul meg.

Az egészséges gyermek mindenre kíváncsi, mindenre választ vár a környezetében lévő felnőttektől. Nem mindegy, hogy milyen választ kap a gyermek, kérdését teljes mértékben kielégítő vagy esetleg hiányos, kitérő, elterelő, vagy esetleg felmerült problémáját észre sem vevő, elhárító a válasz. Mivel a gyermek kérdései elsősorban a családtagok és az óvoda pedagógusai előtt merülnek fel, nem mindegy, hogy a környezetvédő emberré nevelés folyamatában mennyire céltudatos, folyamatos és együttműködő a kapcsolat a szülők és a pedagógusok között.

A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Nyáron, ősszel és télen is, az élet minden élő és élettelen helyszínén és pillanatában megtalálhatók azok a feltételek, amelyek szinte kínálják magukat, hogy vetessük észre a gyermekkel, gondolkodtassuk el az érzékelhető jelenségen, értessük meg vele az összefüggéseket, a miértet, az okot és a lehetséges következményeket, annak hatásait. Minél több kínálkozó lehetőséget megragadunk és kihasználunk a környezetvédő emberré nevelés folyamatában annál inkább sikerül elérni, hogy érzelmeken és ismereteken alapuló, cselekvő kész emberré váljon a gyermek az évek során.

„A környezetvédelemre nevelést az óvodában úgy célszerű megszervezni, hogy a gyerekek nap, mint nap a tevékenységrendszeren belül tapasztalják, hogy a természet- és a környezetvédelem életünk szerves részét képezi. Szükséges, hogy a gyermekek érzelmileg kötődjenek mikro-és makro környezetükhöz. Meggyőződésünk, ha megismerték, megszerették, meg tanulnak harmóniában élni vele.

Ahhoz, hogy életterünkben ma élő emberek és a jövő nemzedéke is élni tudjon, most kell ránevelni a felnövekvő nemzedéket arra, hogy az ember csak egészséges környezetben képes élni, mely élő és élettelen dolgok, és jelenségek összességét jelenti. Ezért a környezet megóvása érdekében védendő a föld, az élővilág, a levegő, a víz, a táj és a település.

A föld az emberek, állatok, növények otthona, mindenkinek és mindennek a táplálékot adja. A föld védelme érdekében nem szabad elhanyagolnunk a gyermek szemléletének formálását már a legfiatalabb életszakaszban sem. A gyermekek a termőfölddel a kerti munka alkalmával ismerkednek meg, az itt végzett tevékenységek közben érzékelhetik annak fontosságát. A

földben növények fejlődnek, virágok zöldségek, fák, bokrok, amelyekre szükségünk van, és amelyekben gyönyörködhetünk. Növények nélkül nem lehet élet a földünkön, ezért az ember gondozza, ápolja és védi őket. A szülőkkal karöltve rá kell a gyermeket nevelni arra, hogy ne dobálja el a szemetet, bármilyen környezetet tisztán és rendben kell tartani.

Az élővilág védelmével való ismerkedés folyamatában a gyermeknek meg kell értenie, hogy minden állatnak megvan a maga helye a természetben, a tápláléklánc része, ezért nem szabad eltaposni a bogarakat, nem szabad kínozni az állatokat, ne mondják egy állatra sem, hogy káros vagy csúnya, hanem lassan váljon világossá számukra, hogy miért az.

Az élővilággal való ismerkedés folyamatában az apró részleteken, közvetlen szemlélet és tapasztalat útján vezetjük a gyermeket a helyes útra. Tudatosítjuk a gyermekben, hogy minden élőlényre szükség van, életkorához igazodóan ismerje ennek okát is meg. A családi házakban, az óvoda udvarán, kirándulások alkalmával, sok lehetőség nyílik az élőlények megfigyelésére közvetlen környezetükben.

A változó évszakok folyamatában az állatok védelmével kapcsolatos, elmulaszthatatlan teendőket mindenkor együtt végezzük a gyermekkel. A gyermeknek lehetősége van megfigyelni közvetlen és tágabb környezete növényeit. Ápolja, gondozza, ültessen, vessen először segítséggel, később önállóan, folyamatosan végezzen megfigyeléseket. Ne tépje le a vadon nőtt növényeket, csodálkozzon rá a növények szépségeire, legyen képes észrevenni, hogy különbözőek a fák, azok törzse, levelei, virágzatuk, terméseik. Legyen lehetőségük megtapasztalni, hogy mennyi csodát rejt egy-egy bokor, virág, mindezek lakóhelyül szolgálnak, búvóhelyet nyújtanak bogaraknak, madaraknak, állatoknak. A bokrok és fák termése táplálékot ad. A gyermek előtt váljon egyre világosabbá, hogy a növényekre szükségük van az embereknek és állatoknak, árnyékot adnak, de szerepük van a levegő tisztántartásában is.

A levegő tisztasága az életet jelenti minden élő számára. Bármilyen életkorban számtalan lehetőség nyílik arra, hogy a gyermekben tudatosíthassuk a kellemest, a tisztát, a jót, de a rosszat, a szennyezettet, az ártalmasat is. A gyermekkel már egészen kicsi korban meg lehet és meg kell szeretetni a szabad levegőn való tartózkodást. Váljon igénnyé a gyermekben a zárt helyiségekben is a tiszta, friss levegő beengedése. Figyelje, tapasztalja meg, mi okozza zárt helyiségekben vagy a szabad levegőn a tiszta levegő illatának, esetleg látványának megváltozását. Egyre inkább legyen tisztában a változások okaival, annak hatásaival, de a megszüntetés módjával, és annak szükségességével is.

Adjunk nagyobb önállóságot a gyermekeknek. Azokat a tevékenységeket, amelyeket kicsi korban csak megfigyel, később segítséggel végez, lassan egyedül folytassa. Igényelje a tisztaságot, a pormentes környezetet, járdát. Gyakorolja a por felverése nélküli söprést zárt helyiségben és szabadban, pl. homokozó környezetének felsöprése, felöntözése. A kirándulások lényegét a gyalogtúra, a szabad levegőn való séta, játék, mozgás jelentse. Tágabb környezettel való ismerkedés, séták alkalmával vegye észre a szép környezetet, a hangosan dübörgő autót, a jót, a rosszat, a szépen hangzó madárdalt, a bogarak zümmögését, a szeméthegeket, stb. Kézi nagyítók használatával sok, szabad szemmel nem látható titkot fedezhet fel, hasonlíthat össze, értelmezhet.

Tűz: „Legtöbbször sötétben gyújtod a tüzet, hogy láss a fényénél, s hogy melegedj, a tűz mindig visszaad valamit a nappalból, a maga sejtelmes valóságába burkolózva. ”A környezettel való harmonikus kapcsolat kialakulásához szükséges, hogy megfigyelések, kísérletezések révén, sokoldalú tapasztalatokra tegyenek szert a gyerekek a tűzzel kapcsolatban, mint energiaforrásról. Fontosságáról, hasznáról, nélkülözhetetlenségéről, de ugyanakkor tudják azt is, hogy miben rejlik a veszélye.

Víz nélkül sem lenne élet a földön. Meg kell éreztetnünk a gyermekkel a tiszta víz fontosságát, a szennyezett víz negatív hatásait a környezetben. A vizek védelmének fontosságát a gyermek előtt különböző kísérletek végzésével is igazolhatjuk. A szennyezett és a tiszta víz közötti különbségek, azok elváltozást okozó hatásai a csoportban kísérletek beállítása során nyilvánvalóvá tehetők a gyermek számára. A csak kísérletek által bemutatható, szabad szemmel nem olyan egyértelműen érzékelhető megváltozott állapot, megdöbbeníti a gyermeket és segít a vízvédlem okainak megértésében.

A táj, a település, az otthon környezetének védelmére nevelés, szépségének, épségének megóvására nevelés a mindennapok folyamatában történik a családban és az óvodában is. A gyermeket körülvevő közvetlen és tágabb környezetében a rendre, tisztaság igényére, a szép szeretetére való nevelés folyamatos és következetes elvárásokkal, a felnőtt pozitív példája nyomán érhető el. A környezetben vetessük észre a gyermekkel az ép, a sérült, a csúnya, a szép, az egészséges, a káros hatású, az építő, a romboló jelenségeket, a fejlődő életet és a pusztulást, mindezek okát. Tanítsuk meg arra, hogy mi az érték, azt hogyan lehet megbecsülni, tovább fejleszteni, a szépre, a jóra hogyan és miért kell vigyázni, a meghibásodott, a rossz hogyan javítható ki. Olyan gyermek nevelésére törekszünk, aki személyiségfejlődésének folyamatában egyre inkább képessé válik arra, hogy tudja miért szükséges, és hogyan kell hozzájárulnia környezete védelméhez.

Lehetővé tesszük, hogy a gyermekeket körülvevő élő és élettelen környezetben legyen lehetőségük ok-okozati összefüggéseket, viszonyulásokat, változásokat megtapasztalni, értékítéletet gyakorolni. Nagyon fontos, hogy a témák feldolgozása során a kisebb gyermekek számára kevesebb, de a minél alaposabb megismerés folyamatát segítsük elő. Az önkéntelen, tiszta gyermeki kíváncsiságot fokozatosan a tudatos megfigyelés, érdeklődés irányába tereljük. Igyekszünk elegendő alkalmat biztosítani, hogy a gyermekek játszva ismerjék meg a felnőttek világát, a helyes viselkedési szokásokat, a társas kapcsolatokat különböző élethelyzetekben. A gyermekek sokoldalú fejlődése érdekében igyekszünk tudatosan együtt dolgozni a szülőkkel. Folyamatos együtt gondolkodás, közös gyűjtögetések keretében, közösen próbáljuk elősegíteni, hogy gyermekeink a külső világot minél alaposabban megismerjék, tudjanak eligazodni benne, szeressék és védjék.

Cél

- Szerezzenek minél több érzékszervi-, mozgásos tapasztalatot az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Alakuljanak ki pozitív érzelmeik, viselkedésformáik, szokásaik a környezettel való harmonikus kapcsolatteremtéshez, a környezettudatos életvitelhez.
- Ismerjék meg, érdeklődjenek, szeressék és védjék a természetet, környezetüket.
- Alapozódjon meg személyiségükben a környezetbarát életmód, környezetkultúra és környezettudatos magatartás jellemzői.

Feladatok

- A természetes és mesterséges környezet iránti érdeklődés felkeltése, értékeinek megismertetése a gyermekekkel.
- Az érzelmi vonzódás kialakítása, erősítése a természet iránt.
- A gyermekek tevékenységvágyának kielégítése, sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása.
- A tapasztalatszerzések során az ok- okozati összefüggések megláttatása, tudatosítása.

- A környezettel való harmonikus kapcsolat kialakulásához szükséges szokások, viselkedésformák megalapozása.
- Környezettudatos szemlélet megalapozása, pozitív modell közvetítése a gyermekek felé.
- Céltudatos tervezés, kitartó és következetes pedagógiai munka a környezetvédelmi szemlélet kialakításában.
- A megfigyelések, vizsgálódások, játékos tevékenységek során minél több mozgásos, érzékszervi tapasztalat gyűjtése az őket körülvevő környezetről.
- Az anyanyelvi, - értelmi nevelés megvalósítása, a gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építés a fejlesztésben.
- A gyermek önálló véleményalkításának, döntési képességének elősegítése a kortárskapcsolatokban, és a környezet alakításában.
- Megfelelő hely, idő, eszköz és szervezeti formák biztosítása a spontán és szervezett tapasztalatszerzésre.
- A gyermekek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezése.
- Folyamatos és céltudatos kapcsolattartás a családi házzal.

A fejlesztés tartalma

A környezet megismertetése óvodáinkban nem korlátozódik csak az óvodapedagógus tervszerű, tudatos kezdeményezéseire, hanem átfogja az egész óvodai életet. Benne van a gyermekek spontán játékában, az önkiszolgáló tevékenységekben, az udvari élet mindennapjaiban, a beszélgetésekben, a megfigyelő sétákban, kirándulásokban is. Nevelésünkben támaszkodunk a gyermekek családból hozott ismereteire, a családi közös élményeire.

A külső világ tevékeny megismertetése **az évszakok folyamatos változásainak és négy őselem, a LEVEGŐ – TŰZ - VÍZ és FÖLD tapasztalati úton való megközelítésének összekapcsolásán alapszik**, melyet a gyermek kompetenciáinak fejlesztése illetve a környezetvédelem szempontjából kiemelten fontosnak tartunk.

A komplex nevelési-fejlesztési területek négy projektben valósulnak meg:

- Nyár - Levegő
- Ősz - Tűz
- Tél - Víz
- Tavasz – Föld

A feldolgozás és megvalósítás során szem előtt tartjuk az óvodai külső világ tevékeny megismeréséhez tartozó általános ismeret- és témakörök megjelenését, közvetítését. A témakörök és a témák nem elszigeteltek, több ponton kapcsolódnak egymáshoz. Közvetlen környezetünkben kiindulva, tevékenységek által ismertjük meg a táguló világot, a természeti-, tárgyi- és társadalmi környezet összefüggéseit.

Ősz – Tűz

- Őszi természet és jelenségeinek megfigyelése, tapasztalatok gyűjtések, vizsgálódások. Séták, kirándulások alkalmával levelek, kőzetek, termések, tollak, fakérgék gyűjtése, szétválogatása, csoportosítása.
- Őszi jelenségek értelmezése. (avar, harmat, köd, dér, ökörnyal, felhők formái)
- Őszi madarak gyülekezésének, vonulásának figyelemmel kísérése. (gólyák fészekelhagyása)
- Napszakokban történő változások megbeszélése.

- Víz, napfény, hőmérséklet hatása a természetre. (lehullott levelet, avar)
- Falombok, termések, virágok változásainak követése. (formák, színek, és méretek a szabadban)
- Zöldségeskertben termelt zöldségfélék betakarítása. (zöldségfélék megfigyelése különbségük, hasonlóságuk alapján)
- Őszi gyümölcsök betakarítása. (gyümölcsök méretének, színének, ízének összehasonlítása, szörp, lekvár, dzsem készítése)
- Természetsarok kialakítása. (Katalin napján vázába helyezett meggyfaág karácsonyra kivirít)
- Őszi évszakhoz kapcsolódó manuális tevékenységek készítése levelekből, kőzetekből, termésekből.
- Őszi tevékenységekhez társítható irodalmi anyagok, gyermekdalok és zenehallgatásra alkalmas énekek kiválasztása.
- Őszhöz kapcsolódó cselekvések megnevezése, irányok értelmezése. (fent, lent, elől- hátul)
- Őszi öltözködés. (ruhadarabok neve, testrészek megnevezése)
- Szavak értelmezés. (fúj, esik, hűvös, színes, leperreg, zizeg, elnyílik, susog.)

Tél – Víz

- Téli természet és jelenségeinek megfigyelése, tapasztalatok gyűjtése, vizsgálódások.
- A napszakok változásainak megfigyelése. (rövid nappalok, hosszú éjszakák)
- A tél jellemző jegyei. (dér, fagy, zúzmara, jégvirág, dara, hó, havas-eső)
- A téli időjárás jellemzői. (zimankós, zord, szeles, csípős, hideg, farkasordító hideg)
- A téli „Erzsébet” - liget csendjének, szépségének megláttatása séta alkalmával.
- Az állatok a télhez való alkalmazkodó képességének megbeszélése. (téli-álom, téli madáretetés)
- Kopasz fák, bokrok ágainak megfigyelése nagyítóval. (honnan hullott le a levél, hol fog tavasszal rügyet bontani)
- Időjárás hatása a közlekedésre, öltözködésre. (csúszós utak, melegebb ruhák)
- Fák, bokrok téli pihenése, a lombhullatók és az örökzöldek közötti különbségek megfigyelése.
- Hókristályok, ásványok vizsgálata nagyítóval.
- Téli örömök a szabadban. (csúszkálás, szánkózás, nyomok a hóban, hóemberépítés, hó csata, hógolyózás).
- A jég halmazállapot-változása nyomás, és hő hatására.
- A hó szennyezettségének megfigyelése úttesten, kertben, parkban.
- Megfigyelések a természetsarokban, virágok gondozása, magvak csíráztatása, ágak hajtatása. (cseresznye, orgona, barack, aranyeső, gesztenye)
- Készülődés a karácsonyra, csoportszoba díszítése, tűzvédelem. (látogatás a Tűzoltóságon).
- Testünk védelme, téli ruhadarabok. (betegség, orvos gyógyító munkája)
- Téli szabadidős cselekvésekből adódó térirányok (fölé, előtt, mögött, együtt, alacsony magas, balról, jobbról)

Tavaszi - Föld

- Tavaszi megfigyelések, tevékenységek, vizsgálódások
- Az alvó természet újraéledésének megfigyelése, séták kirándulások közben. (különböző fák, bokrok, előbújó növények, állatok)

- Az időjárás alakulása, a napsütés időtartamának és erejének megváltozása, fény és árnyék hatásának megfigyelése.
- Az időjárás és a növények kölcsönhatásának megbeszélése.
- A ligetbe és a vízpartjára szervezett kirándulásokon vegyék észre a növények lombzatának és az alj növényzetének az újraéledését.
- Csodálkozzanak rá a színekre, illatokra, madarak énekére, és a rovarok zümmögésére. (növény- és állathatározó vagy bűvár zsebkönyv használata).
- A tavasz első virágainak megfigyelése. (hóvirág, téltemető, tavaszi hérics, illatos hunyor, gólyahír)
- Zajló folyó megtekintése. (színe, sodrása, hangjai)
- A folyó és tó élővilágának megfigyelése. (nád, sás, vadkacsa, béka)
- Költöző madarak visszatérésének, fészekrakásának, a fiókák növekedésének figyelemmel kísérése.
- A házi kertben és a határban folyó tavaszi munkálatok megfigyelése (szántás, vetés).
- Szivárvány megfigyelése eső után (a prizma bemutatása).
- Eső utáni levegőváltozás érzékelése (föld és virágok illata).
- Talajminták vizsgálata (szaglással, tapintással, nagyítóval).
- Madáretetők begyűjtése.
- Az eldugványozott virághagymák fejlődésének nyomon követése, viráguk színe és illata. (tulipán, nárcisz, jácint)
- Tavaszi virágok, zöldségek nevének, különbségeinek, tulajdonságainak kifejezése.
- Növények részei. (föld alatt, föld felett)
- Szavak értelmezése. (ág, gally rügy, bimbó, levél, napfény, talaj, tócsa)
- A tavaszi tevékenységekhez alkalmazható irodalmi anyagok, gyermekdalok és zenehallgatásra alkalmas énekek kiválasztása.
- Állatok és kicsinyeik, tavaszi kisállatok születése. (húsvéti bárány, csibe, nyúl)
- Állatok felsorolása, csoportosítása különböző megadott szempontok szerint. (háziállatok, ház körül élők, vadállatok, szárazföldi, víziállatok, kétlábúak és néglábúak)
- Fogalmazzák meg az állatok külső jegyeit, tulajdonságait, hangjait. (kutya, macska, szárnyasok, sertés, tehén)
- A háziszárnyasok és a madarak összehasonlítása, azonosságaik, különbségeik felsorolása.
- Állatok tápláléka, etetése, hasznuk az ember számára (tyúk, sertés, tehén, kacsa, liba).
- Állatok lakhelye, élőhelye. (odú, lyuk, barlang, ól, akól, istálló, dúc)
- Állatok rendszerezése, majd megkülönböztetése nagyságuktól, testhelyzetüktől elvonatkoztatva.
- Vadállatok földrajzi élőhelyei. (térkép, földgömb)
- Tulajdonságukkal, mozgásukkal, hangjukkal kapcsolatos kifejezések értelmezése. (toll, szárny, csőr, tojás, pata, fül, bajusz, lép, legel, kérődzik, kapirgál)
- Állatokhoz kapcsolható irodalmi anyagok, gyermekdalok és zenehallgatásra alkalmas művek kiválasztása.

Nyár – Levegő

- Nyári megfigyelések, tevékenységek, vizsgálódások
- Magnóról nyári hangok, zajok meghallgatása, felismerése. (vízcsofogás, óvodai udvari hangok)

- Közös nyári kirándulások, séták. (játék vízzel, és homokkal)
- Virág és zöldséges kert gondozása, termékek begyűjtése, elfogyasztása.
- Nyári élményeket és történeteket ábrázoló képek sorba rendezése.
- Színes kavicsokból sorminták, képek kirakása.
- Nyári rajzokból, képekből, préselt virágokból nyári tabló készítése.
- Nyári virágok, zöldségek neve, látogatás a piacon és a zöldséges boltban.
- Cselekvések megnevezése, értelmezése. (sétál, szalad, csúszik, húz, dob, rúg, visszapattan, füttyül).
- Nyári jelenségek megnevezése, értelmezése. (szél, szellő, fuvallat, zivatar, kánikula, tűz, kisüt).
- Az idő fogalma (hónap, hét, évszakok, tél, tavasz, nyár, ősz, kezdődik, befejeződik).
- Téri irányok (benne, be, előttem, mögöttem, mellettem).
- Nyári ruhadarabok és testrészek neve.
- Testséma fejlesztése (a test koordinációjának, személyi zónájának alakítása, oldaliság tanítása).
- A testrészek megnevezése.
- Névmasok használata (téged, engem, bennünket, ez, az)
- Közlekedés (mozgó járművek, gyalogosok mozgásának megfigyelése)
- A megfigyelt járművek neve, színe, funkciójuk, közlekedésük helye.
- A közlekedési fogalmak értelmezése. (zebra, közlekedési lámpa, megálló, váróterem, utas, menetrend).

A környezetvédő emberré nevelés folyamatában céltudatos, folyamatosan együttműködő kapcsolat szükséges a szülők és a pedagógusok között. Fontosnak tartjuk, hogy a családi nevelés során is váljon igénnyé, hogy a környezetünkért nekünk is tenni kell. Ennek közvetítésében meghatározó szerepet tölt be az óvodapedagógus.

Az óvoda család partnerkapcsolat nevelőmunkáját eredményesebbé teszik a szülő- gyermek-pedagógus közös munkálkodásai, évszakonként és helyszínenként változó programok szervezése során. A gyermek maga is tevékenykedik, közben számtalan tapasztalatot szerez, megfigyel, elgondolkodik, kipróbál, felmerült problémáira megoldást keres egyedül, kérdez, megért dolgokat és jelenségeket. Folyamatosan bővül, és egyre pontosabbá válik ismerete, gazdagodik szókincse, kifejező készsége, változik a környezetéhez és a természethez való viszonya, fejlődik értékítélete, jelleme, érzelmi élete, fejlődik egész személyisége.

A **3-4 éves** gyermekek spontán és tervezett tapasztalatgyűjtő felfedezései elsősorban az óvoda közvetlen környezetében valósulnak meg. A gyermekek ismerkedjenek meg társaikkal, tudják társaik nevét, jelét, az óvó nénijüket, dajka nénit nevéen szólítják. Eligazodnak az óvoda épületében, óvoda udvarán. Felismerik, megnevezik főbb testrészeiket. Megismerkednek közvetlen környezetükben található gyümölcsökkel, virágokkal, zöldségfélékkel, állatokkal. Felismerik és megnevezik környezetük tárgyain az alapszíneket, azonos színű, de különböző formájú tárgyakat forma szerint csoportosítanak.

A **4-5 éves** gyermekek élményszerző, ismeretgyűjtő lehetőségei már az óvodán túl, tágabb környezetben szerveződnek. Ismerik teljes nevüket, tudják, kik tartoznak családjukba. Ismerik az orvos gyógyító munkáját, az alapvető egészségügyi szokásokat. Képesek környezetük tárgyait, megismert növényeit, állatait, különböző szempontok szerint összehasonlítani. Észrevesznek a megfigyelt természeti jelenségekben néhány, egyszerű összefüggést, a növények életében bekövetkező változásokat. Ismerik és rendszeresen végzik az élősarokban, a kiskertben a növénygondozási teendőket.

Az **5-6-7 évesek** pedig már az óvoda távolabbi környezetében, a városunk kínálta lehetőségeket fűrkészik, a városon kívüli programok szervezése során is egyre aprólékosabban mélyülnek el az ismeretszerzésben.

Gyermekeink folyamatosan ismerik meg az évszakok szépségét, az időjárás jellegzetességeit, a testrészeket, az öltözködést, a színeket, jelenségeket. Beszélgetünk az idő múlásáról, az évszakok és a napszakok változásáról. Gyűjtögetnek terméseket, leveleket, kagylókat, köveket, tollat stb., életkoruk előrehaladtával egyre jobban elmélyülve. Az évszaknak megfelelő, közösen gyűjtött „kincsek” aztán az élősarokba kerülnek.

Séták, kirándulások alkalmával egyre sokoldalúbb lesz gyűjtögető, fűrkésző, bogarászó tevékenységük, miközben folyamatosan számtalan ismerettel gazdagodnak. Természetes élőhelyükön tanulmányozzák a bogarakat, fákat, virágokat, tavat és élővilágát, madarakat, háziállatokat.

Megismerik az alapvető közlekedési szabályokat, közlekedési eszközöket, ellátogatnak olyan intézményekbe, ahol a felnőttek munkájával ismerkedhetnek.

Egyre alaposabb tájékozódás után megfigyelik a növények fejlődését, az átváltozás, átalakulás feltételeit. Kísérletezések sorozata indul el. (pl. hajtatás, rügyeztetés, csíráztatás stb.) A csoportok közötti előzetes egyeztetés után a gyermekek gondozzák az óvoda kisállatait, a halakat, a virágos-zöldecsés és sziklakertet, ők végzik segítséggel a téli madárgondozás szép feladatait is.

A környező külső világ megismerése közben ráéreznek a szép és csúnya, a jó és rossz, a tiszta és piszkos stb. különbségeire, lassan tudatosul bennük mindezen jellemzők visszahatása az élő és élettelen környezetre. Felfedezéseik során gyermekeink pozitív érzelmi viszonyba kerülnek közvetlen környezetükkel, a természeti, az emberi és a tárgyi világ értékeivel.

Környezeti nevelésünkben kiemelt feladatunknak tekintjük a gyermekek **közvetlen lakóhelyének, Mezőtúr** város helyi értékeinek, a természeti - és épített környezetének megismerését, mely erősíti a városhoz, a szülőföldre való pozitív kötődést.

Rövidebb, hosszabb séták, kisebb kirándulások alkalmával ellátogatunk az Erzsébet ligetbe, a Bánya tó partjára, megtekintjük a Berettyó partot, a hidat. Ellátogatunk a Flóra kúthoz, a Túri Fazekas Múzeum tárlataira, megcsodáljuk a Városi Galéria, köztéri szobrok, templomok, a Túri Kaszinó gyönyörű építményeit. Városunk további épített és természeti környezete újabb és újabb élmény, ismeret- és tapasztalati forráshoz juttatja óvodás gyermekeinket (színház, könyvtár, rendőrség, tűzoltóság, posta, vasútállomás, kertészet, veteményes, tanya stb.), melynek megszervezése az óvodapedagógusok kiemelt feladata

A természetben minden érték. Ahol lehet, a szülők bevonásával (gyermek, szülő, nevelő) együtt valósítjuk meg a valós környezetben tervezett, tapasztalatgyűjtő programjainkat. Évszakonként vissza-visszatérve ugyanazon helyszínekre biztosítjuk gyermekeink számára a változások önálló felfedezését.

Különösen a téli időszakban, de az adott témakörhöz kapcsolódva szükség szerint lehetővé tesszük, hogy a természeti és tárgyi környezet számukra el nem érhető jelenségeivel (tenger, vadállatok, sivatag, jéghegy stb.) videofilmek megtekintésével gyűjthessenek ismereteket, információkat gyermekeink.

Nagy figyelmet fordítunk az úgynevezett „**zöld jeles napok**” tartalmi beépítésére óvodai nevelő munkánkba. A zöld jeles napok tartalmi feldolgozása, és az ismeretek elsajátítása fogékonyabbá tesz a gyermekeket az értékek védelme, és szeretete iránt. Az óvodapedagógus a gyermekek fejlettségének megfelelően a korcsoportot figyelembe véve szervezi, és valósítja meg a jeles napok tartalmát. Minden évben valamennyi óvodánkban

megünnepeljük az Állatok világnapját (okt. 4.) a Víz (márc. 20.) a Föld napját (ápr. 22.), a Madarak és fák napját.(május10.) és a Környezetvédelmi Világnapot (június 5).

A gyermekek érzelmi kötődésükön keresztül jutnak el környezetük épségének, szépségének szeretetéhez, megbecsüléséhez, védelméhez. A sokféle tevékenység során a gyermekek megtapasztalják munkájuk közvetlen eredményét és környezetükre való hatását. Az élő és élettelen világ sokoldalú megismerésével cselekvő részesként juttatjuk el gyermekeinket addig a felfedezésig, hogy környezetünkre vigyázni kell. Nagyon fontos tudniuk, hogy minden élőlénynek joga van az élethez.

Az idősek tisztelete, a kisebbek, gyengébbek óvása, védelme, a felnőttek munkájának megbecsülése a **környezetvédő magatartás** kialakulásának feltétele.

Környezettudatos életmódjuk alapozása érdekében változatos, élményszerű tapasztalatszerzéseket biztosítunk az **egészséges étkezés, - életvitel, a víz és egyéb energiával való takarékoskodás, a szelektív hulladékgyűjtés** stb. terén.

Célunk egy egészséges, boldog, alkotóképes nemzedék felnevelésében okosan szeretve, tartós alapozó munkát végezni a **környezettudatos életforma** kialakításában. Később, érettebb korban ez az alapozás az életben való biztos eligazodáson túl környezetvédő, kulturált emberi viselkedési formához vezet el.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében a csoportos, mikro csoportos formában a leghatékonyabb. A közvetlen tapasztalat- és élményszerző megfigyelések, kísérletekben való részvétel, a cselekvő tapasztalatszerzést követő reprodukálások, próbálgatások e szervezeti formában járulnak hozzá a gyermek kompetenciáinak fejlesztéséhez, személyiségük gazdagításához.

Figyelje, kutassa az óvodapedagógus, a csoport és az egyén érdeklődési területeit, kíváncsiságukat fejlettségi szintjüknek megfelelően, az önálló megtapasztalási, kipróbálási lehetőségek sorozatával segítse eljutni a sikerélménnyel járó rádobbenésig.

Az egyes témák feldolgozásánál, azok gyermekre gyakorolt hatása miatt e tevékenységi területen is biztosítsa az egyénhez igazodó fejlődési folyamatot.

A gyermekek anyanyelvi fejlesztése a külső világ tevékeny megismerése során

A mikro-csoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek – óvodapedagógus személyes beszélgetéseire.

Az óvodapedagógus minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésre meg tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérdés, tudakozódás, üzenetközvetítés. A gyerekek között erősödjön a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvodapedagógus tegeye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- A gyermekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Érdeklődéssel és megértéssel fordulnak az élő és élettelen környezet felé.
- Szeretik és védik a természetet, növényeket, állatokat.

- Képesek különbséget tenni jó és rossz között, helyes és helytelen között.
- A természetes környezethez való viszonyulásukat pozitív attitűd jellemzi.
- Képesek a természeti változások ok-okozati összefüggéseinek felismerésére, azok verbális megfogalmazására.
- Rendelkeznek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez és megóvásához szükséges magatartási formákkal és szokásokkal.
- Életkori szinten ismerik, és cselekvéseikben gyakorolják a szelektív hulladékgyűjtést, a feleslegessé váló anyagok újra hasznosításnak lehetőségeit. (komposztálás, játékok, eszközök készítése hulladék anyagokból)
- Ismerik az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat, környezetük növényeit, azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- Tisztelik és segítik az idős embereket.

11.6.2. A Zöld Óvoda program

A Csoda-vár Óvoda elsőként 2011-ben a kisgyermekkor környezeti nevelés terén végzett tevékenysége elismeréseként elnyerte a „Zöld Óvoda” megtisztelő címet, melyet 2013-ban második alkalommal 2016-ban harmadik alkalommal, majd 2017-ben az Örökös Zöld Óvodai címet is sikerült elnyernie. 2013-2014-ben intézményünk valamennyi tagóvodájának első ízben, 2016-2017-ben másodízben is sikerült elnyerni a „Zöld Óvoda” címet. A mesterszállási Bocsoda óvoda 2014-ben nyerte el első ízben a „Zöld Óvodai elismerő címet. A környezeti nevelés teljes mértékben áthatja az óvodai élet mindennapjait. A gyermekek nevelését illetően kiemelt helyen szerepel az egészséges életvitel megalapozása, a sajátos igényekhez igazított egyéni bánásmód megteremtése, környezettudatos szemlélet, gondolkodás megalapozása, a tehetséges gyermekek fejlesztése.

Cél

- Alapozódjon meg az óvodás gyermekek környezettudatos szemlélete, gondolkodása, magatartása, formálódjon az élményalapú tevékenységek során.
- Váljanak érzékenyebbé a környezeti problémák iránt. Valósuljon meg, a helyes értékrendszer, a természet-, és környezetbarát magatartás alapjainak lerakása.
- Alakuljon az óvoda dolgozóinak, a szülőknek, a helyi társadalom közösségeinek környezettudatossága.

Feladatunk

- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A Zöld Óvoda kritériumrendszerében megfogalmazott feltételek folyamatos biztosítása, bővítése.
- Az óvoda felnőtt közösségének életmódjával, munkájával, pozitív példaadás a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra és az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.

- A nevelőmunka tervezésében, a megvalósítás gyakorlatában a környezeti nevelés elveinek, tartalmi jellemzőinek megjelenítése.
- A gyermek nevelése, egyéni kognitív és értelmi képességeinek tevékenység orientált módszerekkel történő fejlesztése, a fenntarthatóság előtérbe helyezésével.
- Elegendő és megfelelő idő, hely, eszközök biztosítása a tevékeny (spontán és szervezett) tapasztalatszerzéshez.
- A szelektív hulladékgyűjtés lehetőségének megteremtése (papír, műanyag, üveg, komposztálás).

Tartalom

Gyermekeinkkel megismertetjük a természetet, felfedezzük annak szépségeit, és ez által megszerettetjük azt. Rendszeres tapasztalatszerző sétákat, kirándulásokat szervezünk lehetőséget biztosítva a szűkebb, tágabb környezetünk jellegzetességének, helyi sajátosságainak megismerésére, felfedezésére. Esetenként a családokat is bevonjuk közös programjainkba. Cselekvő tapasztalatszerző tevékenységeinket úgy alakítjuk, hogy a közvetlen környezetükben élő növény- és állatfajokat természetes környezetükben figyeljék meg. Életkorukat, fejlettségüket figyelembe véve a rácsodálkozástól a spontán és irányított megfigyeléseken keresztül eljuttatjuk őket az élmény dús felfedezések, kísérletek szakaszába. Megismertetjük a gyermekeket a természet kincseinek gyűjtésével, az ezekhez szükséges szabályokkal, eszközök alkalmazásával.

Törekszünk a környezettudatos életvitel kialakítására, a vízzel és más energiákkal való takarékoság fontosságának megismertetésére, felnőttek példamutatásán keresztül, szokások kialakítása (vízcsapok elzárásának szerepe, villany lekapcsolása, rontott papírlapok felhasználási lehetőségei). Megismertetjük a gyermekeket az anyagok újra hasznosításának sokszínű lehetőségével. (barkácsolás, játékkészítés, papírmerítés stb.) Lehetőséget biztosítunk a szelektív hulladékgyűjtésre az óvoda egész területén, a családok bevonásával. (papír, műanyag, kupak stb.)

Tudatosítjuk bennük, hogy az élővilág védelme érdekében, védelem alatt áll: a Föld, a víz, a levegő, a talaj. A téma feldolgozásához a kompetencia alapú program csomag témakörei sokszínű lehetőséget nyújtanak. Folyamatos gyűjtő munkával gazdagítjuk a gyermekek ismereteit, melybe bekapcsoljuk a családot is. Keressük a lehetőséget a természetes környezetben dolgozók munkájának megismerésére: kertész, halász, állatgondozó, földművelő stb.

Nyíltnapokat szervezünk a szülőknek, közös játékos élményszerzéssel, cselekedtetéssel kapcsoljuk be a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységeinkbe- (pl.: közös barkácsolás újrahasznosított anyagokból)

Nevelőmunkánkba úgy építjük be a környezet- és természetvédelmi feladatokat, hogy az óvodai élet minden mozzanatában érvényre jusson és megfeleljen a gyermekek életkori sajátosságainak. Igyekszünk minél több időt a szabadban, a természetben tölteni.

Egészséges életmód szokásainak megalapozása érdekében, hetente rendszeres zöldség és gyümölcsnapot szervezünk a szülők közreműködésével. Lehetőséget biztosítunk a zöldség, gyümölcs feldolgozásának megismerésére lekvár, gyümölcssaláta készítés, savanyítás, aszalás. Kiemelt feladatunk a rendszeres mozgás (elsősorban szabadban történő) megszerettetése, igényének kialakítása.

Közreműködünk az óvoda udvarának évszakonkénti rendben tartásában - levelek, fa-ágak összegyűjtése, gereblyezés, söprés. Gyomok, komposztálható hulladék elhelyezése a komposztálóban. Sokszínű tapasztalatszerzésre nyílik lehetőség növények ültetése, védelme,

gondozása, megfelelő eszközök, szerszámok alkalmazásával az óvoda udvarán. Lehetőséget biztosítunk a gyógynövények megismerésére, gondozása, gyűjtésére, szárítása, felhasználása.

A minden csoportban lehetőség nyílik élősarok kialakítására, amelyben elhelyezhetik a gyermekek a természet által adott „kincseket”, illetve alkalmuk van szobanövények ültetésére, gondozására, palántanevelésre. A csoportszobák tárgyai és díszítése visszatükrözi a környezettudatos szemléletünket. Az óvoda aulája minden gyermek számára sokszínű lehetőséget nyújt, a környezetünk megismerésére az ott elhelyezett növényekkel, tárgyakkal, melynek folyamatos megújításában minden csoport részt vesz.

Az óvodánk udvara lehetőséget nyújt a madarak megfigyelésére, téli etetésére, gondozására – itatók elhelyezésére.

Az év védett madarának, fájának, halának, virágának megismerése játékos formában, előfordulásának feltérképezése.

Néphagyományok a zöld óvoda vonatkozásában: Márton nap, medve nap-időjós nap.

Környezetvédelem zöld jeles napjaink:

- október 4. Állatok Világnapja
- március 22. A Víz Világnapja
- április 22. A Föld Világnapja
- május 10. Madarak és fák napja
- június 5. Környezetvédelmi Világnap

A mindennapok során a fenti tevékenységeink által tudatosítjuk a gyermekekben, hogy milyen fontos a természet szépségeinek, tisztaságának, értékeinek védelme, s csak együttműködve, összefogással óvhatjuk, védhetjük meg mindezt.

A fejlődés eredménye óvodáskor végén

- A gyermekek szeressék, tiszteljék és védjék a természetet, annak kialakult rendjét, értékeit.
- Örömmel vegyenek részt kiránduláson, sétán a természetben.
- Ismerjék az épített és természeti környezetben való magatartási normákat, igyekezzenek ezeknek megfelelni.
- Szívesen vegyenek részt társaikkal kooperatív (akár munka jellegű) tevékenységekben a környezet megóvása érdekében.
- Örömmel kapcsolódjanak be a rendszeres mozgásos játékba a szabadlevegőn.
- Ismerjenek néhány természetvédelemmel kapcsolatos tevékenységet, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, energiatakarékosság, Ismerjék az óvodában kialakított szelektív hulladékgyűjtők helyét, a hulladékot megfelelő helyre gyűjtsék.
- Ismerjék a természetvédelemmel kapcsolatos zöld ünnepeinket, hagyományainkat, és az azzal kapcsolatos szokásokat.
- A gyermekek ismerjék az óvoda fáit, növényeit. Vegyenek részt a növények ültetésében, gondozásában, palántanevelésben az ehhez szükséges eszközöket megfelelően használják.
- Ismerjenek néhány környezetünkben előforduló gyógynövényt.
- Ismerjék lakóhelyünk jellegzetességeit, nevezetességeit.

11.6.3. A természet mennyiségi és formai összefüggései

Matematikai nevelés

A valóság megismerésének útja az óvodáskorban, amelyben a gyermek él, a JÁTÉK. Az óvodai élet mindennapjaiban a tevékenységek folyamatában használjuk ki a benne rejlő matematikai tartalmak tapasztalatszerzési lehetőségeket. A gyermekek az óvodában töltött időben sok megfigyelésen alapuló matematikai tartalmú tapasztalatot és ismeretet szereznek. Megismerik környezetük és a természet törvényszerűségeit, és összefüggéseit.

A gyermekek fejlesztését egyéni fejlesztési terv alapján végezzük, melyben helyet kap a matematikai ismeretnyújtás, amely a kognitív képességek fejlesztését, a fogalmi háló és a számfogalom kialakulásának fejlesztését szolgálja.

Cél:

- Változatos tevékenységeken keresztül szerezzenek matematikai tapasztalatokat.
- Tapasztalják meg a gyermekek az őket körülvevő szűkebb és tágabb emberi-, természeti- és tárgyi környezet mennyiségi-, formai- és téri viszonyait.
- Alapozódjon meg a matematikai szemléletmód, bővüljenek matematikai jellegű tapasztalataik, ismereteik.
- Fejlődjenek értelmi képességeik, különös tekintettel a gondolkodás fejlődésére.
- Viszonyuljanak pozitívan a matematikai jellegű tevékenységekhez.

Feladat:

- Élmény gazdag környezet - a valóság formáival, mennyiségi, téri viszonyaival kapcsolatos, sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása.
- A játék élményével történő megismerő és problémamegoldó tevékenységek szervezése.
- Az egyéni megismerő képességek, a problémamegoldó gondolkodás fejlődésének – fejlesztésének támogatása.
- A megértéshez szükséges képességek fejlesztése: az azonosítás, a megkülönböztetés, az összefüggések felismerése, állítások, kérdések, utasítások megértése.
- Logikai ítéliképesség, a konstruáló képességek fejlesztése, a kreativitás, a szabad alkotás lehetősége.
- A matematikai képességek fejlesztésének játékos, játékba épített megvalósítása.
- Elegendő alkalom, hely, eszközök biztosítása a spontán és szervezett matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzésére.
- A gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire való építés.

A matematikai nevelés tartalma a külső világ tevékeny megismerésében

- Halmazok képzése.
- Tárgyak, személyek tulajdonságainak felismerése, megnevezése.
- Halmazok képzése, összehasonlítása tulajdonságaik szerint.
- Tárgyak összehasonlítása során az azonosságok, és különbözőségek felismerése, megnevezése.
- Halmazok bontása részhalmazokra.
- Megadott vagy választott szempont szerinti válogatás, csoportosítás.
- Halmazok elemeinek sorba rendezése, elemek helye a sorban.
- Halmazok összehasonlítása becsléssel, párosítással.
- A tapasztalt összefüggéseket fogalmazzák meg mondatokban.

- Mennyiségek összemérése, esetenként összekapcsolása mozgásos tevékenységekkel.
- Mérések végzése magasság, hosszúság, tömeg, űrtartalom, mennyiség, terület, szélesség, vastagság, és bőség alapján.
- Kis számok (1-2-3) meghatározása összkép alapján.
- Mennyiségérzet elsajátítása.
- Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma, relációs jel megismerése, értelmezése.
- Mennyiségfogalom kialakítása.
- Mennyiségek számosságának meghatározása számlálással.
- Tevékenységek tükörrel.
- Saját tükörképük és mozgásuk megfigyelése.
- Tájékozódás térben.
- Önmagukhoz viszonyítva tárgyak helyének meghatározása, jobb és bal irányok szóbeli megfogalmazása.
- Tájékozódás síkban, ábrázolt világban.
- Tárgyak helyének megnevezése, névmások használatával.
- Műveletek számképekkel.
- Műveleti jelek, és relációk felismerése, igaz és hamis állítások értelmezése.
- Analógiás összefüggések kialakítása.
- Számosság-számkép összekapcsolása.
- Szám elhelyezkedése számlépcsőn.
- Növekvő és csökkenő számlépcső létrehozása, számszomszédok megnevezése.
- Síkmértani formák felismerése, és megnevezése.

A matematikai nevelés megszervezése

A matematikai tartalom, ismeretek tudatosítására felhasználunk minden megismerő- és tapasztalatot nyújtó óvodai tevékenységet

- gondozás, játék, élmény, esemény, kirándulás, mozgás, mese, vers, énekes játék stb.
- különféle eszközöket (dobozok, ruhaneműk stb.)
- természet adta lehetőségeket használjuk ki a nap folyamán.

Az irányított játékos tevékenységeket egyéni, páros, kiscsoportos, és csoportos fejlesztési formákban valósítjuk meg. Az általunk választott szervezési forma mindig a gyermekek differenciálását szolgálja. Az egyéni képességek érvényesítése érdekében a kooperatív nevelés alapelveit is hatékonyan használhatjuk. Egyéni fejlesztést csak a gyermek saját környezetében, csoporttársai között végzünk, az egyéni bánásmód és a bátorító nevelés módszerének alkalmazásával. Egy időben több gyermekkel való játék és fejlesztés során a feladat adást a gyermekek egyéni képességeinek megfelelően differenciáljuk. A játékos tanulást minden alkalommal felszabadult hangulatban, oldott és vidám légkörben szervezzük.

A fejlesztés tartalma

A 3-4 évesek szerezzenek matematikai tartalmú tapasztalatokat játékaik vagy önálló megfigyeléseik során. Fedezzenek fel hasonlóságokat vagy eltéréseket, fedezzék fel a közös vonásokat. Számoljanak 3 – 5 elemű halmazokat. Alkossanak egyszerű ítéleteket. A játékok tartalmát illetően ismerkedjenek a halmazokkal. Globális mennyiség felismerésük lehetőleg 3-4-ig terjedjen. Számlálásuk automatizálódjon.

A **4-5 évesek** vegyenek részt egyszerűbb matematikai tartalmú szituációs játékokban. Figyelmük a játék során irányuljon a feladatra. Vegyenek részt tematikus játékokban, melyek a matematikai ismeretszerzés körében mozognak. Cselekvésük irányuljon a matematikai feladatok megoldására, ismerkedjenek meg különböző nehézségi fokú, szabályokhoz kötött játékokkal. Fogalmazzanak meg matematikai tartalmú ítéleteket. Biztonsággal igazodjanak el 5 -7 számkörön belül. Számlálásuk automatizálódása tovább erősödjön. A játékok tartalmát illetően 3 csoporttal ismerkedjenek meg: 1. Halmazok, logika 2. Relációk, sorozatok 3. Geometria, mérések.

Az **5-6-7 évesek** játéktevékenységeik során, találkozzanak olyan akadályokkal, amelyek a probléma felismerő-, megoldó képességeik fejlődését segítik. Olyan matematikai szituációkat teremtünk, melyek a gyermekek kreatív gondolkodásának fejlődését elősegítik. Játékos formában és közegben megismertetjük velük a relációs fogalmakat, jeleket. A játékok tartalmát illetően 3 csoporttal ismertetjük meg őket: 1. Halmazok, logika 2. Relációk, sorozatok 3. Geometria, mérés. Arra 10 –es számkörön belül biztonsággal igazodjanak el, ismerjék a 10-es átlépés szabályait. Arra törekszünk, hogy számolásaik során használják a tő- és sorszámneveket. A közös tevékenységekben, játékokban ismerjék meg a pár fogalmát. Játszanak körjátékokat, valamint mozgásos játékokat, amelyek a matematika témaköréhez illeszkednek. Globális mennyiség felismerésük lehetőleg 6-ig terjedjen. Számlálásuk automatizálódása folyamatosan erősödjön.

A gyermekek anyanyelvi fejlesztése a matematikai tartalmú fejlesztés során

A matematikai tevékenységek révén a beszéd és a gondolkodás szoros összefüggésben fejlődik. A megoldáshoz vezető utak végig gondolásával tapasztalatokat szereznek a hasonlóságok, különbségek, egyéb matematikai kifejezések pontos nyelvi megfogalmazásáról.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyerek képes arra, hogy az óvodapedagógus kérdéseit megérti, utasításait követi.
- Matematikai jellegű problémákról gondolatait szabadon elmondja, egymás állításainak igazságát megítéli, esetenként javítja tévedését.
- Képes tulajdonságok szerinti válogatások folytatására, sorba rendezésére.
- Érti és helyesen használja összehasonlítást kifejező szavakat.
- Össze tud mérni két halmazt párosítással, az elemek színétől, méretétől, elrendezésétől elvonatkoztatva is.
- Elő tud állítani különféle elemekből bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Tárgyakat meg tud számlálni 10-20-as számkörben.
- A térben és síkban jól tud tájékozódni, kialakul oldalisége (lateralitás).
- Képes különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, felismerni.
- Képes az időbeli relációk felismerésére.
- A tevékenységeknél érvényesíti problémamegoldó képességét.

11.6.4. Néphagyomány ápolás, jeles napok, népszokások

Az óvodai élet, a gyermek játéka természetes közege a hagyományörzésnek, a hagyományok átörökítésének.

Mezőúton, az óvodába lépés első pillanatától a nevelésünk szerves részét képezi, beépül a gyermek, a felnőtt tevékenységrendszerébe és gazdagítja a családokkal való együttműködésünket.

Hangsúlyos szerepet kap nevelésünkben a helyi kultúránk, hagyományaink, a városunkra jellemző népi mesterségek megismerése. Azokat kutatjuk és keressük a családtagokkal és a település téma iránt érdeklődő lakóival együtt. Az óvodáinkba járó gyermekeket minél többféle helyi értékkel (építészet, szokások, helyi kézművességek, fazekasság, fafaragás, népi játékok, vidám hangulatú rigmusok és csúfolók, lakodalmas, kenyérsütés, lekvár főzés stb..) igyekszünk egyre alaposabban megismertetni, amiben lehet közreműködni, azt „lejátszani”, a megfigyelt és átélt tapasztalataink szerint.

A programunk a néphagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógusok feladatának tekinti. Az óvodapedagógus beépíti a gyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyek a folklórban megőrzésre érdemesek. A program olyan óvodapedagógust igényel, aki ismeri, szereti a gyermekfolklórt, képes azonosulni azzal. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Jártasságra tett már szert a kézművességben, számos népi játékot, népmesét, népdalt ismer, lakóhelyének hagyományaitól merít, gyűjt.

Cél

- Alapozódjon meg gyermekeinkben – a népművészet értékközvetítő hatásai nyomán – a néphagyományainkhoz fűződő pozitív viszonyulás, a magyar nép szeretete, a tisztelet érzése.
- Ismerjék meg szűkebb környezetük hagyományait, értékeit, erősödjön kötődésük városunkhoz.
- Váljanak általa érzelmileg gazdagabbá, értelmileg fogékonyabbá, fejlődjön képzeletük, bontakozzék ki felfedező- és alkotó kedvük a személyiségük differenciált fejlesztése által.
- Ismerjék meg a közös alkotás örömeit, a múlt értékeit, a környezetért érzett felelősséget.
- Fejlődjék pozitív irányba közösségi érzésük, erkölcsi kultúrájuk, anyanyelvi ismeretük, művészeti érzékük és mozgáskultúrájuk.
- Közvetlen élményeken keresztül váljanak részeseivé a hagyományokon alapuló, vidám szórakoztatásnak, ismeretgyűjtésnek.

Feladatok

- A néphagyomány-ápolás és az ünnepek tapasztalatszerzése, feltételeinek és lehetőségeinek megteremtése.
- A helyi- és néphagyományok, a családi tárgyi kultúra megismerése, megszerettetése, értékeinek beépítése a programba.
- Változatos, cselekvéses, aktív részvételt igénylő, sokszínű tevékenység biztosítása a gyermekek számára.
- A családokkal való együttműködés sajátos formáinak megteremtése a néphagyomány ápolásban.
- Önképzés, továbbképzés tartalmának felhasználása a nevelő munkában.

Népszokások, ünnepek, jeles napok és azok tartalma az óvodában

Az óvodai nevelésünkben a néphagyományőrzés, és ápolás folyamatosságát a mindennapok hagyományőrző tevékenységei és a jeles napok tevékenységei adják, tartalmazzák a természet változásaihoz kapcsolódó jeles napokat, naptári és egyházi ünnepeket, helyi szokásokat és eseményeket.

Minden jeles napot, ünnepet egy hosszabb előkészület vezet be, amelyhez az óvodapedagógus a gyermekek kíváncsiságát kielégítve folyamatos tevékenységet biztosít.

Programunk fontos eleme az **“ünnepelni tudás”** képességének kialakítása már az óvodás gyermekekben, melyet a néphagyomány-ápolás, a természet- és a társak szeretetére nevelés

hatékonyan segít elő. A gyermekek évről-évre örömmel vesznek részt a jeles napokat megelőző közös készülődésekben, számukra az ünnepnap a várva várt nap lesz. A hagyományok ápolása közbeni együtt játszás, együtt munkálkodás, tervezgetés örömtelivé teszi a várakozás időszakát.

Ha az ünnep napján a gyereket körülvevő felnőttek magatartása, és a környezet jelzései hitelesek, a naphoz kapcsolódó közös élmények a gyerekekben mély érzelmi nyomokat hagynak. Átérik az ünnepnapok "másság"-át, a bensőséges összetartozás élményét, alapozódik az "ünnepelni tudás" képessége. Ezek a gyermeki élmények hatnak a családok szemléletmódjára.

Minden ünnep külsőségeivel együtt vidám hangulatú, felszabadult, minden résztvevőjének változatos és maradandó élményeket és sok örömet, együttlétet kell, hogy jelentsen.

Valamennyi óvodánkban megjelenő hagyományok, ünnepek, jeles napok

- Népmese napja- szeptember 30.
  - A felnőttek mesemondása, mesejátéka a gyermekeknek
- Az állatok világnapja - október 4.
  - Állatok szeretete, gondoskodás, felelős állattartás
- Ősz búcsúztató – október
  - Gyümölcsszüret, almabál, szüreti multságok
- Advent – november 30. - december 24.
  - Hangulati, dekorációs előkészület, ünnepvárás
- Mikulás – december 6.
  - Mikulás várás, jó cselekedetek
- Karácsony
  - Ünnepre készülődés, várakozás hangulata, szeretet, ajándékkészítés
- Farsang – „vízkeresztől, hamvazó szerdáig”
  - Farsangi alakoskodás, álarcos bál, tél-búcsúztatás
- Nemzeti ünnep - március 15.
  - Magyarok vagyunk, nemzeti nevelés
- Víz napja - március 22.
  - A környezet- és vízvédelem, az ivóvízzel való takarékoság
- Húsvét
  - Ünnepel kapcsolatos jelképek (tojás, nyuszi), népszokások (hímes tojás, locsolkodás, komatálzás), a tavasz várás hangulata
- Föld napja - április 22.
  - A természeti környezet megóvása, védelme
- Anyák napja- május első vasárnapja
  - Az érzelmi kötődés mélyítését szorgalmazó, nem szereplésre összpontosító bensőséges köszöntés, ajándékkészítés a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével
- Madarak, fák napja - május 10.
  - Madarak fák, más élőlények védelme, gondozása
- Városnap május 11.
  - Szűkebb szülőföldünk, összetartozás, ünnepi programok
- Gyermeknap – május utolsó vasárnapja
  - az óvodák helyi hagyományai szerint, változatos programokkal
- Évzárói programok
  - Helyi hagyományokra épülő vidám, gyermek-, családi programok

- Az óvodától búcsúzó gyermekek különböző formájú szép hagyományai
- Környezetvédelmi Világnap – június 5.
  - Környezetszennyezés következményei, fenntartható fejlődés
- Túri vásár - augusztus közepe
  - Helyi népi kultúra, mesterségek, vásár

A magyar és helyi hagyományok és jeles napok kincsestárából - a fenti ünnepeken kívül **tagóvodáink helyi gyakorlatában**, további gazdag élmény tartalmú ünnepek jeles napok megünneplése, tovább örökítése folytatódik. Így: Mihály napja, Márton-napja, Luca-napja, húsvét utáni komatálzás, pünkösdölés stb.

„Már kicsi korban el kell kezdenünk népi kultúránk megismertetését, kulturális örökségünket be kell építenünk gyermekeink mindennapjába, hiszen a néphagyomány közösségteremtő és emberformáló lehetőségeit mindenképpen át kell mentenünk”.

11.7. Munkajellegű tevékenységek

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagunkért és a közösségért végzik. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység.

Cél

- Jusson el a gyermek olyan készségek, képességek birtokába, melyek pozitívan befolyásolják tanulási képességeinek sokoldalú fejlődését, közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését: pl. közös tevékenységben végzett munka öröme, együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, önfegyelem, önállóság, pontosság, szorgalom, kitartás, önzetlenség stb. kialakulását.
- A gyermek a tevékeny tapasztalatszerzés folyamatában örömmel és érdeklődéssel vegyen részt. A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok alakuljanak ki, melyek pozitívan befolyásolják a munkához való viszonyukat.

Feladat

- A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése és azok feltételének biztosítása.
- Nyugodt, családi légkörben sok közös tevékenység, élmény nyújtása, tervezése, feltételeinek biztosítása.
- Változatos, az egyénhez és az életkorhoz igazodó, munka jellegű tevékenységek megtervezése, megvalósíttatása.
- A kezdeti játékos cselekvés a későbbiek során önálló, céltudatos feladatvégzéssé formálása.
- A gyermekekkel való közös együttműködés folyamatosságának biztosítása.
- Folyamatos, reális, konkrét, pozitív előre mutató értékelés kialakítása.
- Képességfejlesztés, pedagógiai intézkedések gyermeki személyiséghez igazítása, gyermeki szükségletek kielégítése.

- Önérvényesítő gyermeki törekvések segítése.
- Erkölcsi tulajdonságok fejlesztésén túl a szokás- és normarendszer megalapozása.
- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építés. A spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása.
- A gyermekek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezése.
- A tevékenység kapcsolatban legyen a cselekvő tanulással.
- Aktív, életszerű, valós tevékenységek biztosítása.
- Munkavégzéshez szükséges attitűdök formálása..
- Anyanyelvi nevelés feladatai.

A gyermekek, munka jellegű tevékenységei:

- kezdetben a felnőtt segítségével végzett önkiszolgáló munka,
- saját személyével kapcsolatos munkák,
- alkalmoszerű munkák, megbízatások,
- egyénileg és kisebb csoportokban végzett kísérletek,
- a közösség érdekében végzett munkák,
- naposi munka, környezetgondozás, növény- és állatgondozás, terem-átrendezések, a csoportban keletkezett hulladék szelektív gyűjtése.

Az óvodapedagógusok mindegyik munkafajtánál mintát adnak az eszközök használatához és a munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítenek a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét.

A gyermekek értékelésénél a buzdítás, megerősítés dominál, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

Mindhárom korcsoportnál nagy jelentőségű az önkiszolgálás: testápolás, öltözködés, étkezés, környezetgondozás (lásd az egészséges életmód alakítás c. fejezet, mely részletezi e tevékenység tartalmát) melyek a **játékban, a játékból fejlődnek ki.**

A **3-4 éves** gyermekkel minden tevékenységet közösen végezzünk. Közösen mosakodjunk, játékainkat közösen tegyük a helyére, stb.. A közös tevékenység jó példája az utánzásnak, a helyes technikáknak, a majdani önállósodásnak.

A gyermekek az óvodapedagógust figyelve vegyenek részt a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában figyeljék meg a veteményezést, a növények locsolását. Segítsenek a termések, falevelek elszállításában, a veteményezésben, a növények locsolásában, az érett zöldségfélék, gyümölcsök összeszedésében stb.

Az óvodapedagógus a legkisebbeket is vonja be az alkalmoszerű munkába, ami lehet esetleges de, lehet szabályosan ismétlődő, pl.: teremrendezés, díszítés. A szabályosan ismétlődő mindennapi munka, a rend fenntartásáért végzett tevékenységek (játékok elrakása, mosása, tisztítása, a terem díszítésében segítségnyújtás).

A **4-5 éves** gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készség-szinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti. Mindig önkéntesség jellemezze. Az óvodapedagógus és a dajka közös megállapodás alapján gondolja végig a naposi munkát és

alakítsa ki a gyermekek összehangolt cselekvésláncát. Ezt a műveletsorozatot naponta látja és megfigyeli a gyermek. Minden gyermek képes ebbe a munkába is bekapcsolódni képességei szerint. A társaikért, csoportjukért végzett munka nagy bizalmat, kitüntetést jelent számukra. A terítési műveletek mellett a „kisnaposok” segítenek az eszközök szétosztásában, csoportjuk rendjének helyreállításában, játékpolicok rendben tartásában, öltöző, mosdó rendjének megőrzésében, növény- és állatgondozásban, a virágos- vagy zöldségeskert rendben tartásában. Ellenőrzési feladatokat is ellátnak, naponta az óvodapedagógusok, dajkák és egymás segítőtársai.

Alkalomszerű, ismétlődő munka a játékok helyére rakása, a csoportszoba átrendezése, tevékenységekhez használt eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző, a mosdó rendjének megőrzése. Ezeket, a munkákat a gyerekek együtt végezzék a felnőttek átgondolt vezetésével. Az óvodapedagógus tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit, (pl.: információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok előkészítése, stb.)

Az óvodapedagógus tervezze meg – a lehetőségeknek megfelelően a gyermekek növény- és állatgondozását. A gyermekek működjenek közre az élősarok gondozásában, szobanövények átültetésében, a virágoskert, veteményeskert megtervezésében és ápolásában, az óvodaudvar tisztántartásában, (fű gondozása, avar gyűjtése, öntözés). Az óvodapedagógus segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége gondozni az akváriumot és a madáretetőt. Az óvodapedagógus irányításával készítsék el a kisállatok, madarak étkeit.

Az 5-6-7 éves óvodások önállóan végzik a naposi munkát, közösen eldöntik a munka megosztását. önállóan végzik: terítenek, ízletesen, étkezés után mindent a helyére tesznek, segítenek az asztal és környezetük tisztán tartásában felsöprik a morzsákat, feltörölik az asztal környékét, segítenek a játékeszközök lemosásában, babaruha-mosásban, babafürdetésben, élősarkok rendszeres ápolásában.

Az alkalomszerű munkákat a gyermekek önálló vállalkozás alapján végezzék, soha ne alkalmazzon az óvodapedagógus kényszerítő eljárásokat. A gyakori dicséret, elismerés hatásával érje el, hogy a gyermekek szívesen vegyenek részt a munkában. Rendszeresen segítsenek a kicsik öltöztetésében, készítsenek nekik meglepetéseket.

Végezzenek önállóan környezetszépítő munkát, játékok tisztítását, mosását, szárítását, egyszerű javításokat. A kert rendszeres növénygondozói lesznek: veteményeznek, kapálnak, gyomlálnak, szüretelnek, gyümölcsöket pucolnak, tésztát készítenek elő sütéshez, sütnek, befőznek, savanyítanak, növényeket teleltetnek. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítsenek a járdák, utak tisztításában. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezik a felnőttekkel. Környezetük élővilágát gondozzák, az időjárásnak és az évszakoknak megfelelően, csoportszobában és az óvodai udvarokon, veteményes- vagy virágoskertekben egyaránt. Az óvodapedagógus úgy alakítsa a növény-és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni.

Az óvodapedagógus feladatai

- A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése és azok feltételének biztosítása, jellegzetes tartalmak.
- A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.
- Az óvodapedagógus a személyiségfejlesztés folyamatában tegye naponta többször lehetővé, hogy a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot

mutató munka és munka jellegű játékos tevékenységek is, változatos tartalmakkal és helyszíneken megvalósuljanak.

A fejlődés eredménye óvodáskor végén

- A kezdeti önkiszolgáló munka mellett jelenjen meg az egymásért, a közösségükért végzett munka.
- A gyermekek szívesen, örömmel dolgoznak közösen.
- Önállóan, szívesen és igényesen látják el a naposi munka teendőit.
- Egyéni megbízatásokat szívesen vállalnak.
- Aktívan közreműködnek a növények és állatok gondozásában,
- Igényessé válnak környezetükre, rendjének, szépségének alakításában.
- Örülnek, ha kötelességüket teljesítik.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Szeretnek meglepetést készíteni a kisebbeknek, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka mellett érhetik el csak a fentiekben leírt fejlettségi szintet.

11.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tevékenységben megnyilvánuló tanulás alatt a játékban tanulást, a munkajellegű tevékenységekben tanulást, a műveltségterületeken megvalósuló tanulást és egyéb tevékenységekben való tanulást értjük. A gyermekek tevékenységeikben szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak és általa fejlődnek. Az óvodai folyamatos, játékos tanulás az egész nap folyamán adódó helyzetekben, a természetes és a szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. Az óvodapedagógus az óvoda teljes nyitvatartási idejében biztosítja azt a támogató környezetet, amely során biztonsággal épít a gyermek előzetes tapasztalataira, ismereteire. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés.

Óvodás életkorban a **gyermeki tanulás színtere a JÁTÉK**, mint legfőbb ismeretszerzési lehetőség, melyen keresztül a gyermek egyéni sajátosságai is megismerhetőek. A tanulást a játék motivációs bázisára építjük. A szűkebb és tágabb környezetben végzett bármilyen tevékenység során újabb ismereteket szereznek. Az óvodában töltött mindennapok, a teljes óvodai élet a tanulási képességek fejlődését felerősítik. Az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, képszerű szemléletes gondolkodás, vagyis a gyermekek értelmi képességei a játékon keresztül, a játék alkalmával fejlődnek.

Programunk szerint a **játékba integrált tanulás** azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek a játékidőben zajlanak úgy, hogy nincs közben játék elrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után egyéni szükségletük, igényük szerint visszatérhetnek eredeti választott játékukhoz vagy újat kezdhetnek. Azon a napon, amikor az óvodapedagógus szervezett mozgástevékenységet tart, ez az alapelv nem érvényesül.

Az utánzások, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedés tanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő. Később felerősödik a társak hatása is.

Mi, óvodapedagógusok - céltudatosan, előre megtervezett, szervezett tanulási lehetőségeket is biztosítva, - úgy igyekszünk pedagógiai fejlesztő munkánkat végezni, hogy az irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés tovább erősítse a tanulási folyamat hatékonyságát. Elengedhetetlennek tartjuk a gyermeket érintő kérdések mindenkori tisztázását, valamint a gyermeki válaszokban rejlő tartalmak jelentőségét.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során **személyre szabott pozitív** értékeléssel segíti a gyermek személyiségének fejlődését.

Cél:

- Valósuljon meg az óvodás gyermek kíváncsiságára, megismerési vágyára épülő készség - képesség-, jártasság kialakítása, a kompetenciák fejlesztése, a sokoldalú cselekedtetés közben.
- Fejlődjön valósághű észlelése, a figyelem összpontosítása, problémamegoldó és kreatív gondolkodása az egyéni képességek figyelembevételével.
- Gazdag, élményorientált cselekvéssel éljék át az aktivitás, a felfedezés örömét, szerezzenek tapasztalatokat.
- Alakuljon ki a tanuláshoz való pozitív viszonyuk.

Feladataink:

- A gyermekek előzetes tapasztalatira, ismereteire építő színes, gazdag tanulást támogató környezet megteremtése.
- Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése.
- A kutatás, felfedezés lehetőségeinek biztosítása.
- A gyermek képességeinek felmérése, ennek ismeretében azok fejlesztése.
- Tehetség gondozás, felzárkóztatás, prevenció.
- Személyre szabott pozitív értékelés biztosítása, a gyermeki személyiség kibontakoztatása.

A tanulás lehetséges formái:

- utánzások, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokásalakítás.
- spontán, játékos tapasztalatszerzés,
- játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermekek kérdéseire, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- gyakorlati problémamegoldások,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- kezdeményezett tevékenységformák.

A szervezett tanulás formái

Kötelező	Mozgás, mozgásos játékok Énekes játékok (4-5-6-7 éveseknek)
Közvetve kötelező	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka (6-7 éveseknek) Ének, zene, énekes, játék, gyermektánc (6-7 éveseknek) A külső világ tevékeny megismerése (6-7 éveseknek)
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc (3-4 éveseknek) A külső világ tevékeny megismerése

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális	Mozgás, vers, mese, dramatikus játék Mozgásos percek, Énekes játékok, tánc
Mikro-csoportos	Ének, zene, zenei képesség fejlesztés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

11.8.1. Az óvodapedagógus korszerű módszerei a hatékony tanulás elősegítése érdekében

A kompetencia alapú programcsomag felhasználása

A kompetenciát az óvodában szemléletmódként, módszerként értelmezzük, melyben a kompetencia alapú programcsomag, mint a hatékonyságot elősegítő **komplex eszkörendszer** kap szerepet.

Cél:

A gyermeki aktivitás, motiváltság; kíváncsiság maradjon fenn, elégüljön ki, kerüljön előtérbe a kreativitás és a kompetenciaérzés kialakítása és fenntartása a 3-7 éves gyermekeknél.

Feladat:

- Az óvoda helyi sajátosságai és lehetőségei figyelembevételével a megvalósítható tématerv javaslatok kiválasztása.
- A kísérletekhez megfelelő eszközök előkészítése, összegyűjtése.
- A téma ajánlott kirándulásainak körültekintő megszervezése, feltételeinek biztosítása.
- Egy-egy téma kidolgozásának eredményessége érdekében a szülői ház lehetőségeinek megismerése, bevonásuk a gyűjtőmunkába és folyamatos tájékoztatása a munka folyamatáról, eredményeiről.

A programcsomag tartalma

A komplex fejlesztési tervek a négy őselem: levegő – tűz – víz - föld felosztásában tervezettek, melyek a magyar kultúra jelképrendszerében is megtalálhatóak. Az elemek az év során az alábbi hónapokban jelennek meg:

- **Levegő:** július, augusztus, szeptember
- **Tűz:** október, november, december
- **Víz:** január, február, március
- **Föld:** április, május, június

A programcsomag kiegészítő anyagai a Környezeti játékgyűjtemény, a Bábgyűjtemény, a Zenevarázs, mint új utak az óvodai zenei nevelés terén és a Segédletek, melynek tartalmát a Dramatikus elemeket tartalmazó játékok, a Mozgásos játékok, a Pedagógiai játékgyűjtemény és a Játékajánlók adják.

A programcsomag három képességszintre készít tervet, melyek a következők:

- I. szint: sajátos nevelési igényű gyerekek
- II. szint: standardhoz közelítő képességű gyerekek
- III. szint: tehetséges, kreatív képességgel rendelkező gyerekek

Projekt módszer

A projekt a tanulás-szervezési lehetőségek egyik újfajta módja, a korszerű tanulás-szervezési módok közül az egyik leghatékonyabb módszer. A megismerési folyamatok a projektek tevékenységeinek sorozatában valósulnak meg. A projekt rendszerű tervezés az eddiginél komplexebb, nyitottabb, kreatívabb tervezési formát biztosít, melyben, a csoportban dolgozók együttes tervező, szervező munkája nélkülözhetetlen. E módszer illeszkedik óvodai nevelésünk programjába, sok területen alkalmazhatjuk, alapeleme lehet a kompetencia alapú nevelésnek. Segíti a sajátos nevelési igényű gyermekek ép csoportban való fejlődését is.

Cél:

- A módszer megismerésével, bevezetésével, tudatos alkalmazásával valósuljon meg a gyermek - érdeklődésére, a pedagógus és a gyermek közös tevékenységére épülő - hatékony tanulása az óvodában.

Feladat:

- A gyermekek cselekvő aktivitásának-, közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalatszerzés-, és felfedezés - lehetőségeinek biztosítása, a kreativitásuk erősítése.
- A gyermek-és a felnőtt kapcsolatának erősítése, differenciált fejlesztés megvalósítása a projekt rendszerű tervezése és megvalósítása által.
- A gyermek saját képességeihez igazodó tevékenykedtetés.

A projektmódszer jellemző vonásai

- A gyermekek aktív részvétele és folyamatos érdeklődése biztosított.
- Nagyfokú szabadságot biztosít a gyermekek számára, a célok kiválasztásától, a tervezéstől a feladat végrehajtásának módozatain keresztül, egészen az elkészült produktum értékeléséig.
- A szabad játék, munka, tanulás ötvözetében érvényesül.
- A konkrét, a mindennapi életből vett problémák közös megoldására törekszik, közös érdekek mentén terveződik.
- A módszer alkalmazása során óvodapedagógus-gyermek és a gyermek-gyermek közötti természetes, hatékony együttműködésre nyílik mód.
- Központi témája tevékenységekben vagy tevékenységek sorozatában valósul meg, melynek van eredménye
- A téma jellegétől függően időtartama lehet rövidebb vagy hosszabb (nap, hét, hónap).
- A témafeldolgozás teljes, mivel az adott körülményekhez képest a lehető legtöbb összefüggés kerülhet felszínre.
- A gyermeki tudatba - integrált műveltségtartalmak-, sokoldalú tapasztalatok útján épülnek be.
- Biztosítja az egyéni érdeklődés - vállalás, az egyéni ütem, az önállóság és az öntevékenység lehetőségét.
- Leghatékonyabban a család, a szülők bevonásával, támogatásával valósul meg.

Egy projekt megvalósításának folyamata:

A projekt létrehozása

- Problémakör megfogalmazása, cél, távlatok
- Adatgyűjtés, tevékenységlista, tervekészítés
- A témakör integrációs lehetőségeinek feltárása
- A projekthez szükséges erőforrások számbavétele

A projekt megvalósítása

- A téma feldolgozása
- A produktum elkészítése

A projekt értékelése

- A produktum bemutatása
- Visszacsatolás

Kooperatív tanulás

A **kooperatív tanulás** olyan tanulásszervezési-tanulásirányítási rendszer, mely a gyermekek közös tevékenykedésére, hatékony együttműködésére, egymásnak való segítségnyújtására épít, benne, a sajátélményű tanulás útján, fejlődnek gondolkodási-, kooperatív- és kommunikációs készségei.

Alapelvei

Építő egymásra utaltság

- egyének, csoportok fejlődése pozitívan hat egymásra,
- egyik gyermek fejlődéséhez társul a másik gyermek fejlődése,
- egyik csoport sikere függ/és társul a másik csoport sikeréhez.

Párhuzamos interakciók

- a gyermekek között egyidejű interakciók zajlanak,
- a gyermek párokban – csoportokban aktív kommunikációt illetve tevékenységet folytatnak (nem csak a pedagógus „előadásának” passzív befogadói).

Egyenlő részvétel

- szerepelosztás,
- munkamegosztás.

Egyéni felelősség

- a csoport egyes tagjainak teljesítménye a csoportmunka értékét befolyásolja,
- a gyermek érdekelt abban, hogy a feladatát a tőle telhető legjobban végezze.

Cél:

- A kooperatív tanulás által épüljön ki a gyermekek közötti együttműködés képessége óvodai kereteken belül, figyelembe véve az óvodás gyerekek egyéni és életkori sajátosságait és eltérő fejlődési ütemét.

Feladat:

- A csoport-, páros-, egyéni munka kombinációjának tudatos alkalmazása az óvodában, mely a gyermekek örömmel végzett tevékenységeire épít /szabad játék, mozgásos játékok, tevékenységek, énekes játékok, munka, barkácsolás stb./.

- A gyermekek kooperációs képességeinek alakítása, fejlesztése /együtműködés, összedolgozás, összehangolt közös tevékenykedés, cselekvés, együttes munka, együtt játszás, egymás kölcsönös megsegítésének képessége/
- A közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenységek kibontakoztatása, az egyéni fejlesztés maximális szem előtt tartása mellett.

A kooperatív tanulás előnyei:

- A gyermekek személyisége komplexen fejlődik.
- Problémamegoldó, kreatív gondolkodása finomodik.
- Pozitív irányban alakul az egymás iránti toleranciájuk.
- A közös cél erősíti az együtműködést.
- Jó lehetőséget ad a cselekvéses tanulásra.
- Minden gyermek a képességeinek megfelelő feladatot kap a csoporton belül, ez által fejlődik önbizalma.
- Nő a tanulás iránti motiváció

Drámajáték

A drámai nevelés a dramatikus folyamat összes elemét felhasználja. Személyiségfejlesztő módszer, egyike a reformpedagógiai irányzatoknak.

A drámajáték alkalmával pozitív irányba mozdítható el a személyiség alakítása, a társakkal, a környezettel történő kapcsolat felvétele és megtartása. Megvalósul a gyermek képzeletének, fantáziájának, kreativitásának játékban való kifejezése, empátiájának fejlesztése.

A dramatikus nevelés hatására fejlődik a gyermek gondolkodása, munkavégzése megtervezettebbé, pontosabbá válik.

Meg tanulja konfliktusait demokratikus úton rendezni, fejlődik humorérzéke, önismerete, gazdagodik mozgásos kifejező készsége és kommunikációs készsége.

A drámajáték készségfejlesztő gyakorlatai:

- Kapcsolatteremtő játékok
- Lazító játékok
- Koncentrációs gyakorlatok
- Érzékelő gyakorlatok
- Verses, énekes, szöveges ritmusjátékok, népi játékok
- Mímes – improvizatív játékok
- Egyéb improvizatív játékötletek és lehetőségek

Ezeket a tevékenységeket óvodáinkban szakirányú végzettséggel rendelkező óvodapedagógusok vezetik.

12. AZ INTÉZMÉNY SAJÁTOS FELADATAI

12.1. Gyermekvédelem

Intézményünkben a Városi Óvodák minden telephelyén teljes mértékben szegregációmentes nevelési gyakorlat valósul meg. A gyermekvédelem minden egyes gyermekre kiterjed, kiemelten azokra a kisgyermekekre, akik bármilyen okból, hátrányos vagy veszélyeztetett helyzetűvé váltak. Gyermekünk évről évre eltérő szociokulturális környezetből kerülnek óvodába.

Cél

- Prevenció során váljanak ismertté mindazok a tények, okok, melyek a gyermek egészséges személyiségfejlődését megzavarják, vagy meggátolják.
- Olyan pozitív hatások érvényesüljenek, amelyek hozzájárulnak a gyermek társadalmilag is értékes képességeinek kibontakoztatásához és kifejlesztéséhez.

Feladatok

- Minden HH, HHH, SNI gyermek számára a 3 éves kortól történő beóvodázás biztosítása.
- A különbségek elfogadtatása a többi gyermekkel közösen történő fejlesztőmunka során, az inklúzió, integráció teljes körű megvalósítása.
- Minden hátrányos helyzetű gyermek egész napos óvodai ellátásának biztosítása.
- Tájékozódás a hátrányos helyzetű gyermekek életkörülményeiről, napi gondjairól, nyitott, diszkrét kapcsolat kialakítása a szülőkkel.
- A hiányzás okai legyenek ismertek az óvodapedagógusok előtt, már egy napos hiányzást követően is.
- Az egészséges életmód kialakítása érdekében az SNI gyermekek esetén speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve valósuljon meg.
- Óvodaszintű szokás-, norma- és szabályrendszer kialakítása.
- Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása a kiegyensúlyozott szeretetteljes légkör megteremtésével.
- Önkifejező, önértékesítő gyermeki törekvések segítése.
- A szülőföldhöz való kötődés alapjaként a szűkebb és tágabb környezet megismertetése.
- Összehangolt munkavégzés a pedagógusok és nem pedagógusok között; annak tudatosítása, hogy az óvoda minden dolgozójának kommunikációja, bánásmódja modell értékű.
- Az anyanyelvi, - értelmi nevelés és fejlesztés biztosítása valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Beszélő környezet, szabálykövetítés, a javítgatások elkerülésének, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartásának, ösztönzésének és a gyermeki kérdések támogatásának kiemelése.
- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építve, a spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása.
- A gyermek pozitív személyiségjegyeinek tudatosítása, fejlesztő hatású értékelés.

- A gyermeki egyéniséget és különbözőséget elfogadó nevelői magatartás.
- A csoportba érkező gyermek közösségbe való befogadásának, beszoktatásának körülmények megteremtése, elősegítése. Egyenlő esélyt biztosító, kirekesztés-mentes gyakorlat megvalósítása.
- A világnézeti semlegesség érvényesítése.
- Az óvoda-iskola átmenet segítése a program fejlesztése a két intézménytípus céltudatos együttműködése során.
- A sajátos nevelési igényű, a HH-s és HHH-s gyermekeink, önmagukhoz képest fejlődjenek, váljanak egyre önállóbbakká, váljanak képessé az iskolai életmód biztonságos megkezdésére.
- A gyermekek jogok védelme, tiszteletben tartása a különbözőségek elfogadása, a minden gyermekre kiterjedő, de különösen a HH-s, a HHH-s, és SNI-s, különös megsegítést igénylő gyermekeket érintő, fokozott gondosság és odafigyelés.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a támogatásokhoz való hozzájárulás elősegítése.
- A gyermekek családi környezetének megismerése, nyílt, megértő, segítő szándékú kapcsolat kialakítása.
- Érzelmi biztonságot nyújtó, oldott hangulatú óvodai légkör megteremtése.
- A gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséért preventív lehetőségek feltérképezése.
- A már kialakult veszélyeztetettség szakszerű, körültekintő, tapintatos kezelése.
- Az indulási hátrányok csökkentésére törekvés, a felzárkóztatás megszervezése (egyéni vagy kiscsoportos formában), tehetséggondozás megvalósítása (speciális tehetséggondozó foglalkozások).
- A gyermekek személyiségfejlődésével kapcsolatban jelentkező problémákról korrekt tájékoztatás a szülőknek, maximális segítség megadása, tanácsadás, ha szükséges szakemberhez való irányítás.
- Kapcsolat kialakítása és együttműködés a helyi és megyei szakmai csoportokkal (Berettyó-Körös Többcélú Társulás Szociális Szolgáltató Központ, Család és Gyermekjóléti Szolgálat, Gyám hivatal, Igazgatási osztály, Egészségügyi hálózat, Jász-Nagykun Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottság, Jász-Nagykun Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Mezőtúri Tagintézménye, utazó tanári hálózat, települési Jegyző, stb.)
- A családi nevelés, a szülő felelősségérzetének erősítése.
- A beszédállapot vizsgálata, szűrés, logopédus szakember véleményének kikérése, indokolt esetben a terápiák időben történő elindítása.
- A maradandó élményt nyújtó óvodai programok, kirándulások, színházlátogatások alkalmával a részvételi esélyegyenlőség biztosítása.
- A gyermekvédelmi feladatok teljes körű ellátása érdekében intézményen belül a gyermekekre odafigyelő, érdekeiket közvetlenül képviselő, pedagógusok közötti konzultatív kapcsolattartás segítése.

A köznevelési törvény rendelkezései értelmében, a gyermeknek joga, hogy a nevelési intézményben, biztonságban és egészséges környezetben neveljék, óvodai életrendjét pihenőidő, szabadidő, testmozgás beépítésével, sportolási, étkezési lehetőség biztosításával életkorának és fejlettségének megfelelően alakítsák ki.

A gyermek személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartásuk, és védelmet nyújtsanak számára.

Különböző módon hat ki a gyermekek életére, ha

- a családból hiányzik az egyik, vagy még rosszabb esetben mindkét szülő,
- a szülőknek alacsony az iskolázottsága,
- a szülő túlságosan elfoglalt, kevés ideje van a gyermekével együtt lenni,
- a nevelés elhanyagoló vagy eltúlzó,
- a család a munkanélküliség gondjával küszködik,
- idős nagyszülők egyedül nevelik a gyermeket,
- alacsony életszínvonal, létminimum szintű, vagy az alatti havi jövedelem, sok gyermek.

Hátrányos, illetve veszélyeztetett helyzetű gyermekeknél tapasztalható jellemzők

- stresszes állapot, a feszült helyzet okozta érzelmi labilitás,
- gátlásosság, kommunikációs zavarok,
- fáradtság, féltékenység,
- agresszivitás, szétszórt ideges magatartás,
- képességbeli elmaradottságok, beszédhibák,
- szokás-szabálytudat hiánya,
- túlérzékenység, szomorúság, szeretetéttség,
- ápolatlanság, gondozatlanság.

A gyermekvédelmi teendők megoldása során a nehéz körülmények között élő gyermekek körüli gondok felszámolására, de legalábbis enyhítésére törekszünk, amennyire csak lehetséges. A szülő különböző problémáinak megoldásában segítségnyújtás, mindenkor elsődleges a gyermek teljes körű óvása, védelme.

Intézményünk minden dolgozója oldott, derűs légkörben, érzelmi biztonságot nyújtva próbálja elősegíteni az óvodai élet során a gyermekek egyenletes, harmonikus fejlődését oly mértékben, hogy időben váljanak éretté és alkalmassá az iskolai életre.

Intézményünkben a szegregációmentes nevelést, inkluzív pedagógiai módszerek, valamint az egyenlő hozzáférés megteremtésével valósítjuk meg.

A gyermekvédelmi munka hatékonyságát elősegítő tevékenység, jelzőrendszer működtetése intézményünkben.

Igyekszünk pótolni, kiegyenlíteni a nehéz családi körülmények hiányosságait, érzelmi biztonságuk, beilleszkedésük elősegítése, pozitív társas kapcsolataik kialakítása mellett. Feladatunk a gyermek és körülményeinek megismerése után a lemaradás mértékének megállapítása, majd differenciáltan az egyéni fejlesztés, felzárkóztatás. Kiemelt figyelmet fordítunk a tanköteles korú etnikai gyermekek rendszeres óvodalátogatására. Igyekszünk erősíteni a gyermekeken keresztül a szülők felelősségtudatát gyermekeik gondozása, nevelése iránt.

Hisszük és valljuk, hogy a gyermekek érdekét védelmezni, eredményesen munkálkodni, hatékonyan változtatni a felmerülő problémákon igazán csak a szülőkkel karöltve, együtt lehetséges. Ezért törekszünk a szülőkkel való közvetlen viszony kialakítására, melyet a kölcsönös bizalom és az őszinteség kell, hogy jellemezzen.

A gyermekvédelmi munka sikerkritériumai:

- A veszélyeztetett helyzetű gyermekeket sikerül a vérszerinti családban megtartani.
- A család felelősségérzetét sikerül a gyermekre irányítani, mely érzékelhető változásban nyilvánul meg.
- A gyermek egyenletesen fejlődik, életkorának megfelelően képessé válik „életfeladatai” önálló elvégzésére.
- A hátrány csökken, a felzárkóztatás megvalósul, a tehetség kivirágzik.
- A család eredményesen tölti be nevelési funkcióját.
- A gyermek ápolt, egészséges és boldog.

12.2. A gyermekek esélyegyenlőségét, a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Intézményünk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrációjának segítése céljából a 2009/2010. nevelési évtől kezdve valósította meg az Óvodai Integrációs Programot, mely a helyi sajátosságainkból adódó, esélyegyenlőséget biztosító pedagógiai tevékenységünket tudatosabbá, komplexebbé tette.

Az Óvodai Integrációs fejlesztő Program meghatározza az óvodai nevelésünk azon területeit, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésében. Azt a pedagógiai alapállást nyilvánítja ki a nevelésben, amelyet megfelelőnek tart az érintett gyermekek esélyegyenlőségének elősegítésében.

Az integrációs fejlesztő program elemeit a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekében nagyobb tudatossággal és mérhetően is nagyobb eredményességgel állítjuk a nevelési folyamat középpontjába.

Gyermekközpontú és családoorientált szemlélete, valamint az a megközelítés, mely szerint a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontos és egymást kiegészítőnek tartja, összhangban áll óvodánk nevelési elveivel, céljaival.

Külső partnerkapcsolatainkat olyan irányban erősítjük, bővítjük, hogy szülőket támogassák, számukra erőforrást jelentsenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítsanak.

Cél:

- Valósuljon meg a széleskörű óvodáztatás a 3-7 éves korú HHH gyermekek körében.
- A 3-7 éves HHH gyermekek rendszeresen járjanak óvodába, ahol megfelelő minőségű óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk számukra az egyenlő esélyt az iskolakezdéshez.
- Valósuljon meg a HHH gyermekek egyénre szabott, differenciált fejlesztése.
- Erősítsünk együttműködő partnerkapcsolatokat annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú, komplex fejlesztése és szociális támogatása sikeresen valósuljon meg.
- A pedagógusok módszertani kultúrája új technikák alkalmazásával bővüljön, fejlődjön.

Feladatok:

➤ Szervezési feladatok

- A HHH gyermekek óvodai beíratásának támogatása (a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása).
- Integrációt elősegítő csoportalakítás (tagóvodánként, csoportonként a HHH gyermekek arányos elosztása).
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása.
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása.

➤ Nevelőtestület együttműködése

- Rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével
- Esetmegbeszélések
- Hospitálásra épülő együttműködés

➤ A pedagógiai munka kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés készítése (részletes anamnézis)
- Kommunikációs nevelés
  - szókincs-,
  - nyelvi kifejezőképesség-,
  - beszédértés-,
  - beszédészlelés fejlesztése,
  - mintaadó beszélő környezet biztosítása.
- Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés
  - személyre szabott beszoktatás, visszazoktatás,
  - bizalom-, elfogadás-, együttműködés érvényesítése.
- Egészséges életmódra nevelés
  - helyes egészségtudat,
  - helyes táplálkozási szokások kialakítása,
  - mozgásra nevelés.
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
  - a multikulturális tartalmak beépülése a csoportok mindennapi életébe,
  - a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való közös óvodai élet,
  - az idősek megbecsülésére való nevelés,
  - a lokálpatriotizmusra nevelés,
  - a munkára nevelés során a környezet megóvására, védelmére való nevelés.
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása
  - kompetencia alapú óvodai nevelés,
  - kooperatív tanulási technikák,
  - egyéni fejlesztés,
  - környezettudatos magatartás alakítása pozitív minta alapján,
  - drámapedagógia,
  - szülőkkel való megújuló, partneri kapcsolatok.

➤ A gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos tevékenység

- Egészségügyi szűrővizsgálatok
  - A gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi – fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia – vizsgálatának kezdeményezése, megszervezés
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás
  - Egészségügyi tartalmú programok a szülők számára
  - A szülők eseti problémáiban segítségnyújtás
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés

➤ Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

Család és Gyermekjóléti Szolgálat

- Családok szociális, mentális támogatása, segítése
- Óvodai szociális segítő alkalmazottal való együttműködés, közös probléma megoldás

- Védőnői hálózat
    - A gyermekek óvodai beíratásának támogatása
    - Korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadásig
  - Szakmai szolgáltatók
    - A gyermek fejlesztésében való kooperatív együttműködés
- **Óvoda - iskola átmenet támogatása**
- Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka
  - Iskolaválasztás támogatása
    - Ismerkedés az iskolával, a tanító nénivel: játékdélután, nyílt órák – szülők - gyermekek együttes részvételével
    - Tájékoztató megbeszélések
  - Az érintett iskolákkal: közös óvoda-iskola átmenetet segítő programok kidolgozása
    - DIFER mérés
    - Hospitálások
  - A gyerekek fejlődésének után követése
    - Dokumentált formájú után követés az iskola első félévéig
- **Szülőkkel való kapcsolattartás**
- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel
  - A gyermekek személyre szabott beilleszkedésének biztosítása
  - Rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről
    - egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése,
    - gyermekmunkák bemutatása, elemzése,
    - szülők részvételi lehetőségének biztosítása a napi tevékenységek során
  - Egyéni beszélgetések,
    - gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése
    - a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése,
    - a család erőforrásainak feltárása
  - Szülői közösségek kialakítása
  - Rendezvények szervezése pl. őszi programok, adventi előkészületek, farsang, évzáró, anyák napja, stb.
  - A partneri igény- elégedettségmérés eredményeinek - lehetőség függvényében való- megvalósítása
- **Intézményi önértékelés**
- Eredményesség, a hozzáadott érték kimutatása, elemzése.
- A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén**
- Megtörténik a HH/HHH gyermekek teljes körű beóvodázása.
  - A HH/HHH gyermekek rendszeresen járnak óvodába.
  - Az igazolatlan hiányzások száma minimálisra csökken.
  - A HHH gyermekek egyéni mérési eredményei közelítenek a csoport átlaghoz.
  - A HHH gyermekek körében csökken az SNI minősítés.
  - A HHH gyermekek megfelelő időben, integrált iskolai környezetben kezdenek meg tanulmányaikat.

12.3. Nemzetiségi nevelés

Intézményünkben az esélyegyenlőség megteremtése, az emberi különbözőség, a másság elfogadása, a másság elfogadására való nevelés minden gyermekcsoportban kiemelt feladat.

Intézményünkben minden óvodát igénylő gyermek számára biztosított az óvodai nevelés, elutasítás több évtizedre visszamenőleg nem történt

Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a különböző nemzetiségi kultúrához tartozó értékeket megőrizzük, megőriztessük.

Intézményünkben a nemzetiségi gyermekek közül legnagyobb, – óvodánként eltérő – arányú a roma/cigány származású gyermekek száma, ezért indokolt, hogy a Nemzetiségi óvodai nevelés irányelveiben megfogalmazottak alapján - nagyobb odafigyeléssel tervezzük a gyermekek befogadását, beilleszkedésük segítségét, fejlesztését, és integrálódásukat az óvodai gyermekcsoportokban.

Az intézményünkben roma/cigány kulturális óvodai nevelést folytatunk magyar nyelven.

Törekvésünk, hogy minden, a nemzetiséghez tartozó, különösen a HH-s, a HHH-s és az SNI gyermekek három éves koruktól kerüljenek be és részesüljenek óvodai nevelésben.

Mi az intézmény alkalmazottjai felelősek vagyunk a gyermek neveléséért, fejlődéséért. A helyes irány, a kívánt eredmények elérése érdekében folyamatosan keressük a rendszeres partnerkapcsolatot a családokkal, közös programokat szervezünk (Pl.: kézműves délutánok, szokásaik megismerése, nagyszülő-szülő mesélése stb.)

A roma/cigány nemzetiségi nevelésünk sikeres megvalósításában Bordács Margit-Lázár Péter, Kedvesház alternatív programja elveit, szabályait használjuk fel, és követjük. Ennek értelmében olyan pedagógiai gyakorlatot valósítunk meg, amely a családi szocializáció és roma/cigány kultúra értékeire, az alkotó közösségbe folyó együtt nevelődésre/tanulásra épülve, optimálisabbá teszi a gyermeki személyiség, készség- és képesség fejlesztését, új módszerek, technikák alkalmazásával (kooperatív ismeretszerzés, - technikák). Az alternatív program szerint kiemelten kezeljük a család és az óvoda közötti együttműködés és partnerkapcsolat kialakítását, a „**hídépítést**”, melyben **meghatározó szerepe van az óvodapedagógusnak.**

Az óvodapedagógus elfogadó és toleráns, információkat kap, szerez, a szülőkkel együttműködve olyan megoldásokat keres, melyek a gyermek és a család számára is elfogadható, előremutató hatásokat jelentenek.

A „hídépítés” folyamata elkötelezettséget, tudatos elszántságot és felkészülést igényel az óvodapedagógustól, hozzáállása alapvetően befolyásolja a család óvodával való együttműködésének sikerességét.

A legnagyobb többségében halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) roma/cigány óvodás gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, szociális hátrányaik enyhítése céljából a Pedagógiai Programunk mellett 2009 óta működtetjük az Integrációs Óvodai Fejlesztő Programot. Kiemelt területeit, feladatait, azok átfogó tartalmát nevelési programunkban. „A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítése” c. fejezetben foglaltuk meg.

Cél

- Biztosítva legyen az esélyegyenlőség, az egyenlő hozzáférés, az intézményen belüli integráció és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülése.

- A nemzetiséghez tartozó gyermekek is fejlődjenek sokoldalúan, harmonikusan, bontakozzon ki személyiségük a szeretetteljes, gyermekközpontú, a másságot elfogadó légkörben, - különös tekintettel az életkori, az egyéni sajátosságokra és az eltérő fejlődési ütemre.
- Alakuljon ki az identitástudatuk, a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodva.
- Alakuljon ki a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség úgy, hogy tudatosan építünk a roma/cigány és a többségi kultúra közötti különbözőségekre és hasonlóságokra.

Feladat

- Színes és tartalmas óvodai élet megszervezése, fokozott élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása.
- A gyermekek személyiségének megismerése, az esetleges lemaradás területeinek, mértékének megállapítása.
- Személyes-, szociális-, kognitív kompetenciák differenciált fejlesztése.
- Hátrányok kompenzálása a fejlesztési feladatok differenciált, egyénre szabott segítségével.
- Nyelvi képességek, a kommunikáció fejlesztése.
- Az egészség megőrzéséhez szükséges szokások alapozása, a harmonikus, szép mozgás elsajátíttatása.
- Gondozási és egyéni fejlesztési feladatok differenciált, egyénre szabott megvalósítása.
- Társas kapcsolatok, együttműködés fejlesztése.
- A társadalmi elvárásoknak megfelelő viselkedéskultúra alapozása.
- A roma/cigány kultúra (irodalom, zene, művészet, népi játék, tánc) megismertetése.
- A gyermekek zene iránti szeretetének elmélyítése, a ritmikus, szép testmozgás (táncleptések) gyakorlása, a kultúrájuk ápolása (dalok, mondókák).
- A magyar és roma/cigány gyermekek megismertetése egymás hagyományaival, szokásaival és azok tiszteletben tartására nevelés.
- A családi nevelés segítése, a szülők tudatos bevonása a nevelőmunka folyamatába.
- A szülők gyakori, részletes tájékoztatása a gyermekével kapcsolatos, időszerű nevelési célokról és feladatokról.
- Tehetséggondozás.
- Az iskolai életmódra alkalmassá válás elősegítése.

A fejlesztés sajátos tartalma

A nemzetiségi programunkban csak a főbb, hangsúlyozott területeket emeljük ki, mivel az egyenlő hozzáférés és figyelem minden gyermek számára biztosított óvodáinkban.

A roma/cigány kultúra, művészetek, hagyományok értékei a tevékenységi formákban, műveltségtartalmakban hangsúlyosabban szerepelnek.

A nemzetiségi nevelés eredményeként oly módon készítjük fel a gyerekeket a sikeres iskolakezdésre, hogy tudatosan építünk a roma/cigány kultúra és a többségi kultúra közötti különbözőségekre, hasonlóságokra.

Játéktevékenységükben alapvető feladatunk a szabad játék örömeinek biztosítása, a játékeszközök megfelelő használata és a szabályok megismertetése a gyermekekkel.

A vers, mese, bábozás során - a kezdetekben különösen- figyelünk a két nyelv keveredésének problémájára. A magyar szókincsük bővítését eleinte mindig vizuális ingerhez kapcsoljuk. A képi megjelenítés segít megtanulni számukra a fogalmakat, neveket, segít a szükségleteik

kifejezésében is. Igyekszünk példaadással a helyes kiejtésre és artikulációra ösztönözni őket. Későbbi életkorban - a nagyfokú szereplési vágyuk kielégítésére - a drámajátékokat, dramatizálást és a bábozást kiemelten támogatjuk, ahol biztosítjuk számukra a beöltözés-átváltás lehetőségét is. Szívesen fogadjuk, ha otthonról cigány mesét, verset, csúfolókat hoznak, ha segítségre van szükségük, a szülőket is bevonjuk. A cigány szerzők, művek által segítjük a cigányság identitástudatának kialakulását és fejlesztését.

Cigány mesék az óvodában:

Bársony János-Daróczi Ágnes: Várna mámi mesél

Bársony János: Cigány mesék

Görög Veronika: Berki János meséi

Szalonna fa

Rostás- Farkas György: Apám meséi

A nap gyermekei

Sáfár Sándor gyűjtése: Szögkirály (feldolgozta Jékely Zoltán)

Ének, zene, gyermektánc, énekes játékok játszására szervezeten és szabadidőben is sok lehetőséget teremtünk a nap folyamán. A nagy szereplési vágygal rendelkező gyermekeknek hangszert, jelmezt biztosítunk, hogy társakat is bevonják tevékenységükbe. A kultúrájukból eredő nagyfokú muzikalitásukhoz a zenei, ritmusjátékos eszközöket folyamatosan biztosítjuk, megismerkedünk az alkalmi zenélés hangszereivel (citera, kannázás, kanalazás). A zenei tevékenységek között szerepel a roma/cigány tánckultúra megismertetése (tánclépések, táncelemek) is. A zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe vesszük nemzetiségi hovatartozásukat.

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka terén, különösen az óvodáztatás elején, nagy hangsúlyt fektetünk a rajzolás, festés eszközeinek megismertetésére, az eszközök (ceruza, zsírkréta, ecset, olló, gyurma, ragasztó) helyes használatára és alkalmazásának gyakorlására. Alkotó-alakító kedvüket, képzeletüket, önmegvalósító törekvésüket hagyjuk szabadon szárnyalni e tevékenységben is, nyitottak és érdeklődők vagyunk a sajátos szín-, forma- és díszítő világukkal kapcsolatban, melyet felhasználunk vizuális nevelésükben.

A gyermekek nagyfokú mozgásigényének kielégítéséhez kedvezőek az óvodáink füves-fás, mozgásfejlesztő játékokkal teli udvarai és a tornaszobái. Igen fontos fejlesztési terület a mozgás összerendezettségének alakítása, a nagymozgások és kismozgások finomítása, fejlesztése a jó mozgáskoordináció kialakítása érdekében. A Pedagógiai Programunk Mozgás című részében megfogalmazott további céljaink, feladataink és módszereink eredményesen alkalmazhatóak a roma/cigány gyermekek testi nevelésében is.

A külső világ tevékeny megismerése terén már óvodába kerülésük elején kiemelt figyelmet fordítunk a szűkebb, majd a tágabb környezet megismertetésére. Az új ismereteket, tapasztalatokat - komplex módon, minden tevékenységet áthatva, az információkat egymásra építve, - fokozatosan bővítve juttatjuk el a gyermekekhez. A hagyományok, ünnepek szervezésével örömteli tevékenységeket biztosítunk a gyermekeknek, segítve ezzel szocializációjukat a közös készülődés, ajándékozás, és ünneplések alkalmával. Idősebb korban nagyobb hangsúlyt adunk a magyarság, és emellett a roma/cigány identitás erősítésének, a másik kultúra megismerésének (pl. nemzeti ünnepek viselete, magyar és cigány hagyományokat őrző öltözködés stb.) A gyermekek ismeretei, „tudása” a praktikumon alapulnak, ezért lehetőséget biztosítunk kötetlen formában bármikor, hogy számlálhassanak, kártyázzanak, kísérletezzenek, tegyenek felfedezéseket - s ezáltal fejlődjenek gondolkodási műveleteik. A nemzetiségi kultúrájuk iránt pozitív érzelmi viszony kialakítását, megerősítését személyes példaadással, odaforduló magatartással, nagy szeretet- és bizalom nyújtásával biztosítjuk, tapintatosan oldva és megszüntetve minden hátrányos megkülönböztetést.

A roma/cigány kultúra jellemzői jegyei, szokásai városunkban

- Elnevezési szokások - a gyermekeknek vannak ún. roma/cigány nevei.
- Állatokkal kapcsolatos szokások: a romák/cigányok életében, főleg vándorlásaik alatt (de még most is) fontos helyet foglal el a ló és a kutya.
- A hagyomány szokásaik közül szép hagyomány az idősek tisztelete.
- Zenei szokások- kannázás, kanalazás, tánc stb.
- A vendéglátás és az ünnepek szokásai- karácsonyi, húsvéti köszöntők és ehhez kapcsolódó szokások
- Öltözködési kultúra hagyománya bő-ráncos rakott szoknya, színes nagymintás kendő rojttal, nagyméretű fülbevalók, nagy szemű mintás nyakláncok.
- Lakáskultúra szokásai - nagy virágmintás színes függöny és ágyterítő.

Munka jellegű tevékenységekben meghatározó a gyermekeknél az otthoni munkamegosztás (főzés, segítség az előkészületekben, kisebb testvér felügyelete, öltöztetése, ellátása). Utánzás alapján motiváljuk őket, az önkiszolgálás mellett később mások ellátására, naposi munkára, felelősi munkára, kerti munkák elvégzésére. Nagyon fontos feladatunk igény szintjük növelése, különösen a tisztaság-ápoltság terén.

A roma/cigány gyermekek tanulási folyamata az utánzásra, modellkövetésre épül, melynek alapja az érzelmi kötődés.

A fejlődés sajátos jellemzői az óvodáskor végére

A helyi nevelési programunkban megfogalmazott „A fejlődés eredménye az óvodáskor végére” című tartalom a nemzetiségi nevelésben részesülő gyermekekre is ugyanúgy vonatkoznak

Ezen jellemzőkön kívül:

- Szívesen jár óvodába, ragaszkodik az óvodához, közösségéhez.
- Életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezik olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket el tudja mondani, alkalmazni.
- Tud tájékozódni a beszéd- és élethelyzetekben.
- Ismer roma/cigány és a magyar nemzet kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat, azokat szívesen mondogatja, énekel.
- A kialakított egészségügyi szokásoknak megfelelően önállóan tisztálkodik, öltözködik, a tisztálkodási eszközöket rendeltetésszerűen használja.
- Kialakul benne az esztétikus étkezés igénye, ennek szabályait igyekszik betartani.
- Ügyel környezetük rendjére, tisztaságára és megalapozódik benne az esztétikus környezet iránti igény.
- Ismeri és alkalmazza az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat.
- A gyerekek örülnek a közös munkának és szívesen végzik azt. Örömmel végzett munkájuk során kialakult kitartásuk, felelősségtudatuk.
- Alkotó-alakító tevékenységeikben elképzeléseiket, élményeiket egyéni módon jelenítik meg. Alkotásaiban kedvelt színeit, formáit érvényesíti, a téralkotásban ötletes.
- Mozgás, mozgásos játékok során szabálykövető.

A **nemzetiségi programunk koherens** az alkalmazhatóság tekintetében az **intézmény** és a **település** által elkészített **esélyegyenlőségi tervvel** valamint az intézmény működését meghatározó belső szabályzatokkal.

Könyvajánlások a nevelők részére a roma/cigány nemzetiségi nevelés c. fejezethez

- Roma irodalom: ismertebb cigány írók, költők művei: Farkas Kálmán, Rác Lajos, B Kóte Lilla, Szécsi Magda, Karsai Ervin
- Orsós Anna: Beás nyelvkönyv kezdőknek
- Orsós Anna: Beás-magyar kézisztár
- Orsós Anna: Magyar-Beás kézisztár
- Rézműves Melinda: Első 100 szavam cigányul
- Rostás- Farka György: A cigányság hagyomány és hiedelem világa
- Rostás- Farkas György: A békesség zarándokai
- Rostás- Farkas György: A cigányok története
- Rostás- Farkas György: Ősi cigány mesterségek és foglalkozások
- Rostás- Farkas György: Tiétek a szívem (Gyermek versek cigány és magyar nyelven)
- Rostás- Farkas György: Cigány-magyar olvasókönyv

12.4. Migráns gyermekek interkulturális nevelése

Óvodáinkban - a környezetünk gazdasági-, és társadalmi változásainak következtében - megjelenhetnek olyan gyermekek, akik nem magyar állampolgárságúak, akiknek a családja, vagy nevelői munkavállalás-, tanulás-, vagy egyéb (menekült státusz) célból tartózkodik Magyarországon.

A migráns (olasz, spanyol, angol stb.) kisgyermekek óvodáztatása esetén igyekszünk a gyermekek és családjaik felé azzal kedveskedni, hogy a magyar kultúra gyermeki jelképei mellé, az óvodába járó nemzetiségi jelképeket is kitesszük, (pl. egy nemzetiségi ruhába öltöztetett babát, stb., jelezve **az óvoda közösségének befogadó- és az emberi különbözőségeket természetesnek érző szellemiségét.**

Ennek érdekében folyamatosan gyűjtjük az eredeti kultúrákat tartalmazó zenés kazettákat, az adott (angol, olasz, német, spanyol stb.) nemzethez tartozók történetével, kultúrájával, szokásaival, foglalkozó könyveket.

Cél:

- Érezze jól magát a gyermek az új közösségében.
- Alakuljon ki pozitív kötődése a befogadó ország és kultúrája iránt.
- Alapozódjon meg a magyar nyelv elsajátítása.
- Fejlődjenek képességei, kompetenciái a befogadó szemléletű óvodai nevelésünk által.

Feladataink:

- Felkészülés a gyermek fogadására (óvodapedagógus, gyermekcsoport) szülővel, nevelővel való kapcsolatfelvétel, a szülővel történő kapcsolattartás formáinak és tartalmának bővítése.
- A migráns gyermekek óvodai nevelésének - azonos feltételekkel való biztosítása a magyar gyermekekével.
- A migráns gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése.
- Az egyéni bánásmód elvének érvényesítése, egyéni tanulási utak megtervezése, fejlesztés megvalósítása.
- A gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információk összegyűjtése

- A migráns gyermekek bevonása a közös tevékenységekbe, a játékokba a magyar nyelv elsajátítása céljából.
- Az eltérő nyelv (magyar) szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása.
- Az önazonosság megőrzése, ápolása, erősítése, társadalmi integrálása.
- Az emberi méltóság tiszteletben tartása, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelme.

A fejlesztés tartalma

Az óvodai életünk tevékenységformák keretében zajlik. A migráns gyermekek fejlesztésének tartalmát a gyermek csoportban dolgozó óvodapedagógusok dolgozzák ki. Meghatározzák, hogy az adott gyermek egyéni fejlesztésében mely területek, tevékenységek és műveltségtartalmak kerüljenek kiemelésre, a fenti feladat megjelölés mellett.

12.5. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése

12.5.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

A sajátos nevelési szükségletű gyermekek – pl. értelmileg enyhe fokban sérült, beszéd-, hallás- vagy mozgássérült, esetleg egyéb speciális problémával küzdő – óvodáinkba egy csoportba járnak ép társaikkal. A korai együttlét során a sérült gyermek – személyiségfejlődése harmonikusabbá válik – és szülei megtapasztalhatják a toleranciát, az ép gyermekek számára pedig természetessé válik a másik **különbözőségének elfogadása**. Közös tevékenységeik, együttes élményeik, a sérült gyermekek kölcsönös tapasztalatai egymásról, megalapozzák, hogy később is elfogadók és segítőkészek lesznek egymás iránt.

Cél

- Fejlődjön a sajátos nevelési igényű gyermekek alkalmazkodó képessége, önállóságuk, együttműködő képességük az integrált óvodai csoportok keretén belül.
- Alakuljon problémamegoldó képességük a gyermekekben rejlő tanulási potenciálok kihasználásával.
- Javuljon a gyermekek életminősége, a sérült, illetve lassabban fejlődő funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb fejlesztése során.
- Pozitív irányba induljon el, illetve folytatódjon a sérült funkciók fejlődése, a sikeres, kudarcától mentes iskolai évek megkezdése érdekében.

Feladatok

- Gyógypedagógus, pszichológus, orvos szakvéleményeinek áttekintése, melyek segítségével megismerhető a sérülés mértéke, amely alapján tervezhető a speciális fejlesztés.
- Az egyénenként eltérő, sajátos nevelési igényből eredő speciális fejlesztő tevékenységek megszervezése, pl. beszéd- és nyelvi képesség fejlesztése, megismerő folyamatok kialakítása, önállóság, szokások elsajátításának gyakoroltatása, mozgásterápia, vizuális-, akusztikus-, taktilis észlelés, értelmi képességek fejlesztése.

- A speciális tevékenységek beépítése a napi életritmusba, melyek a sérültek felzárkóztatását segítik elő.
- Szakemberek segítségével a sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus illetve a képességeket- és készségeket befolyásoló pszichikus funkciók fejlesztése.
- Kognitív képességek fejlesztése, speciális módszerek, terápiás módszerek, technikák szakszerű megválasztásával.
- Egyénre szabott fejlesztőprogramok készítése a sérült gyermekek részére, a szakvélemények alapján.
- Differenciált, szükségletekhez igazodó segítségnyújtással történő képességfejlesztés, a hiányosan működő képességek fejlesztése, korrekciója valamennyi területen.
- Személyközi kapcsolatok kialakítása.
- A sérült gyermek fejlődését pozitív irányba befolyásoló modell nyújtása.

Az integrált nevelésre vonatkozó általános alapelveink

- A sajátos igényű gyermekek esetében is általános nevelési célkitűzéseink megvalósítására törekszünk.
- A sajátos nevelési igényű gyermekkel végzett munkánk során kihasználjuk mindazon lehetőségeket személyiségük – így különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása – fejlesztésére, amit a sérült társaikkal való együttéléshez elengedhetetlenül fontos.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek másságát hangsúlyozza.
- Munkánkkal közvetlenül segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és személyiségjogokkal kapcsolatos szabályok betartására.

Az integrált nevelésre szükséges szakértői határozatok kiadására jogosultak

- **Értelmi elmaradás, részképesség zavar** esetében
  - Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhelyintézmény Szakértői Bizottság,
  - Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Mezőtúri Tagintézménye
- **Beszéd fogyatékoság** esetében- Beszédvizsgáló Országos Szakértői Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ- Budapest
- **Mozgásfogyatékoság** esetében Mozgásvizsgáló Országos Rehabilitációs Szakértői Bizottság Budapest

A fejlesztés területei intézményünkben

➤ Mozgásukban akadályozott gyermekek

A jelenlegi személyi és tárgyi feltételeink mellett csak a mozgásukban enyhe fokban akadályozott gyermekeket tudjuk fogadni, valamint egyes belgyógyászati problémával küzdő gyermekek speciális ellátását.

A tartó- és mozgatórendszer elváltozásai

- Nyaki és súlyosabb mellkasi deformitások (ferdenyak-torticollis, tölcsérmell-pectus-excavatum, tyúkmell-pectuscarinatum).
- Tartási rendellenességek (domború hát-kyphozis,nyergwes hát-lordozis,háti domborulat ágyéki homorulat-kypho-lordozis, gerinc oldalirányú elhajlása-scoliozis).
- Csípőízületi elváltozások (hiratio coxae).
- Lábdeformitások (bokasülyedés-pes planovalgus, X térd-genu valdum, O láb-genu varum., kardvádli-genu recurvatum, világrahozott dongaláb-pes varus congenitus).

Cél

- Javuljanak a károsodott tartási és mozgási funkciók.

Feladatok

- Speciális, a gyermeki problémához szakképzett szakemberek és gyógytestnevelő biztosítása a terápiás ellátásokra, a szakértői határozatokban foglaltak alapján.
- Az elváltozások sérülés specifikus korrigálása.
- Mindennapos tevékenységek során az önellátás fokozása.

Belgyógyászati és egyéb betegségek:

- Elhízás (obezitas).
- Asztma (asthma bronchiale).
- Enyhe fokú szív problémák (vítumok).
- Gyermekkori magas vérnyomás (juvenilis hypertónia).
- Gyermekkori cukorbetegség

➤ Nagyothallók

A beszéd tartományban mért hallásszintek enyhe nagyothallás esetében 30-45 dB. Az e tartományba tartozó halláskárosodásban szenvedő gyermekeket tudjuk vállalni intézményünkben.

Cél

- Fejlődjön és közelítse meg a nagyothalló gyermekek a halló társak nyelvi teljesítményét.

Feladatok

- A kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a verbális kommunikáció megindítása.
- A beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása.
- A gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció szituatív alkalmazása, a családi háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

- A beszédértés, szókincsfejlesztés, a beszédérthetőség folyamatos javítása a beszédkedv felkeltése, a „beszédbátorság” alakítása.

➤ **Beszéd fogyatékosok**

Óvodai gyermekcsoportjainkban azokat a gyermekeket vállaljuk, akiknek beszédfejlődése és beszédtevékenysége az életkori átlagtól elmarad, vagy különbözik, és emiatt tartósan akadályozottá válhat a kommunikációs helyzetekben, szociális kapcsolatokban, pl.: kortárs kapcsolat, gyermek-felnőtt kapcsolatok stb.

Az akadályozottság megmutatkozhat a beszédhangok helyes ejtésének zavarában, a beszédértés nehézségeiben, a beszéd ritmusának eltéréseiben és a beszédhelyzetek alkalmanként, vagy tartós háritásában, megtagadásában; ide tartoznak a különböző hangszalag betegségek következményei, a hangadás kóros elváltozásai.

Beszéd fogyatékosági kategóriák

- megkésett beszédfejlődés,
- zavart (akadályozott) beszédfejlődés,
- pöszesség,
- orrhangzós beszéd,
- hadarás,
- dadogás,
- tartós, kóros rekedtség.

Cél

- A beszéd fogyatékos gyermekek sokoldalú, preventív és korrekciós fejlesztése valósuljon meg a mindennapokban..
- Jelenjen meg a tudatos kommunikációs szándék a gyerekekben.

Feladatok

- Tudatos és tervszerű fejlesztés, a beszéd állapotának felmérésétől a terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés megvalósítása.
- A gyermek motiválása beszédhibájának leküzdésére.
- A módszerek célszerű alkalmazása az életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, a korrekció adott szakaszának figyelembevételével.
- A kinezteziás, a hallási, a látási, a beszédmozgási benyomások egymást erősítő fejlesztése.
- Anyanyelvi nevelés a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése.
- Speciális terápiák alkalmazása, szakemberek segítségével.

A beszédhibás gyermekek terápiás ellátását az Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Mezőtúri Tagintézménye látja el, valamint a gyermekcsoportokban alkalmazott zene-, tánc-, báb-, és drámaterápiával.

➤ **Értelmileg ép, sajátos nevelési igényű gyermekek**

A diagnózist a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhelyintézmény Szakértői Bizottság állítja fel.

Esetükben a többi gyermekekkel közösen történő együttnevelést vállaljuk az óvodában. A spontán tanulást, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítjük elő, számtalan élmény és minta biztosításával, amit a gyermekek a kortárskapcsolatok során élhetnek meg.

Cél

- Az iskolai életmód szintjének elérésére váljanak alkalmassá, mellyel a tanulmányokat a normál általános iskolában, a tanulásban akadályozottak tanterve szerint kezdheti meg a gyermek.

Feladatok

- A fejlesztés során a gyermek aktuális igényének megfelelő ismeretek, tevékenységformák, módszerek, szervezeti keretek biztosítása.
- A téri tájékozódás, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a kommunikáció, a szociális alkalmazkodás fejlesztése.
- A gyermek szükségletei szerint folyamatos megsegítésről történő gondoskodás.

A gyermekek speciális fejlesztése a szakvéleményben meghatározott szakemberek megbízásával, megjelölt időkeretben, feladatok szerint a történik.

A fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére

- Az integrált nevelés eredményeként a sajátos nevelési igényű gyermekek váljanak képessé a közösségbe való beilleszkedésre, az iskolai életmód megkezdésére.
- Olyan szemléletformálás, mely felnőttek és gyermekek körében egyaránt biztosítja a „ másság” elfogadását, tolerálását.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél a folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el az alábbiakban leírt fejlettségi szint.

A gyermek belső érése, valamint az odafigyelő, a fejlődést érzékenyen és folyamatosan elősegítő családi és óvodai nevelési folyamat eredményeként, az óvodáskor végére, eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

12.5.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek fejlesztése

A diagnózist a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Mezőtúri Tagintézménye állítja fel.

A BTMN-es gyermek életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített, vagy sajátos tendenciákat mutat.

Cél

- Fejlődjenek a gyermek képességei, részképességei, kompetenciái.
- A különleges bánásmód segítségével zárkózzon fel a gyermek.
- Váljon alkalmassá az iskolai életmód szintjének elérésére.

Feladatok

- A szakvélemények áttekintése a tervezhető fejlesztés érdekében.
- A fejlesztő foglalkozások megszervezése, a szükséges feltételek biztosítása.
- A szükséges fejlesztések ellátása, az egyéni fejlesztési tervek alapján történő fejlesztés megvalósítása.
- Differenciált segítségadás, egyéni bánásmód érvényesítése, többségi pedagógiai eszközök alkalmazása.
- Folyamatos kapcsolattartás, konzultáció a fejlesztésben résztvevő szakemberekkel, a családi házzal.

A fejlesztés tartalma

Ha a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzd illetve a megismerő funkciók, vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.

Az óvodapedagógusok feladata az iskolai életmódra való alkalmasság elérése érdekében, hogy időben észrevegyék a részképesség zavarra utaló jeleket a gyermekeknél és őket a megfelelő vizsgálatokra irányítsák. (Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Mezőtúri Tagintézménye)

A Pedagógiai Szakszolgálat által megállapított határozatban előírt fejlesztéseket az óvodapedagógusok és a kijelölt szakemberek végzik az egyéni fejlesztési tervek alapján, fejlesztő foglalkozásokkal kiegészítve. A fejlesztő foglalkozások a szakvéleményekben megfogalmazottak alapján szerveződnek.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

A nevelés- fejlesztés eredményeként a BTMN – es gyermekek képessé válnak a közösségbe való beilleszkedésre, képességeik, részképességeik olyan szintre fejlődnek, mely lehetővé teszi az iskolai alkalmasság elérését.

*„A gyermek olyan talaj, amelybe az elvetett mag szemünk láttára és legnagyobb örömünkre
serdül gyönyörű hajtássá”
(Olga Femenkova)*

12.5.3. Különlegesen tehetséges gyermekek nevelése

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazott cél, hogy a gyermekek adottságaikkal, fejlődésükkel, szervezett és spontán tapasztalataikkal összhangban, minél teljesebben bontakoztathassák ki a személyiségüket. A differenciált, egyénre szabott nevelés elve alapján tervezzük a képességek és a tehetség fejlesztését szolgáló tevékenységeket.

Ez az elvárás kötelez, hogy a Pedagógiai Program készítésekor a differenciált, egyénre szabott nevelési elv alapján tervezzük a képességek- és a tehetség fejlesztését szolgáló tevékenységeket is. Ezek a gondolatok az óvodai nevelés országos alapprogramjának humanista üzenetét váltják gyakorlattá.

Cél:

- Valósuljon meg az óvodai tehetséggondozás.
- Az óvodapedagógus találja meg azt a sajátos többletet, amely a tehetséges gyermeket jellemezheti már óvodáskorban.
- Fejlődjön a tehetséges gyermek erős oldala.
- Fejlődjön a gyermek tehetségével kapcsolatos összefüggő gyenge területe is.
- Alakuljon ki olyan légkört a gyermekek körül, amely elfogadja őt, a személyiségének fejlődését segíti.
- Valósuljon meg az a pihenés, a relaxáció lehetősége is.

Feladat:

- Az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő fejlesztés.
- A tehetséggyanú különböző mértékének megfelelően, különböző tartalmú és intenzitású fejlesztés.
- Tehetségsegítés, a tehetség kibontakozásához a többlet lehetőség biztosítása.
- Tehetségsegítő kezdeményezés a hátrányos helyzetben élők és a tehetséges, halmozottan hátrányos helyzetű nemzetiségi gyerekek esetében.
- Az adottságok, képességek pozitív, megfelelő környezeti hatások által történő fejlesztése, amely alapja a tehetséggé válásnak.
- A tehetségígéreteknek tekinthető gyermekek kiválasztása, alapos tervező munka és az azt követő, képességeiknek megfelelő fejlesztés megvalósítása.
- A környezet által biztosított gazdagító műhelyek megvalósítása.

A tehetséggondozás tartalma:

A tehetséggondozás az óvodáskorban azt az elvárást fogalmazza meg, melyben a gyermek egyedi és egyszeri. Az egyedi jegyekre és képességekre épülő, rugalmasan tervezett nevelési – tanulási formákat alkalmazva, segítjük a gyermekei személyiség fejlődését.

A tehetséggondozás elméleti és lehetséges útjaiból (elkülönítés, gyorsítás, gazdagítás) az óvodában a **gazdagítás, azaz kiscsoportos tehetséggondozó foglalkozások** valósulnak meg. A gazdagító foglalkozások kiscsoportosak, így hatékonyak. A megvalósulás óvodai formája a **műhely**. A műhelyt – azonos korcsoport esetén 6-12 gyermek, vegyes korcsoport esetén 8-9 gyermek részvételével szervezzük meg. A gyermekeket több, esetleg különböző életkorú óvodai csoportból is összeválogathatjuk.

A műhely célja

- Az „alkotás”, melynek eredményeként egy komplex képességet igénylő értéket hozzon létre a gyermek.

A műhely feladata

- Olyan komplex többletismeretet kapjon a gyermek, amelyekkel a már meglévő ismeretei gazdagodnak.
- A lemaradó területek fejlesztése.
- Hasonló érdeklődésű gyermekek találkozásának, egymásra találásának biztosítása.
- A műhelyvezető óvodapedagógus, törekedjen az elfogadó és bátorító nevelés elveinek mindennapi alkalmazásával, az egymást kölcsönösen megértő, segítő légkör megteremtésére.
- Biztosítsa a zárt csoportkeret feloldását, melynek végén együttműködhetnek hasonlóan kiemelkedő társaikkal.
- A tudatosan megszervezett fejlesztést segítő, eljárások és tevékenységek szervezése, melynek szintje egy lépéssel megelőzi a gyermek aktuális fejlettségi szintjét.

A műhelyek, mint gazdagító foglalkozások vezetőinek személyére, az óvoda vezetője tesz javaslatot. Az intézményünkben a műhelyek vezetőit az óvodai tevékenységi területek legjobb képviselőiből választjuk ki, akiknek rendelkeznie kell olyan tulajdonságokkal és személyiségvonásokkal, melyek alkalmassá teszi őket a tehetségműhely vezetésére.

A műhelyvezető óvodapedagógus általános tulajdonságai, személyiségvonásai

- Türelem – a sokat kérdező gyermek kíváncsiságát minden esetben elégítse ki.
- A gyermek komplex, rugalmas gondolkodását - a tehetséges gyermek kognitív jellemzőit ismerve- tudja követni.
- Kreativitás-ötletgazdag rugalmas gondolkodás, nagyfokú improvizációs készség.
- Önbizalom és magabiztosság, nagyfokú spontaneitás, a változó helyzethez való alkalmazkodás megléte.
- Következetesség.
- Differenciált bánásmód, a bátorító nevelés alkalmazásával.
- Megértő, pozitív attitűd – a nehézséget okozó gyermeki viselkedés elemzése.
- Empátiás készség, a gyermek érzéseinek, véleményének, gondolatainak tiszteletben tartása.
- Legyen humorérzéke, sokat nevessen együtt a gyermekekkel.
- Érezze kihívásnak a tehetséges gyermekekkel való foglalkozást.
- Az óvodás gyermektől az életkorára jellemző viselkedést várja el.

Ajánlott műhelyek

- Testi - kinetikus tehetségterület: mozgásos játékok
- Zenei tehetségterület: ének, énekes játékok, hangszerek megszólaltatása népi énekes, mozgásos játékok
- Nyelvi tehetségterület: vers, mese, dramatikus játékok
- Logikai-matematikai tehetségterület

A műhelyekbe sorolás mérési- értékelési feladatai

- A gyermek érdeklődési területeinek, speciális adottságainak feltérképezése (megfigyelési szempontsor segítségével).
- A gyermek speciális adottságainak (átlagon felüli-, a motivációs- és kreatív adottságok) műhelybe való beválogatásának mérése, értékelése.

*„ Hozzon a gyermeknek mindenki, amit tud:
Játékot, zenét, örömet.
De, hogy mit fogad el azt bízzuk rá.
Csak az a lelki táplálék válik javára, amit maga is kíván.”
(Kodály Zoltán)*

13. A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK MÉRÉSE, ÉRTÉKELÉS

Cél:

- Valósuljon meg a gyermekek érésének, folyamatos fejlődésének nyomon követése, minél teljesebb megismerése és a szülők folyamatos egyéni tájékoztatása a gyermekek fejlődéséről, különös tekintettel a tehetséges, a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű gyermekekre.

Feladat:

- Az egyes gyermekek képességeinek kellő ismeretére alapozott - egyéni képességfejlesztés megvalósítása - a szülők és az iskola elégedettségével.

A gyermekek mérésének, értékelésének jellemzői:

- Alapértékként vesszük figyelembe a gyermekek saját ütemük szerinti fejlődését, önmagukhoz viszonyított fejlesztését, mérését.
- Szem előtt tartjuk, hogy a mérések többnyire a pillanatnyi állapotot és fejlettséget rögzítik, ezért a következtetések levonásakor a lehető legtöbb meghatározó okot és szempontot figyelembe vesszük.
- Intézményünkben a mérést az értékeléshez alkalmazzuk kiegészítésként.
- Az óvoda nevelési intézmény jellegéből adódóan elsődlegesen a nem számasságra épülő mérési módszereket tartjuk elfogadhatónak, mint a
  - megfigyelés (természetes környezetben, tevékenység közben, folyamatos megfigyeléssel)
  - beszélgetés (természetes környezetben, nyugodt légkörben, életkori sajátosságok figyelembe vételével)

- gyermekmunkák elemzése (családrajz, emberrajz)
- dokumentumelemzés (csoportnapló, feljegyzések, fejlesztő programok).
- A méréseket a gyermekekkel foglalkozó óvodapedagógusok végzik, előfordulnak azonban olyan esetek, amikor külső szakemberek segítségét is igénybe vesszük. Ilyen esetek:
  - ha a gyermek folyamatos megfigyelése, mérése előre vetíthető problémákat jelez
  - annál a gyermeknél, akit két év alatt nem sikerült biztonsággal megítélni,
  - általános, valamennyi óvodás gyermekre kiterjedő logopédiai vizsgálat, szűrés.
- A gyermekek fejlődését, egyéni fejlesztését komplex állapotfelméréssel (DIFER) segítjük, melyeket kompetens óvodapedagógusok végeznek.
- Tapasztalatainkat a helyileg kialakított Egyéni Fejlődési Naplóban rögzítjük. A gyermekek egyéni fejlesztésének félévente elkészített terve és értékelése a fejlődési ütemük, képességeik aktuális szintjének nyomon követése érdekében történik.
- A gyermekcsoportok nevelési tervét a csoportok óvodapedagógusai készítik el. Az óvodapedagógusok együttműködése a tervekészítés kritériuma, melynek megvalósításáért együtt felelnek.
- A pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz és egyéni fejlődési üteméhez igazodva csoportra szabottan tervezzük meg. Az értékelés a kitűzött célok, és az elért eredmények összevetésével történik.
- Nevelőtestületünk a konkrét **mérési, értékelési területeket** is meghatározta intézményünkben, melyek a következők:
  - Készség- és képességszint mérés egyéni- és csoport szinten
  - DIFER mérések betöltött 5 éves kor után évente egy alkalommal iskolába lépésig.
  - A helyi pedagógiai program megvalósulásának sikerkritériumai, kimeneti jellemzői. Az óvodából távozás ún. „kimeneti” jellemzőit tartalmazó mérőlappal az iskolába távozó tanköteles korú gyermekeket mérjük az év végén.
  - A gyermekek társas helyzetének vizsgálata, szociometria 5 éves kortól félévente szociometriai mérést alkalmazunk, elemezzük és értékeljük.
  - Egyéb mérőlapok az azt végző szakembereknél találhatóak.
- Az Egyéni Fejlődési Napló tartalma a mindig hatályos és aktuális törvényi rendelkezéseket tükrözi.

A csoport fejlődésének nyomon követése, értékelése

Cél

- A csoport fejlődésének nyomon követésével, a szokás - és szabályrend megfigyelésével, méréssel, elemzéssel, értékeléssel, a kapott eredményekre építve, valósuljon meg a folyamatos fejlesztés.
- A csoport előre haladásának figyelemmel kísérésével meghatározhatóvá váljon az óvodapedagógusok nevelésének hatékonysága, a „hozzáadott értéke”.

A csoport neveltségi szintjének mérése, értékelése

Az óvodapedagógusok munkájának hatékonyságát a csoport neveltségi szintje mutatja.

A nevelő-fejlesztő munka hatékonyságának meghatározásában különösen fontosnak tartjuk a gyermek óvodába érkezési, ún. „bemeneti” paramétereinek rögzítését, mely által a fejlesztés kiindulópontja egyértelművé válik.

A nevelő munkánk hatékonyságának növelésére tett intézkedéseink meghozatalakor a partnerek igényeinek, elégedettségének és elégedetlenségének eredményeit is figyelembe vesszük.

A csoporton belüli neveltségi szint értékelése a csoportban dolgozó óvodapedagógusok személyes megfigyeléseire, továbbá az egyéni összegző mérés eredményeire épül. A tapasztalatok összegzése alapján határozzák meg a további fejlesztést.

A mérés területei:

- mozgásfejlettség jellemzői,
- érzelmi, akarati élet, szocializáció jellemzői,
- értelmi fejlettség – kognitív képességek jellemzői
- értelmi fejlettség - beszédkészség, kommunikáció jellemzői
- tevékenységekbe való beilleszkedés
- játék- és munkatevékenység
- önkiszolgálás, önállóság

14. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

14.1. A nevelési program nyilvánossága

A nevelési programot nyilvánosságra kell hozni, ennek keretében:

- A dokumentumot az intézmény oly módon köteles elhelyezni, hogy azt a szülők szabadon megtekinthessék. Az óvoda vezetője vagy az általa kijelölt pedagógus köteles a szülők részére tájékoztatást adni a nevelési programról,
- A szervezeti és működési szabályzatban kell meghatározni hol, milyen időpontban lehet tájékoztatást kérni a nevelési programról.

- Intézmény vezetői iroda,
- Intézmény helyettesi irodák,
- Tagóvodák – vezetői- nevelői szobák - óvodai csoportok
- Óvodapedagógusok,
- Szülők folyamatos tájékoztatása
- Honlap

14.2. A program hatálya, hatályba lépése

A Pedagógiai Program hatálya kiterjed valamennyi munkáltatói kapcsolatban lévő közalkalmazottra. A program tartalmi vonatkozása megvalósításáért felelősek a vezetők és az óvodapedagógusok.

A nevelőmunkát segítő alkalmazottak is felelősek azért, hogy ismerjék a program elemeit és saját tevékenységükkel ennek megfelelően segítsék az óvodai pedagógiai munkát.

Intézményünk módosított Pedagógiai Programja hatályba lép a nevelőtestület elfogadását, a szakmai munkaközösség véleményezését, a szülői munkaközösség megismertetését és az intézményvezető jóváhagyását követően.

14.3. A felülvizsgálat rendje

A Mezőtúri Városi Intézmény- Csoda-vár Központi Óvoda pedagógiai program felülvizsgálatának rendje:

- Törvényi változások
- Partneri javaslatok, az igények változása
- Nevelőtestületi javaslat
- Vezetői ciklushoz kötött felülvizsgálati eredmények (5évente, a felülvizsgálat eredményét a nevelőtestülettel szükséges egyeztetni)
- A módosítás – döntés előkészítő szintjei:
  - nevelőtestület
  - szakmai munkaközösségek, team-ok
- A program módosítás feltétele:
  - a nevelőtestület kétharmados többségi szavazata az elfogadásról

A szempontokat, az eredményeket, a javaslatokat és a nevelőtestület véleményét dokumentálni kell.

A felülvizsgálat indoka:

- a program bevalás során felmerülő változások beépítése,
- a törvényi változásokból adódó feladatok kidolgozása és beépítése.
- A pedagógiai program a vezető jóváhagyásával válik érvényessé.

15. MELLÉKLETEK

1. A Mezőtúri Városi Intézmény - Csoda-vár Központi Óvoda teljes alkalmazotti közössége által, a Program módosítását véleményező jegyzőkönyve
2. A Mezőtúri Városi Intézmény - Csoda-vár Központi Óvoda Szülői Szervezetének Közösségének a Program módosítását véleményező jegyzőkönyve
3. A Mezőtúri Városi Intézmény - Csoda-vár Központi Óvoda Szülői Szervezetének Közösségének a Pedagógiai Program módosítását véleményező napon résztvevő óvodánkénti képviselők jelenléti íve
4. Alapító Okirat a Mezőtúr-Mesterszállás Óvodai Társulás Társulási Tanácsa a 5/2013. (X.14.) Képviselő Testület határozatával hagyta jóvá.

16. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Agárdi Sándor** (1995): Praktikum az óvodai és általános iskolai neveléshez mindenkinek. - Aqua Kiadó és Nyomda, Budapest
- B. Méhes Vera** (1982): Az óvodapedagógus és az óvodai játék. - Tankönyvkiadó, Budapest
- Bagdi Jenőné – Moravcsik Béláné** (1988): Az óvodai anyanyelvi nevelés eredményei és feladatai (Pedagógiai füzetek 4.) - Szolnok megyei Pedagógiai Intézet, Szolnok
- Baranyai Sándorné** (1997): Zöld ovi.- Tisza Klub Környezetvédő Társadalmi Szervezet, Szolnok
- Dr. Bencze Sándorné- Dr. Bacsó Lajos - Szászné Sziklai Ilona** (1995): Új lehetőségek a gyógytestnevelésben - Szarvaspress BT. , Szarvas
- Dr. Bucherna Nándorné - Faust Dezsőné - Zadravec Teréz** (1991): Néphagyományörzés az óvodában. - Hani Alapítvány, Budapest
- Dr. Csányi Tamás:** Hogyan tovább, óvodai testnevelés - RAABE Kiadó, Budapest
- Dankó Ervinné dr** (1993): Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban. - Dinasztia Kiadó, Bp.
- Dr. Eiben Ottó** (1981): A gyermek növekedése, testi fejlődése a korai gyermekkorban. A 3-6 éves gyermek testi fejlődése az egészségnevelés aspektusaiban. - ELTE, Budapest
- Forrai Katalin** (1974): Ének az óvodában. - Editio Musica, Budapest
- Gárdos Magda - Dr. Mónus András** (1991): Gyógytestnevelés - Budapest
- Dr. Gyarmathy Éva** (2006): A tehetség - ELTE Eötvös Kiadó Kft., Budapest
- Dr. Kovács György** (1991): A játék elmélete és pedagógiája (3. változatlan kiadás).- Tankönyvkiadó, Budapest
- Körmöci Katalin** (2001): A gyermek szükségleteire épített tanulás az óvodában – Fabula Bt., Miskolc
- Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes** (1978): Gyermeklélektan (4. kiadás). - Gondolat Kiadó, Budapest
- Nagy Jenőné** (1996): Óvodai programkészítés, de hogyan? NAT-TAN sorozat. – OKI, Budapest
- Nagy Jenőné** (2001): Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel - Szolnok, 1997. Bt.
- Dr. Nagy József** (2006): Difer Programcsomag Módszertani Segédanyag - Mozaik Kiadó, Szeged
- Labáth Ferencné - Gilicze Zoltán - Kovács Erika** (2008): Óvodai nevelés – Kompetencia terület Elméleti alapvetések Educatio Kht., Budapest
- Dr. Perlai Dezsőné** (1999): Matematikai játékok óvodáskorban - Okker Kiadó, Budapest
- Porkolábné Balogh Katalin** (1993): Kudarc nélkül az óvodában – Alex-Typo Kiadó, Budapest
- Zilahi Józsefné** (1989): Nevelés az óvodában verssel, mesével. - Magyar Pedagógiai Társaság, Mány

363/2012.(XII.17.) Kormányrendelet az óvodai nevelés országos Alapprogramjának módosításáról

17. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Elfogadta:

Mezőtúri Városi Intézmény Csoda-vár Központi Óvoda Nevelőtestülete
Jegyzőkönyv, feljegyzés a programhoz csatolva:

Dátum: Mezőtúr, 2021. június 11.

Aláírás:.....

Megismerte:

A Városi Intézmény Csoda-vár Óvoda Szülői Szervezetek Közössége

Dátum: Mezőtúr, 2021. június 11.

Aláírás:.....

Véleményezte:

A Mezőtúri Városi Intézmény Csoda-vár Központi Óvoda Szakmai Munkaközössége
nevében:

Dátum: Mezőtúr, 2021. június 11.

Aláírás:.....

Jóváhagyta:

Mezőtúri Városi Intézmény Csoda-vár Központi Óvoda Intézményvezetője

Dátum: Mezőtúr, 2021. június 11.

Aláírás.....

Verziószám: negyedik

Iktatószám: 390/2021.